ürün

SOSYALİST DERGİ

ARALIK 1977 42

YIL: 4 CİLT: 7

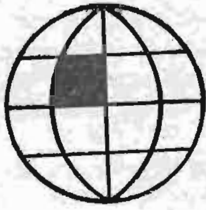
AYLIK DERGİ • YIL: 4 • SAYI: 42 • ARALIK 1977 • 15 TL.

İÇİNDEKİLER

Sahibi: URAL ATEŞER • Yazı İşleri Müdürü: AHMET TAŞTAN • Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Caddesi, Özaydın İşhanı, No: 59-61/2 Cağaloğlu - İSTANBUL • Yazışma ve Havale Adresi: P.K. 41 Sirkeci - İSTANBUL • Türkiye Dağıtımı: TEMEL DAĞITIM, Divanyolu, Klodfarer Cad. 38/2, İSTANBUL • Dizgi-Tertip: BAŞARAN MATBAASI • Baskı: UFUK MATBAASI • Kapak Filmleri: EBRU GRAFİK • Kapak Baskı: GÖZLEM MATBAASI • **Yurt içi Abone koşulları:** Altı Aylık 50, Bir Yıllık 100 Lira • **Yurt dışı Abone koşulları** (uçakla): F. Almanya - 35 DM Hollanda - 38 Fl., Belçika - 460 Fr., İngiltere - 9 £., Fransa - 75 Fr., İsviçre - 40 Fr., ABD - 22 Dolar.

Kapak: İ. Bilen, E. Honecker'den Karl Marx nişanını alırken.

İşçi Sınıfımız ve Yerel Seçimler

11 Aralık pazar günü tüm Türkiye'de yerel seçimler yapılacak. Belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi, muhtar ve ihtiyar kurulu üyeleri seçilecek.

Bilindiği gibi, yerel yönetim organları da kapitalist düzende burjuva devlet aygıtının bir parçasıdır. Bu bakımdan, son çözümlemede, işçi sınıfı ve bağlaşıkları tüm devlet aygıtını ele geçirmeden, yerel sorunlara da kalıcı çözümler getirilemez. Kaldı ki, yerel sorunlar, bölgelere, yörelere, kentlere ya da köylere göre kimi değişik özellikler göstermekle birlikte, genel sorunlardan ayrılmaz. Örneğin, eğitim, sağlık, bayındırlık, kent plânlaması, asayiş, konut (arsa, gecekondu), kent-içi ulaşım, içme suyu, aydınlatma, ısıtma, temizlik (çöp, kanalizasyon), yol (asfalt döşeme), yiyecek maddeleri satışlarının düzenlenmesi, fiyatlarının denetimi, çevre sorunları (hava kirliliği, yeşil alanlar, parklar, çocuk bahçeleri), çocuk yuvaları, dinlenme-huzurevleri, kültür-sanat ve bunun gibi birçok sorun, aynı zamanda, genel sorunların bir parçasıdır.

Ne ki, tüm bu sorunlarla yurttaşlar önce yerel düzeyde, kendi en yakın çevrelerinde (mahalle, çalışma yeri, köy, bucak, ilçe, kent) yüzyüze gelirler. Bu bakımdan, işçi sınıfının, tüm emekçilerin yaşam düzeylerinin iyileştirilmesi, günlük çıkarları için yürütülen savaşımda bu kuruluşların tuttukları yer, işlevleri ve bunların demokratikleştirilmesi büyük önem taşır.

Öte yandan, grevler, yığınsal gösteriler, faşist tırmanışa karşı direniş, belediyeler sorununu siyasal savaşımın içine çekmiştir. Halktan yana, demokratik yerel yönetim organları, belediyeler için savaşım önem kazanmıştır. Mahalle ve köy muhtarlıkları, ihtiyar kurulları için savaşım yürütmek de, işçi-köylü bağlaşıklığını kurma, Ulusal Demokratik Cephe'nin temellerini atma bakımından bir zorunluluktur.

Bilindiği gibi, bizde yerel yönetim iki başlıdır. Biri, merkezî yönetimin atadığı valiler, kaymakamlar, bucak müdürleri, öbürü seçimle gelen belediye başkanları, belediye ve il genel meclisleri, muhtarlar ve ihtiyar kurulları. Belediye organlarının seçimle işbaşına gelmeleri, eskiye göre, ileri bir adımdır. Gerici iktidarların halka yakın belediye başkanlarına karşı ne denli hoşgörüsüz davrandıklarını yakın geçmişte açıkça gördük. 1 Mayıs'da İstanbul Belediye Başkanı'na karşı gerici yöneticilerin tavrı, Ankara Valisi'nin Belediye Başkanı'na işten elçektirmeye kalkması ve MC'nin kendinden olmayan belediyelere karşı genel olarak takındığı olumsuz tutum bunun örnekleridir.

Bu bakımdan, işçi sınıfımız, merkezî hükümet temsilcilerini, valiler, kaymakamlar, bucak müdürleri, güvenlik şefleri, yargıç ve savcıları da halkın seçmesini programına almıştır.

Bu yerel seçimlerde de, Türkiye işçi sınıfı hareketi, tüm olanakları sonuna kadar zorlayarak kendi bağımsız, öz sesini duyuracaktır. Çeşitli yol ve kanallardan kendi bağımsız istemlerini, belgilerini kitlelere iletecektir.

İşçi sınıfımız, en başta, bu seçimlerin de, Ceza Yasası'nın 141 ve 142. maddeleri, Siyasî Partiler ve Seçim Yasalarının sürdürdüğü yasakların gölgesi altında yapıldığını, bu bakımdan gerçek anlamda demokratik olmadığını vurgulayacaktır.

İşçi sınıfımız ve tüm demokratik güçler, kitle ve meslek örgütleri, sendikalar, çeşitli dernekler, komiteler, vb. yoluyla kendi dirimsel çıkarlarını yansıtan istemlerini ileri süreceklerdir. Bu istemler salt yerel konularla sınırlı kalmayacak, yerel sorunlar ülke çapındaki genel sorunlara bağlanacaktır.

İşçi sınıfımız, tüm ilerici ve demokrat güçler arasındaki diyalogları geliştirmek, eylem birliğini güçlendirmek yollarını arayacaktır.

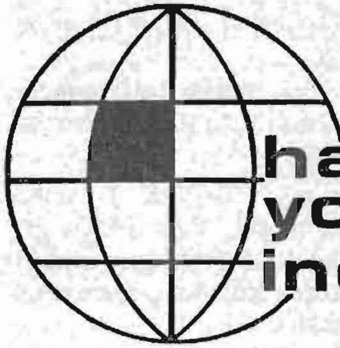
Bu yerel seçimlerde de, Türkiye işçi sınıfı hareketinin baş kaygısı, ana hedefi, tıpkı 5 Haziran genel seçimlerinde olduğu gibi, faşist tırmanışı durdurmak, MC'yi geriletmek, MC partilerini hükümetten uzaklaştırmaktır. Gerçi yerel seçimlerin bir genel seçim niteliği taşımadığı ve doğrudan bir hükümet değişikliğine yol açmayacağı doğrudur. Ancak hükümetin parlamento içinde çok küçük bir çoğunlukla ayakta durabildiği bir ortamda, bu seçimlerde MC partilerini geriletmek, bu hükümetin işbaşından uzaklaştırılması perspektiflerini açabilir. MHP'nin 49 ilde AP'yi destekleyeceğini bildirmesine rağmen, MC partileri arasında ve bu partiler içindeki post kavgaları ve çelişkiler derinleşmektedir. Özellikle AP içinde böylesi bir hükümetin geleceğini parlak görmeyenlerin ve hoşnutsuzların sayısı pek az değildir. Böyle bir ortamda, bu seçimlerin salt yerel nitelikte kalmayacağı ve daha ileri boyutlara ulaşacağı açıktır. En azından, bunların hiçbirinin olmayacağını varsaysak bile, bu seçimleri salt yerel niteliğiyle sınırlı tutmayıp, MC'yi gerileterek bu partileri hükümetten uzaklaştırma yollarını aramak ulusal - demokratik güçlerin baş kaygısı olmak gerekir.

Son ön seçimlerde CHP içinde gözlenenler, birçok yerde halka yakın adayların türlü oyunlar sonucu yenilgiye uğratılması, öyle görülüyor ki, kimi ilerici çevrelerde ve daha çok CHP'liler arasında bazı düşünce bulanıklıklarına yol açmıştır. CHP'deki ön seçim sonuçları, kimilerine gerici - faşist güçleri tümüyle unutturmuşa benzemektedir. Örneğin, sosyalist partilerden birine üye bir yazar, CHP'nin Kocaeli'de seçimleri kaybedeceğini, Ankara'da ise kaybetmesinin büyük sürpriz olmayacağını, böyle bir gerilemenin yurt ölçüsünde kendini duyuracağını yazıyor ve seçmenlerin CHP dışındaki sosyalist partilerden dilediklerine oy vermesini istiyor.

Böylesi bir tutum, uygulamada AP ya da MC partileri kazansın, demekten başka bir anlama gelmez. Bu sorumsuz tutuma kesinlikle karşı çıkmak gerekir.

Seçimlerde AP ile işbirliği politikasını savunan, ulusal demokratik güçlerin cephe birliğine düşmanlık güden, sınıf sendikalarında bölücü girişimlerde bulunan bir sağ sosyal demokrat adaya karşı, kitlelere sosyalizm ülkülerini anlatan, ulusal demokratik güçlerin cephesini, NATO'dan çıkılmasını, 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasını içtenlikle savunan bir bağımsız ya da sosyalist adaya oy verilebilir. Durum tersine de olabilir. İşçi sınıfının gerçek partisine düşmanlığı kendine iş edinmiş, ulusal demokratik güçlerin cephesine azgınca saldıran, sınıf sendikalarını yıkmak için elinden geleni ardına koymayan bir kişi, kendine ne denli sosyalistim derse desin, böyle bir adaya karşı, halktan yana bir belediye için çalışan, dürüst bir sosyal demokrat adayı desteklemek doğrudur. Tüm bu almaşık ve olanakların bulunmadığı yerlerde, kuşkusuz, **oyları bölmemek en doğru yol olacaktır.**

Böyle bir politika, ulusal demokratik güçlerin cephe birliğine hizmet edecek, aynı zamanda gerici - faşist güçlerin seçimlerde geriletilmesini sağlayacaktır.

Leonid Brejnev'in 60. Yıl Kutlama Konuşması

"Büyük Oktobr Devrimi ve İnsanlığın İlerlemesi" *

Büyük Oktobr Devrimi'nin 60. yıldönümü dolayısıyla, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti ve Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'nin ortak toplantısında, SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Leonid I. Brejnev bir kutlama konuşması yapmıştır.

2 Kasım 1977 günü Moskova'da Kremlin Kongreler Sarayı'nda yapılan kutlama törenini, SBKP Merkez Komitesi Politbüro Üyesi Mihail Suslov açmıştır. Suslov'un 104 ülkeden gelen 123 komünist ve işçi partisi, ulusal kurtuluş hareketleri ve devlet ve hükümet temsilcilerini tanıtmasından sonra, Leonid Brejnev kürsüye gelmiştir. 2 Kasım günü radyolarda çeşitli dillerden yayınlanan bu görkemli törende Brejnev'in yaptığı tarihsel konuşmayı okurlarımıza sunuyoruz.

***

Değerli Yoldaşlar!

Değerli Yabancı Konuklar!

Sovyet halkı, bütün ülkelerin komünistleri, tüm ilerici insanlık bugünlerde büyük bir bayram kutluyor. Bundan altmış yıl önce Rusya'nın işçileri ve köylüleri Lenin'in partisi önderliğinde kapitalistlerin ve toprak beylerinin erkini devirdiler. İnsanlık tarihinin ilk utkan sosyalist devrimi tamamlandı. **(Gür alkışlar)**

O unutulmaz Ekim günleri tüm gezegenimizi yerinden oynattı. Tarihte yeni bir çağ açıldı, dünyanın devrimci yenilenişi

---

* Neues Deutschland, 3 Kasım 1977.

çağı, sosyalizme ve komünizme geçiş çağı. Bu, bugün milyonlarca insanın üzerinde ilerlediği ve bütün insanlığın mutlaka üzerinden geçeceği yolun başlangıcı oldu. **(Alkışlar)**

İlk yola çıkanlar bizler olduk. İşimiz kolay değildi. Düşman çemberi içinde varlığını devam ettirmek gerekti. Yüzyılların geriliğini parçalayıp çıkmak gerekti. Tarihsel alışkanlığın muazzam gücünü yenmek ve yeni yasalara göre, kollektif hareketin yasalarına göre yaşamayı öğrenmek gerekti.

Bugün artık altmış yıllık savaşım ve emeğin esas, belirleyici bilançosunu çıkardığımız zaman, gururla söyleyebiliriz ki: Başardık **(Gür alkışlar)**, sonuna kadar dayandık **(Uzun süren alkışlar)**, utku bizim oldu. **(Alkış tufanı)**

Sovyet erkinin, olmak ya da olmamak sorununun sonuca bağlandığı huzursuz, tehditkâr iç harp ve silahlı istilâ yıllarından utkuyla çıktık.

Ülkemiz işçi ve köylülerinin, tarihin onlara tanıdığı kısacık mühlet içinde sosyalizmin temellerini atıp atamayacakları, yurdumuzu güçlü bir endüstri ülkesi haline getirip getiremeyecekleri sorununun sonuca bağlandığı beş yıllık planların, kaynayan, fırtınalı yıllarından utkuyla çıktık.

Sosyalizmin, dünya emperyalizminin vurucu güçlerinin saldırısına karşı koyacak ve insanlığı faşizme kölelikten koruyacak gücü olup olmadığı sorununun sonuca bağlandığı zorlu, acılı Büyük Anayurt Savaşı yıllarından utkuyla çıktık.

Güç, gergin savaş sonrası yıllardan da utkuyla çıktık. Soğuk savaşa ve atom şantajına rağmen yıkılmış ekonomi hızla yeniden kuruldu, bilimsel ve bilimsel - teknik alanda en önde giden konumlar elde edildi.

Otuz yılı aşkın bir süredir Sovyet ülkesi barış içinde yaşıyor. **(Gür alkışlar)** Yığınların tarihsel yaratıcılığının sonucu olarak gelişmiş sosyalist toplum kuruldu, yaşıyor ve mükemmelleşiyor.

Yaşasın şanlı utkan Sovyet halkı! **(Sürekli alkışlar)**

Yaşasın şanlı Sovyet insanlarının tüm kuşakları, yaşasın tüm güçlerini, enerjilerini ve hatta — gerektiğinde — hayatlarını ortaya koyarak yurtlarını toplumsal ilerlemenin doruklarına yükselten erkekler ve kadınlar, komünistler ve partisizler! **(Alkışlar)**

Bütün kalbimizle içten en derin sevgi ve şükranımızı devrimin emektar savaşçılarına iletiriz: 1917 Ekimi'nde, Lenin'in partisinin sancağı altında eski dünyaya karşı saldırıya geçenlerden aramızda bulunanların sayısı günden güne azalıyor. Ama onların kahramanlıklarının büyüklüğünü her gün daha iyi görüyoruz. Yaşasın Büyük Oktobr'ın yolunu açan şanlı kahramanlar! **(Gür ve sürekli alkışlar)**

Bu derin anlamlı tören günlerinde öbür ülkelerdeki sınıf kardeşlerimize Sovyet ülkesine gösterdikleri sürekli devrimci daya-

nışma için derin şükranımızı belirtiriz. Pekçok kez onların kararlı eylemleri emperyalistlerin saldırgan planlarını suya düşürdü.

Yaşasın bütün ülkeler emekçilerinin kudretli silahı proletarya enternasyonalizmi! **(Büyük bir alkış tufanı)**

I

SOVYETLER BİRLİĞİ TOPLUMSAL İLERLEMENİN ÖNCÜLÜĞÜNDE

Yoldaşlar! Devrimin her yıldönümünde Oktobr'ın anlamını, tarihin gidişine, dünyanın yazgısına yaptığı etkinin gücünü yeniden yaşıyoruz.

Oktobr Devrimi elbette herşeyden önce kendi ülkemizin sorunlarına, onun tarihinin, onun somut koşullarının gündeme koyduğu sorunlara çözüm getirdi. Ama bunlar özünde yerel değil genel, tüm insanlığın toplumsal ilerleme boyunca karşı karşıya kalacağı sorunlardı. Oktobr Devrimi'nin önemi de burada, bu sorunların çözümünün ve böylelikle yerküremizde yeni tür bir uygarlığın yaratılmasının yollarını açmış olmasındadır.

Oktobr Devrimi kanıtladı ki, toplumun politik yapısını temelden değiştirme olanağı vardır. Rus proletaryası, politikanın ortaya koyduğu en gecikmeye gelmez, en yakıcı olan şu soruyu yanıtladı: Sömürücüler, erki sürgit tekellerinde tutabilecek midirler, yoksa onun yerini emekçilerin erkinin alması olanağı ve zorunluğu var mıdır?

Altmış kadar yıllık sosyalist kuruculuk, toplumun politik yönetimini, ülkenin yazgısını ellerine aldılar mı, çalışan insanların gücünün nelere yeteceğini son derece etkileyici bir biçimde gösterdi. Bu yıllar, emekçilerin erki, sosyalist devlet düzeni kurulmadan, ya da bunları atlayarak sosyalizme giden bir yolun bulunmadığını kanıtladılar. **(Gür alkışlar)**

Oktobr devriminin utkusuyla, çalışan insanların karşısına ilk kez sömürüye son verme ve ekonomik kendiliğindenliğin boyunduruğundan kurtulma olanağı çıktı. Toplumsal ilerlemenin bu kilit sorunu özel mülkiyetin kalkması ve yerine toplumsal mülkiyetin geçmesiyle çözümlendi. Üretim anarşisi yerini ekonominin planlı yönetimine bıraktı.

Tarihsel ölçülerle en kısa bir zamanda dev boyutlu geri kalmış ülke, yüksek bir endüstrinin ve kollektif bir tarımın bulunduğu bir ülke haline geldi. Bugün artık endüstrimiz tüm 1913 yılı boyunca yapılan toplam üretimi iki buçuk işgününde üretiyor. Tarihin ilk sosyalist ülkesindeki bu dev ekonomik gelişme, emeğin kurtuluşunun eseridir, kendileri için, toplumun genliği için çalıştığını bilen insanların yaratıcılığının eseridir. **(Gür alkışlar)**

Oktobr Devrimi'ni ve sosyalizmi, insanlık tarihi, emekçilerin düşünsel kurtuluşunun deneyimleriyle de zenginleştirdi. Ezenlerin saltanatlarının bir «sırrı» da, yığınlara karşı, fiziksel zor kullanmanın yanısıra, başvurdukları moral zor kullanmaydı. Egemen sınıflar akla gelebilecek her şekilde emekçilere eğitim ve kültürün yolunu zorlaştırmış ve onları sahtekâr düşünce ve hayallerin büyüsü ve etkisi altında tutmuşlardı. İşte bu yüzden ülkemizde kültürel devrim, politik devrimin yasal bir devamı oldu.

Bir tek kuşak süresi içinde Sovyet ülkesi okuma - yazması olmamanın ağır boyunduruğundan tümüyle ve sürgit kurtuldu. Emekçiler kültürel yaşamın aktif üyeleri, düşünsel değerlerin yaratıcıları haline geldiler. Halkın içinden, bilim ve teknikte, edebiyat ve sanatta yüksek başarılar elde ederek vatanına şan ve şeref kazandıran yeni aydınlar doğdu. İnsanlığın en yüksek zekâlarının hayal etmiş oldukları yeni bir ilişki, emekle kültür arasındaki tarihsel ilişki kuruldu. **(Alkışlar)** Bu, ülkemizin tarihinde, bütün dünya kültürünün tarihinde muazzam önemli bir dönüm noktası oldu. **(Sürekli alkışlar)**

Oktobr Devrimi'nin kazanımları arasında önemli bir yeri, insan toplumu tarihinin en acılı ve en hareketli bir sorunu, ulusal sorun alır.

Bütün ulusların ve halkların emekçilerinin savaş birliği için çalışmalarında parti ve Vladimir İliç Lenin, daima halkların kendi yazgılarını çizme hakkını ve kayıtsız şartsız eşitliği savundu. Oktobr Devrimi'nin utkusu aynı zamanda ulusal kurtuluş için savaşımda da bir utku oldu. **(Alkışlar)** İlk kez eski Çarlık Rusyası'nın halkları tarihsel seçim olanağını, kendi yazgılarını kendileri çizme olanağını elde ettiler. Seçme haklarını kullandılar. Gönüllü olarak büyük bir federal devlet halinde birleştiler ve Rus halkının kendi özel çıkarlarını düşünmeyen yardımını destek alarak kararlı şekilde yeni yaşamın yolunda ilerlemeye başladılar. **(Alkışlar)**

Halkların birliği ve yardımlaşması tüm cumhuriyetlerin gelişmesini eşsiz şekilde hızlandırdı. Ulusların aralarındaki ilişkilerde düşmanlık ve güvensizliğin yerini dostluk ve karşılıklı saygı aldı. **(Gür alkışlar)** Yüzyıllar boyunca kafalara yerleştirilmiş olan ulusal bencillik zihniyeti, enternasyonalizme kesinlikle yenildi. Birlikte Sovyet sosyalist kültürünü oluşturan ulusal kültürler, birbirlerini karşılıklı zenginleştirerek yepyeni canlı renklerde ışıldıyorlar.

Eşitlik, kardeşlik, Sovyet halklarının sarsılmaz birliği; bugün bütün bunlar bir gerçek oldu. **(Büyük bir alkış tufanı)** İnsanlığın yeni, tarihsel bir toplumu — Sovyet halkı — oluştu. Ulusların birbirine yaklaşmasının ilerleyen süreci toplum yaşamımızın her yanına giriyor. İşte bu, Yoldaşlar, Lenin'in milliyetler politikasının parlak eseridir, bu deneyimlerimizin tarihsel önemi yadsınamaz. **(Gür alkışlar)**

Oktobr Devrimi'nin bir büyük kazanımı, toplumsal eşitlik ve adaletin gerçekleştirilmesidir. Tamamen haklı olarak diyoruz ki: Yeryüzünde gelmiş geçmiş hiç bir toplum, halk yığınlarına, emekçilere sosyalizmin verdiğini vermedi, veremezdi! **(Sürekli alkışlar)**

Her Sovyet insanı kendisine politik yaşama aktif katılma olanağı veren geniş hak ve özgürlüklere sahiptir. Her Sovyet insanı kendi eğilimlerine ve yeteneklerine göre kendi yaşam yolunu çizer ve yurduna, halkına yararlı olur.

Sovyet insanlarının yaşam ve çalışma koşulları sürekli gelişiyor. Sovyet vatandaşı, yarınından emin olamamanın ezici duygusu nedir, işsiz, doktorsuz, evsiz kalma korkusu nedir, bilmiyor. Toplum onun hak ve çıkarlarını savunuyor, onun bir vatandaş olarak ve insan olarak şerefini koruyor.

Ülkemizde kişinin orun (mevkî) ve saygınlığı özenli çalışmayla, yüksek yurttaşlık bilinciyle, yüksek ideolojik ve moral özelliklerle saptanır. Yaratıcı girişimciliğin, kişiliğin tinsel gelişmesinin tükenmez kaynağı işte budur. Toplumsal eşitliğin ve toplumsal adaletin en açık anlatımı işte budur. **(Sürekli alkışlar)**

Yakında Sovyetler Birliği'nin yeni anayasası yasalaştı. Bu da yine gösterdi ki, yurdumuzda her değişiklik, her değişim her şeyden önce herkes için gerçekten insana yaraşır yaşam koşullarını güvence altına almaya yöneliktir. Açıkça gözler önüne serdi ki, özgürlük, insan hakları, demokrasi ve toplumsal adalet kavramları ancak sosyalizmde gerçek bir içerik kazanırlar. **(Alkışlar)**

Yoldaşlar! Büyük Oktobr Devrimi'nin utkusu ülkemizi, halkımızı toplumsal ilerlemenin öncüsü yaptı ve o günden 60 yıl sonra, bugün toplumsal ilerlemenin en uç cephesinde saygın bir yerimiz var. Çünkü biz ilk gelişmiş sosyalist toplumu kurduk ve ilk olarak biz komünizmi kuruyoruz. **(Gür alkışlar)**

İlk olarak ülkemiz böylesi dev bir ekonomik ve bilimsel - teknik potansiyele sahip oluyor. İlk olarak savunma gücü böylesine güçlü ve güven vericidir. **(Alkışlar)** İlk olarak son çözümlemede, devrimin hedefini oluşturan ödevlerin çözümü için, yani yığınların genliğini yükseltmek için, sosyalist demokrasiyi geliştirmek için, kişiliği her yönüyle geliştirmek için böylesi elverişli olanaklarımız var.

Deyim yerindeyse, günümüzün coşkusu, şöyle anlatılabilir: Gelişmiş sosyalist toplumun olanaklarını sonuna kadar geliştirmek. Tarihin bizim omuzlarımıza yüklediği büyük sorumluluğun ölçüsünü saptayan da budur.

Parti ve Merkez Komitesi bu sorumluluğun bilincindedir. SBKP 24 ve 25. Kongreleri, tarihimizin günümüzdeki son derece önemli döneminde komünizm kuruculuğunun stratejisini ve taktiğini saptadılar.

Ekonomide rota yoğun şekilde büyüyen toplumsal üretime,

tüm ekonomik faaliyette daha yüksek bir verimlilik ve kaliteye yöneltildi.

Bu rota üzerinde daha şimdiden önemli başarılar kazandık. Çıkış noktası olarak Sovyet erkinin kuruluşunun 50. yıldönümünü, 1967 yılını alırsak, o günden bu güne ülkenin ekonomik potansiyeli iki katına çıktı diyebiliriz. **(Gür alkışlar)** Ama nitel değişiklikler de daha az önemli değil. Bilimsel - teknik ilerleme, ekonomik gelişimin, günden güne daha önem kazanan bir öğesi haline geliyor. Öncelikle en modern üretim dalları gelişiyor. Emeğin ürętkenliği sürekli olarak yükseliyor.

Partinin çizdiği rotaya uygun olarak ekonominin gelişmesi gittikçe artarak doğrudan doğruya Sovyet insanının çalışma ve yaşam koşullarının daha da mükemmelleştirilmesiyle ilgili çeşitli ödevlere yöneliyor.

Bu ödevlerin çözümü birçok bakımdan ekonominin tarım sektörüne bağlıdır. Cesaretle iddia edebiliriz ki, ülkemizin tarihinde hiç bir zaman tarımın gelişmesi için bu kadar çok şey yapılmamıştır. Kısa zamanda köyün maddi - teknik temeli ve ekonomik yapısı kökünden değiştirildi. Sulama ve toprağın değerini yükseltme, her yönüyle makinalaşma ve kimya sanayiinin bu alana uygulanması çalışmaları eşsiz boyutlarda ilerletildi.

Bu büyük çabaların meyvalarını şimdiden almaya başladık. 1967'de, hatırlardadır, 148 milyon ton tahıl, 11,5 milyon ton et, ve 6 milyon ton kadar da pamuk üretmiştik. Bu yıl ise, hava şartları bakımından en elverişli yıllardan olmamasına rağmen, hatta ortalama bir yıl bile olmadığı halde, 194 milyon ton tahıl hasat edildi, 15 milyon ton et elde edildi ve 8,4 milyon ton pamuk yetiştirildi. **(Gür alkışlar)** Sanırım bu sayılar haklı olarak kutlanacak sayılardır. **(Alkışlar)** Ama tarım alanındaki bütün sorunların henüz çözümlenmiş olmadığının bilincindeyiz. Ekonominin bu dalının ülkenin giderek artan gereksinimlerini eksiksiz karşılaması için parti azimle çalışıyor.

Konut sorununun çözümünde de hatırı sayılır bir ilerleme gerçekleştirildi, muazzam harcamaları gerektiren karmaşık bir sorun bu. Tüm Sovyet erki dönemi boyunca yapılan konutların üçte biri son on yıla düşüyor. **(Alkışlar)** Bu yıllar içinde 110 milyon yurttaşımız yeni bir konuta taşınmanın sevincini yaşadı. **(Gür alkışlar)**

Tüketim malları üretiminin geliştirilmesine geniş kaynaklar ayrıldı. On yıl içinde endüstrimiz bu alandaki üretimi iki katına çıkardı, en geniş şekilde yeni ve daha kaliteli ürünler elde edildi. Perakende satış hacmi de iki katına çıktı. Yakın zamana kadar darlığı olan birçok dayanıklı kullanım eşyasına Sovyet insanlarının ihtiyaçları karşılanıyor.

Ekonominin büyümesi ücret ve maaşları önemli ölçüde artırma ve toplumsal tüketim fonunu yükseltme olanağını yarat-

tı. Sovyet insanlarının reel geliri on yıl içinde 1.6 katına çıktı. Özellikle belirtmek isterim ki, bu süre içinde köy emekçilerinin yaşam düzeyi önemli ölçüde yükseldi ve yaşam koşulları iyileşti.

Gelişme hızımızı belirleyen her veri, her sayı gelişmiş sosyalist toplumun getirdiği dev olanakların açık bir kanıtıdır. Bu, Oktobr Devrimi yıldönümü sosyalist yarışması boyunca bir kez daha güçlü şekilde gözler önüne serildi. **(Sürekli alkışlar)** Sovyet insanları gönüllü olarak yüksek sorumluluklar aldılar ve sözlerinde durdular. (Plan hedeflerini genişleten) «karşı planlar» hazırladılar, ve bu hedeflere erişmekle kalmadılar, onları da geçtiler. Vatanımız yıldönümü girişimlerine katılan, büyük devrimin şanlı yıldönümünü kahramanca çalışmalarıyla kutlayan herkese müteşekkirdir! **(Sürekli alkışlar)**

Yoldaşlar! Başarıları alkışlıyoruz. Ama daha pekçok sorunlarımız bulunduğunu da biliyoruz, önümüzde dev bir ödev duruyor.

Çalışmamızın ana yönleri, somut güncel ödevler parti kongrelerinde ve merkez komitelerinin plenumlarında belirlendi. Alınan kararlar biliniyor. Bunlar kadroların faaliyetine, tüm emekçilerin çalışmalarına yeni, daha yüksek hedefler koyuyorlar. Bu hedefler, toplumsal gelişmenin, çeşitli yaşam alanlarında günden güne daha karmaşık ödevler koyması sonucunda ortaya çıkıyor. Ödevlerin, işin karmaşıklığı ölçüsünde uyumun, eşgüdümün, disiplinin, yüksek örgütlülük denen her şeyin önemi de artıyor.

Her düzlemde, parti, devlet ve ekonomi yönetiminin her organında, her iş yerinde yüksek örgütlülük; bu, 25. Parti Kongresi'nin koyduğu ödevlerin çözümü için vazgeçilmez, zorlayıcı bir önkoşuldur.

Bu, aynı zamanda ileride karşımıza çıkacak olan sorunların çözümü için de son derece önemli bir önkoşuldur. Daha Sovyet erkinin şafağında Vladimir İliç Lenin, ülkemizi güçlü ve zengin bir ülke yapacak hızlı bir yükseliş için «gereken herşey vardır; doğa zenginlikleri olsun, insan gücü olsun, devrimin halkın yaratıcı gücüne kattığı o harikulâde atılganlık olsun...» diye belirtmişti. **(Büyük bir alkış tufanı)** (V. İ. Lenin, **Yapıtları**, C. 27, s. 148, Alm.) Bugün buna bir de ekonomik ve bilimsel - teknik dev potansiyel ve yeni bir yaşam yaratmada edinilmiş zengin deneyimler ekleniyor. Şiddetle özlediğimiz o hedefe, komünizme doğru emin adımlarla yürümek için, ilerlemenin her gün yeni bir doruğunu fethe çıkmak için gereken herşeyimiz gerçekten var.

Ama bunlar gerçek doruklardır, Yoldaşlar. Dik yamaçlarına tırmanmak zor ve zahmetli olabilir. Bu dorukları, teknik bir terim kullanırsak, en optimal (her yönden en elverişli) koşullarda fethedebilmek için ise, daha bugünden planımızı yarının sorunlarının çözümüne yöneltmek gerekiyor. Parti de öyle yapmaktadır. **(Gür alkışlar)**

Yalnız günün gereksinimlerine değil, geleceğe de yönelmek tarım politikamızın da ayırtkan bir özelliğidir. Besin maddeleri sorunumuzu, yani, nüfus artışına, yaşam düzeyinin yükselmesine karşın tarımsal alanın büyümemesi koşullarında ülkenin artan gereksinimlerini karşılama sorununu temelden çözümlemek için çalışıyoruz. Bu yüzden de, gelecekte tarımın bütün dallarında daha hızlı, yoğun bir gelişme planlıyoruz. Bu yüzden bugünden ve ileride de tarıma büyük yatırımlar yapacağız ve köy için üreten endüstri dallarının kapasitelerini yükselteceğiz.

Bu planlarımızda Rusya'nın karatopraksız bölgesi önemli bir yer alıyor. Ülkemizin tam göbeğinde yer alan bu bölge verimli bir ekim ve hayvancılık bölgesi haline getirilmelidir. **(Gür alkışlar)** Bu bizim besin maddesi kaynaklarımızı önemli ölçüde genişletecektir.

Geleceğe yönelik başka büyük çok yönlü programlarımız da var. En önde Batı ve Doğu Sibirya'nın geliştirilmesi, Baykal - Amur - Anayolu'nun ve Uzak Doğu kereste endüstrisi komplekslerinin yapımı geliyor. Bunlar ekonominin gelecekteki petrol, doğal gaz, kömür, demir ve demirden başka madenler, kereste ve öteki hammaddelere olan gereksinimlerini karşılayacaktır. Bu programın gerçekleştirilmesi, toplumsal bakımdan da derin bir anlam taşımaktadır. Bu program, onlarca yeni kentlerin kurulacağı, yeni kültür merkezlerinin yaratılacağı uzak bölgelerin işletilmesi demektir. Dilimizden yerleşimsiz taşra terimi kesin olarak kalkacaktır.

Çağımızın bu büyük inşaat bölgelerinde özellikle Sovyet gençliğinin azimkârlığı, yaratıcı atılganlığı, ideolojik sağlamlığı göze çarpıyor. **(Alkışlar)** Komsomollar, kızlı erkekli, babalarının ve dedelerinin şanlı geleneklerini devam ettirerek, komünizm kuruculuğunda en ön sırada yer alıyorlar. Çalışma içinde olgunlaşıyor ve ekonomiyi, toplumu ve devleti yönetmeyi öğreniyorlar. Ülkemizin geleceği onların çalışmalarında, onların ellerindedir ve biz bu ellerin güvenli eller olduğuna eminiz. **(Gür alkışlar)**

Gelecekle ilgili sorunlarda bilimin önemi çok büyüktür. Komünizm kuruculuğunda en önemli ödevlerin çözümünde bilimin dev katkıları olacaktır. Yeni enerji kaynakları ve çeşitli doğal zenginliklerin yerini tutacak maddeler bulmak, el emeğini ve herşeyden önce ağır vücut emeğini en aza indiren yeni teknik aygıtlar yapmak, tarımda hızlı bir gelişme sağlamak, hastalıklarla savaşmak ve yaşam ortalamasını yükseltmek bunlardan olacaktır.

Ekonomimizin geleceği verimliliği artırmaya bağlıdır. Toplum ekonomisinde başarılı ve dinamik bir gelişmeyi güvence altına almanın başka yolu yoktur. İşte bunun için parti, rotasını gelecekte de böyle çizecektir: Bilimsel teknik ilerlemeyi hızlandırmak, planlama ve yönetimi mükemmelleştirmek, her işyerinde, her yönetim katında örgütlülüğü artırmak. **(Alkışlar)**

Geleceğe baktığımız zaman bir sonuç daha çıkarmamız gerekiyor. Toplumumuzun tüm yaşam ve gelişme alanlarında Sovyet insanlarının bilinç düzeyinin, kültürünün ve yurttaşlık sorumluluğunun rolü giderek daha da artmaktadır. İnsanlarda yüksek toplumsal hedeflere varma arzusu, ideolojik bilinç, ve gerçekten yaratıcı bir emek anlayışı geliştirilmelidir. Komünizm savaşımının en önemli bir cephesi buradadır, ve hem ekonominin hem de ülke politikası ve toplumun gelişmesi gün geçtikçe daha fazla bu cephede kazanacağımız utkulara bağlı olacaktır.

Gördüğümüz gibi, geleceğe yönelik sorunlarımız az değil, hem de büyük sorunlar. Ama sosyalizmin gücü de buradadır ya zaten; yeni toplum düzeni, yalnızca bu sorunları önceden bilmek değil, aynı zamanda bunların çözümünü önceden planlamak olanağını da yaratıyor.

Yoldaşlar! Sovyet halkı geleceğe güvenle bakıyor. Sovyet halkı yaşamının her gün daha da iyi, daha da güzel, daha da anlamlı olacağından emindir. **(Sürekli alkışlar)** Bunun güvencesi emektir, komünizmin idealiyle dolu milyonlarca erkek ve kadının özverili emeği. Bunun güvencesi Komünist Partisi'nin bilimsel Leninci politikasıdır. **(Gür alkışlar)**

Sovyet insanlarının bütün kazanımlarını, utkularını partiye bağlamaları biz komünistler, biz Leninistler için en yüksek takdir nişânesidir. **(Sürekli alkışlar)** Bunu anlamak zor değildir. Parti halktan ayrılamaz. Partinin saflarında işçi sınıfının, kolhoz köylülerinin, halk aydınlarının en iyi temsilcileri yer alıyor. O, parti, emekçilerin sınırsız güvenine dayanıyor. **(Büyük bir alkış tufanı)**

Ama halkın güveni, Yoldaşlar, bizlerden çok şey bekleyen bir güvendir. Bu yüzden her parti kararı, politikada, örgütsel ve ideolojik eğitimde atılacak her adım parti ile halk arasındaki birliği daha da güçlendirecek şekilde, halkın partiye olan güvenini yıkılmaz bir hale getirecek şekilde olmalıdır. **(Gür, sürekli alkışlar)**

Partimiz tarihi sorumluluğunu yerine getirmesi için gerekli her şeye sahiptir. Yüksek bir hedefin heyecanını taşıyoruz: Halkın genliği. Yeni bir yaşam yaratmada uzun yılların verdiği zengin deneyimlerimiz var. Eylemimizde Marksizm - Leninizm, insan dehasının tüm yapıtlarını içinde birleştiren bu bilim, yolumuzu gösteriyor. Gücümüzden eminiz. **(Gür alkışlar)**

1917'nin Ekim'inde çıktığımız büyük yola, komünizmin büyük savaşımına devam ediyoruz. Vladimir İliç Lenin şöyle yazmıştı: «Savaşa girerken utkuyu istemeli ve ona giden yolu gösterebilmeliyiz.» (V. İ. Lenin, **Yapıtları**, C. 9, s. 45, Alm.) Utkuyu istiyoruz. Ona giden yolu da biliyoruz. Ve biz utkuya, biz komünizme ulaşacağız! **(Sürekli büyük bir alkış tufanı)**

II

OKTOBR DEVRİMİ DÜNYANIN ÇEHRESİNİ DEĞİŞTİRDİ

Yoldaşlar! Dünya tarihinde hiç bir olay Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi kadar insanlık için böylesi derin ve sürekli sonuçlara yol açmamıştır. Oktobr fırtınasının şimşekleri birçok ülkelerin halklarına geleceğin yolunu aydınlattı. Tarih, kelimenin tam anlamıyla yedi fersahlık çizmelerle, dev adımlarıyla ilerlemeye başladı.

Oktobr Devrimi'nin çağımızın çehresini belirleyen uluslararası sonuçları arasında en önemlisi sosyalist dünya sisteminin doğması ve gelişmesidir. **(Gür alkışlar)** Öyle zaman oldu ki, burjuvazi, Oktobr Devrimi'nin utkusunun ve milyonların beyinlerine yaptığı etkisinin korkusuyla dünyadaki her devrimci olayın ardında «Moskova parmağı» aradı. Bugün bu masallara kimse inanmıyor. Devrimler her ülkenin kendi iç gelişmesiyle, o ülke halkının iradesiyle doğar ve utkuya ulaşırlar. Avrupa, Asya ve Amerika'da bir sıra utkan sosyalist devrim, Oktobr Devrimi'nin idesini ve davasını sürdürdü. **(Sürekli alkışlar)**

Bu, dünya sosyalizminin uygulamalarını genişletti ve zenginleştirdi. Sosyalizm yoluna giren her ülke, sosyalist devlet düzeni, sosyalist endüstrinin geliştirilmesi, köylülüğün kooperatiflerde birleştirilmesi, halk yığınlarının ideolojik eğitimi sorunlarını şu ya da bu bakımdan kendi özel yöntemleriyle çözdü.

Çeşitli gelişme düzeylerindeki, çeşitli ulusal gelenekler taşıyan öteki halkların ve ülkelerin sosyalizme geçişleri kuşkusuz sosyalizm kuruculuğunun somut biçimlerinde daha da büyük değişiklikler gösterecektir. Bu tamamen doğaldır.

Ama yaşam gösteriyor ki, sosyalist devrimin, sosyalizm kuruculuğunun genel, temel, sarsılmaz anahatları kalmakta ve öneminden hiç bir şey yitirmemektedir. **(Gür alkışlar)**

Dünya sosyalizminin gelişmesindeki deneyimlerin tümü özellikle şunları kanıtlamaktadır:

— Devrimin ana sorunu, eskiden olduğu gibi, erk sorunu olarak kalmaktadır. Ya tüm emekçi halkla birlikte hareket eden işçi sınıfının erki, ya da burjuvazinin erki. Üçüncü bir seçenek yoktur. **(Alkış tufanı)**

— Sosyalizme geçiş olanağı, ancak işçi sınıfı ve bağlaşıkları, politik erki ele geçirdikten sonra bunu kapitalistlerin ve öteki sömürücülerin sosyo - ekonomik saltanatını ortadan kaldırmak için kullanırlarsa vardır.

— Sosyalizmin utkusu olanağı, işçi sınıfı ve onun öncü kolu — komünistler — emekçi yığınlara yeni bir toplum kurmanın, ekonomide ve tüm toplumsal ilişkilerde sosyalist dönüşümün heyecanını verebilirse vardır.

— Sosyalizm, ancak sınıf düşmanının bütün saldırılarına karşı kendini savunabiliyorsa varlığını sürdürebilir (Ve bu saldırılar kaçınılmazdır; hem içerden, hem de, daha da fazla, dışardan).

Bunlar sosyalizmin günümüzdeki gelişmesinden çıkarılacak derslerden yalnızca birkaçıdır. Bunlar Oktobr Devrimi'nin deneyimlerinin, devrimimizin koşullarının bütün kendine has özelliklerinin yanısıra, ne büyük bir uluslararası anlam taşıdığını bir kez daha gösteriyor. Bunlar Vladimir İliç Lenin'in şu sözlerinin ne kadar haklı olduğunu bir kez daha kanıtlıyor: «Rusya örneği **bütün** ülkelere bir şey göstermekte, hem de kendi kaçınılmaz ve yakın geleceklerinden son derece önemli birşey göstermektedir.» **(Gür alkışlar)** (V. İ. Lenin, **Yapıtları**, C. 31, s. 6, Alm.)

Dünya sosyalizmi başka türlü deneyimler de edindi; Marksist - Leninist rotadan sapmanın, proletarya enternasyonalizminden ayrılmanın ister istemez başarısızlıkla sonuçlandığını, halkı ağır sınavlar vermek zorunda bıraktığını gösteren deneyimler.

Çin'de sosyalizmin ekonomi yasalarını hesaba katmamanın ne ağır sonuçlara yol açtığı, sosyalist ülkelerle dostluk ve dayanışmadan ayrılmanın ve dünyadaki gerici güçlere ayak uydurmanın ne büyük zararlar verdiği iyi biliniyor. Çin halkının sosyalist kazanımları büyük bir tehlike altına sokuldu.

Şimdi kapitalist ülkelerin bazı politikacıları hesaplarını açıkça bir yanda Çin Halk Cumhuriyeti, öte yanda Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler arasındaki çelişki ve yabancılaşmaların daha uzun süre devam edeceği, ve hatta gelecekte daha da keskinleşeceği üzerine kuruyorlar. Biz bunun kısa görüşlü bir politika olduğu görüşündeyiz. **(Gür alkışlar)** Bu politikayı güdenler yanlış hesap yapıyor olmasınlar. **(Alkışlar)**

Şimdi burada Sovyet - Çin ilişkilerinin ne gelişme göstereceği üzerine tahminler yürütecek değiliz. Yalnız şunu belirtmek isterim ki, bu ilişkilerin normalleşmesi için tekrar tekrar yaptığımız teklifler yürürlüktedir.

Yoldaşlar! Sosyalist dünya sistemi bugünkü dünyamızın yaşamına, kardeş partilerin enternasyonalist politikası sayesinde, sosyalist ülkeler, özellikle sosyalist devletler topluluğu arasında oluşan yeni ilişkilerle de, büyük bir katkıda bulunuyor.

Kendimizden emin olarak belirtebiliriz ki; bizim bağlaşıklığımız, dostluğumuz, işbirliğimiz, ortak hedefler ve ortak çıkarlarla, yoldaşça dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma bağlarıyla bir egemen ve eşit devletlerin bağlaşıklığı, dostluğu ve işbirliğidir. **(Sürekli alkışlar)** Birlikte, adım adım ilerliyoruz; bu yolda birbirimize yardımcı oluyor, en hızlı şekilde ilerlemek için güçlerimizi, bilgilerimizi, maddi kaynaklarımızı birleştiriyoruz. **(Gür alkışlar)**

Rotamızı hammadde, yakıt, enerji, besin maddeleri ve nakli-

ye sorunlarımızı ortaklaşa çözümlemeye yönelttik. Özellikle makine yapımında uzmanlaşma ve işbirliğini bilim ve tekniğin en yeni bulguları temeli üzerinde derinleştiriyoruz. Bu ödevleri güvenilir, ekonomik açıdan elverişli ve uzun vadeli bir biçimde çözeceğiz. Bu ödevleri çözerken, hem her bir ülkenin, hem de tüm devletler topluluğunun çıkarları ve gereksinimlerini gözönünde tutacağız. **(Gür alkışlar)**

Yoldaşlar! Uzun yıllar önce, 1917'nin Ekimi'nde Rusya'nın işçileri ve köylüleri eski dünyaya karşı, kâr hırsının, baskının, şiddetin dünyasına karşı tek başlarına savaşa girmişlerdi. Emperyalist düşman güçler tarafından ablukaya alınmış bir ülkede sosyalizmi kurdular. Kurdular ve savundular. Bugün ise artık yalnız değiliz. Ülkemiz, sosyalist devletlerin büyük ailesinin bir parçası oldu. **(Gür alkışlar)** Sovyet komünistleri için, ve bütün Sovyet insanları için, dünyada bu sosyalist aileden bize daha yakın bir şey olabilir mi? **(Sürekli, gür bir alkış tufanı)** Onun gelişip serpilmesi için her şeyi yapıyoruz! **(Gür alkışlar)**

Oktobr Devrimimiz'in ulusal kurtuluş hareketlerine derin etkisini ne kadar yüceltsek azdır.

Sömürge ülkelerin halklarının bilincini uyandıran ve emperyalizm boyunduruğundan kurtulma savaşlarında başarılar elde etmelerine yardımcı olan şey, Oktobr Devrimi'nin utkusu oldu. Daha 1919'da Vladimir İliç Lenin, «Doğu halklarının kurtuluşunun artık tamamen gerçekleştirilebileceğini» yazıyordu. (V. İ. Lenin, **Yapıtları**, C. 30, s. 138, Alm.)

II. Dünya Savaşı'ndan, faşizme karşı utkumuzdan sonra 2 milyardan fazla insan sömürgeci efendilerinin boyunduruğunu attılar, ve devlet olarak bağımsızlıklarını elde ettiler. Emperyalizmin sömürge sistemi klasik biçimiyle temelde kalkmıştır. Bu, Yoldaşlar, tarihsel bir önem taşımaktadır. **(Sürekli alkışlar)**

Son derece önemli bir şey, kurtulan bir çok devletin kapitalist gelişme yolunu reddetmesi, sömürüsüz bir toplumu hedef edinmesi ve sosyalizme yönelmesidir.

Sosyalist ülkeler bu devletlerin sadık ve güvenilir dostlarıdırlar, ilerici yollarında gelişmelerine ellerinden gelen her yardım ve desteği vermeye hazırdırlar. Yalnızca moral ve politik olarak değil, ekonomik ve örgütsel yardımı da, ülke savunmalarını güçlendirmeleri için desteği de.

Özgürlük savaşçılarının yolu kolay değildir. Ekonominin sosyalizm için zorunlu olan toplumsal sektörünün temellerini atmak azimle çalışmayı gerektirir. Sömürücü öğelerle ve onların yurt dışındaki koruyucularıyla göze göz, dişe diş savaş vermek kaçınılmazdır. Bu yol genç devletlerin politikasında bazen zigzaklar çizer, hatta bazen gerilemeler olur. Ama esas yön değişmez. Yaşamdaki hedeflerini ve yerlerini gören milyonlarca emekçinin iradesi, ulusal bağımsızlığın sağlamlaştırılması ve sömürüsüz,

baskısız bir toplum düzeninin utkusu için güvenilir bir güvencedir. **(Büyük bir alkış tufanı)**

Bütün bunlar emperyalizmin artık yazgısına boyun eğdiği anlamına gelmez. Hayır, emperyalizmin konumu eski sömürgelerinde şurda veya burda hâlâ güçlüdür ve, emperyalistler bunu sürdürmek ve mümkün olan yerde daha da derinleştirmek ve geliştirmek için ellerinden gelen herşeyi yapmaktadırlar. Artık kurtulmuş devletlerin işlerine kolay kolay silahlı müdahalelerde bulunamıyorlar. Bu türden en son eylem — ABD'nin Vietnam halkına karşı savaşı — öylesine rezil, öylesine yerin dibine batırıcı bir fiyaskoyla sonuçlandı ki, **(Sürekli alkışlar)** herhalde bu tür maceralara bir daha girişmek hevesleri artık kırılmış olsa gerektir.

Genç ülkeleri emperyalist askeri bloklara sokma denemeleri günden güne artan bir direnmeyle karşılaşıyor. Bloksuzluk hareketi bunun kanıtıdır.

Emperyalizmin eski kolonilerinde kendi yarattığı soyguncu gerici rejimleri kullanmaya kalkışması da pek işine yaramayacak herhalde. Çünkü bu rejimler, hep aynı emperyalizme bağımlılığın başka biçimlerinden başka, halka birşey verememektedirler.

Doğu ülkeleri halklarının ulusal kurtuluş savaşlarının daha ilk dalgaları kabardığı zaman Vladimir İliç Lenin şöyle yazmıştı: «Dünyadaki hiçbir kuvvet Asya'da angarya düzenini bir daha geri getiremeyecektir, Asya ve yarı - Asya halk yığınlarının yiğit demokrasi ruhunu yeryüzünden silemeyecektir.» **(Alkışlar)** (V. İ. Lenin, **Yapıtlar**, C. 18, s. 578, Alm.)

Bugün artık kesinlikle belirtebiliriz: Dünyadaki hiç bir kuvvet, emperyalizmin eski sömürgeleri ve yarı sömürgelerindeki milyonluk yığınların yiğit özgürlük savaşımlarının kazanımlarını yeryüzünden silemeyecektir. Halkların kurtuluş savaşımlarının yapıtları yenilemez, yarınlar onlarındır. Oktobr Devrimi'nin yaktığı ateş dünya tarihinin bu cephesinde de sönmeden yanacaktır. **(Gür, sürekli alkışlar)**

Yoldaşlar! Oktobr Devrimi'nin utkusu uluslararası işçi hareketinde yeni bir dönem açtı.

SSCB'de ve daha sonra da başka ülkelerde sosyalizmin kuruluşu, kapitalist ülkelerdeki proletaryanın da politik olgunluğunun artmasına katkıda bulundu. Proletaryanın örgütlülüğü arttı. Tarihte büyük bir rol oynayacak olan bir güç doğdu; uluslararası komünist hareket. Tekellerin egemenliğine karşı demokrasi ve sosyalizm için savaşta proletaryanın bağlaşıklarının cephesi genişledi.

Öte yandan kapitalizmse yarını olmayan bir toplum olduğunu gün geçtikçe daha açık bir şekilde gözler önüne seriyor. Ekonomisi kronik (müzmin) hastalıklarla sarsılıyor. Teknik ilerle-

me, işçileri öylesine yığınsal şekilde sokağa atıyor ki, tüm sosyo - politik sistem yerinden oynuyor. Fiyatlar sürekli artıyor, enflasyon bir numaralı sorun olarak duruyor. En yüksek mevkilerdeki kişilerin karanlık politik entrikalarını, satın alınırlıklarını, görevlerini kötüye kullanışlarını açığa çıkaracak skandallar bir bu, bir şu ülkede bomba gibi patlıyor. Bütün rekorları geride bırakan hırsızlık, soygun gibi suç işlemelerin sayısı bu tabloyu tamamlıyor. Bütün bunlar sosyalizme geçiş için nesnel ekonomik ve sosyal - politik önkoşulların çok yüksek bir olgunluk derecesine erişildiğini gösteriyor. Kapitalist ülkelerde yığınların köklü değişikliklere doğru zorlamaları artıyor.

Burjuvazi kuşkusuz tecrübeli bir rakiptir. Taktik değiştiriyor, manevra yapıyor. Kısmi reformlarla konumunu güçlendirmeye ve yığınların sosyalizme yönelişini zayıflatmaya çalışıyor. Bu koşullarda komünist partileri devrimci savaşımların strateji ve taktiğini mükemmelleştirmeye çalışıyorlar. Tekellerin egemenliğine karşı savaşımda tüm demokratik güçlerin birleşmesini gerçekleştirmek istiyorlar. Bununla ilgili teorik tasarılar arasında ilgi çekici tezler de var. Ama herhalde bunların hepsine tamamen olgunlaşmış ve tartışma götürmez gözüyle bakılamaz. Bu da doğaldır: Arayış içindedirler. Yeter ki doğru yönde aransın.

Hangi yol seçilirse seçilsin, sonunda gene yığınları esas hedefe, sosyalizme götürecek olanlar komünistler olacaktır. Oktobr'ın utkusu için verilen savaşımın deneyimleri gösterdi ki, devrimci faaliyette yeni bağlaşıklar kazanmak için taktik değiştirmek ve uzlaşmalara gitmek olanağı pek âlâ vardır. Ama bir şeyi daha açıkça gördük: Hiç bir zaman ilkeler taktik kazanımlar uğruna feda edilmemelidir. Yoksa, bir söz vardır, saçlar elimizde kalır, ama kelle gider. **(Alkışlar)**

Komünist partilerin etkisi ne kadar büyük olursa, emperyalizm de o ölçüde aktif şekilde komünistleri doğru yoldan uzaklaştırmaya çalışıyor. Bu hem kaba - saba yollardan — baskı ve tehditlerle — hem de daha ince yollardan yapılıyor. Burjuva ülkelerinde şimdi bazen, komünistlere, «Toplum içinde bir yerleri olduğunu kabul etmek» vaadediliyor. Karşılığında da... «küçücük» bir şey isteniyor: Sermayenin egemenliğine karşı sosyalizm için savaştan ve uluslararası sınıfsal dayanışmadan vazgeçmeleri! Ama komünistler toplum içindeki yerlerini çoktan fethettiler. Ve bu yeri devrimci savaşımlarıyla fethettiler. Toplum içindeki yerleri bütün halklar tarafından tanınıyor, ve bunu artık kimse ellerinden alamaz! **(Gür alkışlar)**

Emperyalistler özellikle komünistlerin saflarındaki birliği bozmaya çalışıyorlar. Bu amaçla, inatla, sosyalist ülkelerin komünist partilerinin, özellikle de SBKP'nin kendi sosyalist dönüşüm reçetelerini Batı'nın komünistlerine zorla dayattıkları yalanını yayıyor. Ama bu açık bir sahtekârlıktır.

Bütün öteki Marksist - Leninist partiler gibi partimiz de, bütün komünist hareketin benimsediği çeşitli ülkelerin komünistleri arasındaki eşitlik, bağımsızlık, içişlerine karışmama, dayanışma ve karşılıklı destek olma ilkelerine kesinlikle bağlıdır.

Devrimimizin 60. yıldönümünde, bugün, biz Sovyetler Birliği'nin komünistleri, bir daha ilân ediyoruz, dünya komünistlerinin kardeşçe birliğine daima sadık kalacağız. **(Sürekli büyük bir alkış tufanı)** Sermayenin diktatörlüğüne karşı, özgürlük, barış ve toplumsal ilerleme için savaş veren komünist ve işçi partilerine ve onların bağlaşıklarına bütün kalbimizle en yüksek başarılar dileriz. Bizim dostluğumuzdan, dayanışmamızdan ve desteğimizden daima emin olabilirler. **(Gür alkışlar)**

Yoldaşlar! Sovyet erki en baştan beri Lenin'in Barış Buyrultusu'nun sembolünü taşır, ve o günden beri de ülkemizin tüm dış politikası barış çabalarıyla doludur. Nesnel tarihsel koşullar somut içeriklerini de dayatırlar: Çeşitli toplum düzenlerine sahip devletler arasında barış içinde yanyana varolma rotası. Günümüzün yegâne gerçekçi ve akılcı ilkeleri olan barış içinde yanyana varolma ilkeleri uluslararası konularda derin kökler salmışlardır. Bu, dünyadaki değişen güçler dengesinin ve herşeyden önce Sovyetler Birliği, tüm sosyalist devletler topluluğunun artan gücünün ve uluslararası otoritesinin bir eseridir. Aynı zamanda bu, uluslararası işçi hareketi ve ulusal kurtuluşçu güçlerin başarılarının bir eseridir. Ve en sonunda da bu, kapitalist dünyadaki egemen çevrelerin bir kısmının yeni gerçekleri görüp kabullenmelerinin bir sonucudur.

Bu, aynı zamanda geçen yıllar boyunca Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluğun öteki ülkelerinin uluslararası ilişkileri barış yönünde değiştirmek için harcadıkları dev ölçülerdeki emeğin de meyvası oldu. **(Gür alkışlar)**

Dünya'da 1970 yıllarından beri iyice hissedilir hale gelen olumlu değişikliklere uluslararası yumuşama adı veriliyor. Bu değişiklikler elle tutulur ve somuttur. Bunlar, ülkeler arasında dürüst ve adil ilişkilerin kurallarının bir çeşit kodeksinin (yasasının) oluşması ve bunun uluslararası belgelerde resmen saptanması şeklinde beliriyorlar. Bu, savaş serüvenlerinden hoşlananların önüne hukuki ve moral - politik bir engel oluyor. Bu değişiklikler, henüz çok sınırlı da olsa, bazı silahlanma kanallarını kısıtlayan ilk anlaşmalarda beliriyorlar. Değişik toplum düzenlerinden devletler arasında barışçıl işbirliğinin çeşitli alanlarını kapsayan yaygın bir anlaşmalar ağı şeklinde beliriyorlar.

İyiye doğru değişiklikler en fazla Avrupa'da göze çarpıyor; burada iyi komşuluk ilişkileri, karşılıklı anlayış ve halkların birbirine saygısı güçleniyor. Bu kazanımlara biz büyük değer veriyoruz ve onları her yolla korumayı ve sağlamlaştırmayı ödev biliyoruz. Bu yüzden Fransa, FAC, Büyük Britanya ve İtalya gibi

ülkelerle, başka toplum düzeninden büyük küçük tüm Avrupa devletleriyle işbirliğine çok önem veriyoruz.

ABD ile ilişkilerimize de, doğal olarak büyük değer biçiyoruz. Ülkelerimizi ayıran çok şeyler var; sosyo - ekonomik yapıdan ideolojiye kadar. Bizdeki ilişkilerin ABD'de herkesin hoşuna gitmediği muhakkak, ama biz de Amerika'da olan bitenler için çok şeyler söyleyebilirdik. Ama ağırlığı ayrılınan yerlere yöneltip birbirine akıl vermeye kalkışıldı mı, sonunda ancak güvensizlik ve düşmanlık duyguları ağır basar, bu da hem bizlere, her iki ülkeye zarar verir, hem de tüm dünya için tehlike yaratır.

Sovyet devletinin kuruluşundan hemen sonra Lenin, Amerika'daki o zamanın yönetici kişilerinin dikkatini ısrarla «Sovyetler Birliği'nin, hoşlarına gitse de gitmese de büyük bir güç» olduğuna, «Wilson'un, hükümetimiz zevkine uymuyor diye bizimle her türlü ilişkiyi reddeden yobaz politikasının Amerika'ya hiç bir şey» getirmeyeceğine çekmişti (V. İ. Lenin, **Toplu Yapıtları, C.** 37, s. 254, Rus.). Bu sözler, daha yarım yüzyıl önce taşı gediğine koyuyordu. Hele bugün geçerlilikleri daha da artıyor. **(Sürekli alkışlar)**

Yaşam, Sovyet - Amerikan ilişkilerinde barışı koruma düşüncelerinin belirgin olmasına zorluyor. Biz bu çizgiden ayrılmıyoruz ve karşı taraftan da aynı şeyi bekliyoruz. ABD'yle ilişkilerimizde başlamış olan gelişmelerin eşitlik ve karşılıklı saygı esası üzerinde ilerlemesini biz istiyoruz.

Uluslararası ilişkiler de şimdi yol ayrımına vardılar; ya karşılıklı güven ve elbirliği yolu tutulacak, ya da karşılıklı kuşkular ve silah yığınakları yolu; ya sonunda sürekli bir barışa götüren yol, ya da, en iyi durumda savaşın ta sınırına kadar gelip orada cambazlık etmeye götüren yol. Yumuşama süreci, barış yolunu tutma olanağını yaratıyor. Bu olanaktan yararlanmamak ağır bir suç olur. En önemli ve en önde gelen sorun bugün bütün dünyayı sarmış olan silahlanma yarışına son vermektir. **(Gür alkışlar)**

Ne yazık ki silahlanma hâlâ körükleniyor ve gün geçtikçe daha tehlikeli biçimler alıyor. Yığınsal yoketme silahlarının yeni türleri, yeni tipleri geliştiriliyor — Girişimin kimden geldiği hep biliniyor —. Bu yeni türlerin her biri birer çok bilinmeyenli denklemdir; yalnız askeri ve stratejik açıdan değil politik sonuçları açısından da bu böyledir. Silahlanmanın tekelini elinde tutmak aptalca düşüncesi sonucu, bir silah türünden ötekisine koşturmak, ancak silahlanma yarışını körükler, karşılıklı güvensizliği derinleştirir ve silahsızlanma önlemlerinin gerçekleşmesini zorlaştırır.

Bununla ilgili olarak daha önce açıkladığım bir düşüncenin üzerinde son derece kesinlikle durmak istiyorum. Sovyetler Birliği kendi savunmasını etkili şekilde sağlamakta, ama karşı tarafa göre askeri üstünlük elde etmeyi amaç edinmemekte, ve ileride

de bu tutumunu değiştirmeyi düşünmemektedir. Günümüze kadar örneğin Orta Avrupa'da Doğu ile Batı arasında, ya da SSCB ile ABD arasında beliren yaklaşık askeri dengeyi bozmak istemiyoruz. Ama buna karşılık olarak da, bu dengeyi hiç kimsenin kendi yararına değiştirmeye kalkışmamasını istiyoruz. **(Gür alkışlar)**

Kurulan dengenin sürdürülmesi elbette kendi başına amaç olamaz. Biz, silahlanma yarışı eğrisinin düşme yönüne çevrilmesi ve askeri anlaşmazlıkların yavaş yavaş çözülmesinden yanayız. İnsanlık için en büyük tehlikenin, bir atom savaşı tehlikesinin esaslı şekilde azaltılmasını ve giderek de tamamen kaldırılmasını istiyoruz. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin herkesçe bilinen önerilerinin amacı işte budur.

Bugün köklü (radikal) bir adım atmayı öneriyoruz: **Bütün ülkelerin aynı anda atom silahları üretimini durdurmasını kararlaştıralım.** —Hem de bu türden her silahın— ister atom, ister hidrojen, ister nötron olsun, isterse nükleer el bombası olsun, hepsinin. Aynı zamanda atom silahına sahip büyük ülkeler o ana kadar yığdıkları kendi yığınaklarını adım adım azaltmaya başlamayı da üstlenebilirler; böylece bu tür silahlar sonunda toptan yokedilebilir. Yalnızca barışçıl amaçlar için atom enerjisi! Sovyet Devleti, kuruluşunun altmışıncı yıldönümünde hükümetlere ve halklara bu çağrıyı yapıyor.

Bir öteki önemli sorun da doğrudan doğruya atom savaşı tehlikesini azaltma göreviyle ilgilidir. Tüm atom denemelerinin tamamen yasaklanması sözkonusudur; bu deneyler ne atmosferde, ne uzayda, ne su altında yapılmamalıdır. Bu sorunla ilgili görüşmeleri ilerletmek ve başarılı bir sonuca erdirmek istiyoruz. **(Gür alkışlar)** Bu nedenle açıklıyoruz ki, **tüm atom denemelerinin bir süre için yasaklanmasının yanısıra, barışçıl amaçlarla atom patlamaları için de bir moratoryum (bir süre için durdurma kararı) ilanını kararlaştırmaya hazırız.**

Umarız ki, SSCB'nin bu önemli adımı karşı tarafça hakettiği ilgiyi görür ve böylelikle halkların çoktandır beklediği bir anlaşmanın yolu açılır. **(Sürekli alkışlar)**

Sovyetler Birliği barış yolunda emin adımlarla ilerliyor. Aktif ve azimli şekilde, sosyalizmle kapitalizm arasındaki kavganın ne savaş alanlarında, ne de silah fabrikalarında değil, barışçıl emek alanında çözülmesi için çalışıyoruz. **(Alkışlar)** Bu iki dünyayı birbirinden ayıran sınırlar boyunca dizili atom başlıklı füzeler değil, tüm insanlığın genliği için geniş ve çeşitli işbirliği ilişkilerinin ağı bulunsun istiyoruz. Ardıcıl şekilde bu politikayı gütmekle Oktobr Devrimi'nin önemli bir belgisini, Lenin'in en önemli bir vasiyetini gerçekleştirmiş oluyoruz: Halklara barış! **(Sürekli, büyük bir alkış tufanı)**

Eğer bu belirleyici ödevi, yeni bir dünya savaşını önlemek

ve sürekli bir barışı güvenceye almak ödevini çözebilirsek, bu, yeryüzünde oturanlara yeni perspektifler de açacaktır. Bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu yaşamsal önemde birçok başka sorunların çözülmesi olanağı doğacaktır.

Hangi sorunlardır bunlar?

Örneğin, dev insan yığınlarının besin, hammadde ve enerji kaynakları gereksinimini karşılama zorunluğu. Çünkü yapılan hesaplara göre yüzyılımızın sonuna kadar insan nüfusunun altı milyara yükseleceği anlaşılıyor. Sonra, devletler arasındaki ilişkilerin normal bir gelişme göstermesi ve tüm insanlığın ilerlemesi için çözümü zorunlu bir sorun; Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin sömürgeciliğin mirası ekonomik gerilikten kurtulması sorunu. Ve nihayet, tekniğin denetimsiz gelişmesi devam ederse insanlığı tehdit eden birçok tehlikelerden insanlığı koruma sorunu, ya da başka bir ifadeyle: Doğayı insanlık için koruma sorunu.

Bütün bunlar tamamen gerçek ve ciddi sorunlardır. Eğer planlı uluslararası işbirliği ile akılcı kollektif bir çözüm bulunamazsa, bu sorunlar her geçen on yıl daha da keskinleşecektir. Günümüzde dünya toplumsal bakımdan türdeş değildir, aksine değişik toplum düzenlerine sahip devletlerden meydana gelmektedir. Bu nesnel bir gerçektir. Dünyanın sosyalist kesimi kendi iç gelişmesi ve uluslararası ilişkilerdeki tutumuyla insanlığın karşılaştığı büyük sorunların en iyi nasıl çözümleneceğinin güzel bir örneğini vermektedir. Ama doğaldır ki o, bu sorunları bütün insanlığın hesabına kendi başına çözemez. Bunun için her halkın kendi ülkesinde azimli çabası ve tüm ülkelerin, tüm halkların geniş ve yapıcı işbirliği şarttır. Sovyetler Birliği tamamen bu işbirliğinden yanadır. Barış içinde yanyana varolma adını verdiğimiz dış politika rotamızın içeriği de son çözümlemede işte budur.

Yoldaşlar ve Dostlar! Oktobr Devrimi'nin kazanımları, sosyalizmin gücü, günümüzde insanlığın sürekli ilerlemesinin en güvenilir güvencesidir. Oktobr Devrimi, büyük dönüşümlerin emekçi yığınların iradeleri ve elleriyle 20. yüzyılın üstünde yükselen sancağıdır. **(Gür alkışlar)**

Sosyalizmin şu veya bu somut, tarihsel biçimiyle dünyada egemen toplum düzeni olacağı, tüm çalışan insanlığa barış, özgürlük ve eşitlik getireceği çağa yaklaşıyoruz. **(Sürekli alkışlar)**

Bu, ne bir ütopya ne de yalnızca hoş bir rüyadır. Bu, gerçek perspektiftir. Bizim ortak çabamızla, bizim ortak savaşımımızla, Yoldaşlar, milyonlarca çağdaşımızın çabaları ve savaşımıyla buna günbegün yaklaşıyoruz. İşte bununla Oktobr Devrimi'nin başlattığı yapıtı devam ettiriyoruz. **(Sürekli alkışlar)**

Büyük Oktobr Devrimi'nin sancağına, devrimin kızıl sancağına daima sadık kalacağız! **(Alkış tufanı)**

Ölümsüz Marksist - Leninist düşünün ışıkları dünyamızı aydınlatsın! **(Gür sürekli alkışlar)**

Yaşasın büyük Sovyet halkı! **(Gür, sürekli alkışlar)**

Yaşasın büyük partimiz, Lenin'in partisi! **(Gür, sürekli alkışlar)**

Komünizmin utkusu için ileri! **(Sürekli, büyük bir alkış tufanı, Yaşasın sesleri)**

BÜYÜK OKTOBR SOSYALİST DEVRİMİ'NİN 60. YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NİN SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE YOLLADIĞI KUTLAMA MESAJI

Çok değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, bütün Türkiyeli komünistler ve emekçiler adına, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümünü, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni, Sovyet halkını en içten duygularla kutlar.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'ni yüce Lenin'in, Bolşevikler Partisi'nin önderliğinde Rusya proletaryası yaptı. Oktobr Devrimi, «halkların zındanı» Çarlık Rusyası'nda kapitalist sömürü düzenini yıktı, halkları, uluslararası her türlü ezgiden kurtardı. İşçilerin, köylülerin Sovyet devletini kurdu. Kızıl Oktobr, Leninci proletarya enternasyonalizmi ilkelerini yaşama geçirdi. Kapitalist ülkeler işçi sınıfının devrimci savaşımına, ulusal kurtuluş devrimlerine güç kaynağı oldu. İnsanlık tarihinde yepyeni bir çağ, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını açtı.

Sovyet halkı, SBKP'nin Leninci yönetiminde Büyük Anayurt Savaşı'nda, emperyalizmin vurucu gücü Hitler faşizmini baştan aşağı ezdi. Bu utku Avrupa halklarının özgürlüğe, ulusal bağımsızlıklarına kavuşmasına, bir kısmının iki yönlü, hem faşizmden, hem de kapitalizmden kurtulmasına, sosyalizme geçmesine somut olanak sağladı. Bunun sonucunda günümüzde Viyetnam'dan Küba'ya kadar uzanan dünya sosyalist sistemi doğdu. Dünya devrim süreci yeni bir aşamaya ulaştı.

Büyük Oktobr insanlığa barış yolunu açtı. Sovyetler Birliği, Lenin'in barış çağrısından bu yana 60 yıldır ardıcıl, sürekli bir barış politikası yürütüyor. Bunun somut örneğini, büyük komşumuzun ülkemize, halkımıza karşı sürdürdüğü iyi komşuluk ve dostluk politikasında görüyoruz.

SBKP, özellikle parti Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Prezidyum Başkanı L. İ. Brejnev yoldaşın yorulmak bilmez girişimleriyle, barışın güçlendirilmesi, silahlanma yarışına son verilmesi, toplu insan kırma silâhlarının yok edilmesi, politik yumuşamanın askersel yumuşama ile tamamlanması yolunda Leninci barış politikasını sürdürüyor.

Sovyetler Birliği, barış politikasını komünizm kuruculuğuyla yanyana yürütüyor. Sovyet halkı tarihte eşi görülmemiş bir atılımı, sosyalizmin kuruculuğunu, geliştirilmesini bir insan ömründen kısa bir zamanda, özgür emeğin gür yaratıcılığıyla başardı.

Sovyetler Birliği'nde emekçiler için yeryüzünün en özgür, en geniş insan haklarının gerçekleştiği bir toplum var. Bu en gerçek, en yüksek demokrasi, proletarya diktatörlüğü ile sağlandı. Bu yoldan genel halk devletine geçildi. Milyonlarca Sovyet insanının kollektif yapıtı olan yeni Sovyet Anayasası bunun en çarpıcı örneğidir. Yeni Sovyet Anayasası, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin, Sovyet Devleti'nin 60 yıllık tüm gelişim ve kazanımlarının göz kamaştırıcı, görkemli bir dökümüdür. Komünist partisinin, onun Marksçı - Leninci önderliğinde işçi sınıfının, emekçi halkın neler yaratabildiğinin parlak bir kanıtıdır.

Yaşasın Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi!
Yaşasın Kızıl Oktobr'ın anayurdu SSCB!
Yaşasın Lenin'in utkan partisi SBKP!

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

7 Kasım 1977

*
* *

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ GENEL SEKRETERİ İ. BİLEN'İN BÜYÜK OKTOBR SOSYALİST DEVRİMİ'NİN 60. YILDÖNÜMÜ TOPLANTILARINDA YAPTIĞI KONUŞMA

Çok değerli yoldaşlar!

Sovyet ve dünya halklarının en büyük bayramı Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümünü Türkiye Komünist Partisi adına, bütün Türkiyeli komünistler, emekçiler ve halkımız adına coşkuyla selâmlarız.

Kızıl Oktobr'la insanlık tarihinde yepyeni bir çağ, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı açıldı. Bu devrimi, yüce elleriyle Rusya proletaryası, dünya emekçilerinin büyük önderi Lenin'in yönetiminde Bolşevikler Partisi yaptı. O, kapitalist sömürü düzenini kökünden yıktı. Halkları, sınıfları her türlü ezgiden kurtardı. Dünyada ilk işçi - köylü devletini, Sovyet devletini kurdu.

Kızıl Oktobr'un ilk yankılar uyandırdığı ülkelerden biri Türkiye'dir. Halkımız, bu devrimin doğrudan etkileri altında, genç Sovyet devletinin desteği, çok yönlü yardımlarıyla bir ulusal kurtuluş savaşı verdi. Türkiye Komünist Partisi, böylesi bir savaşın

ateşleri içinde kuruldu. Partimizin Marksçı - Leninci ve proleter enternasyonalizmi ilkelerinin kökleri burada yatıyor. Yüce Lenin'in partisiyle Türkiye Komünist Partisi arasındaki kardeşlik ve dayanışma bağları her zaman diri kalmıştır. Partimiz, bu devrimci geleneklerini koruyacak, yaşatacaktır.

Kızıl Oktobr insanlığa barış yolunu açtı. Sovyetler Birliği, Lenin'in barış çağrısından bu yana 60 yıldır ardıcıl bir barış politikası yürütüyor. «Soğuk» harbi körükleyen emperyalist güçlere gem vuruyor. Sovyetler Birliği, SBKP ve özellikle Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Leonid İliç Brejnev yoldaşın yorulmak bilmez girişimleriyle Leninci barış politikasını sürdürüyor.

Türkiye burjuvazisi, gerici egemen çevreler Türk - Sovyet dostluğundan uzaklaştıkça Anayurdumuzu emperyalistlerin kucağına itti. Türkiye Komünist Partisi, topraklarımızdaki NATO ve Amerikan üslerinin, atom silahlarının kaldırılması için, halkımızın ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşımını örgütlüyor. TKP, dünyada ve yöremizde barış, güvenlik ve silâhsızlanmanın sağlanması, karagün dostumuz Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi, iyi dostluk ve karşılıklı saldırmazlık anlaşması bağlanması için savaştı, savaşıyor.

Sovyet halkı ve Sovyet devleti, Büyük Anayurt Savaşı'nda emperyalizmin vurucu gücü Hitler faşizmini ezdi. Bu utku, Avrupa halklarının özgürlüğe, ulusal bağımsızlıklarına kavuşmasını, bir kısmının iki yönlü, hem faşizmden, hem de kapitalizmden kurtulmasına, sosyalizme geçmesine somut olanak sağladı. Bunun sonucunda, günümüzde Viyetnam'dan Küba'ya kadar uzanan dünya sosyalist sistemi doğdu. Dünya devrim süreci yeni bir aşamaya ayak bastı. Bu sosyalist sistem bugün dünya komünist ve işçi hareketinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin temel desteği, güç kaynağı oldu. Sovyetler Birliği'nde yeni Anayasa Oktobr Devrimi'nin bir sonucu ve uzantısıdır. Sovyet halkının tarihsel utkularını taçlandıran bu Anayasa'yı partimiz, emekçi halkımız candan selâmlar.

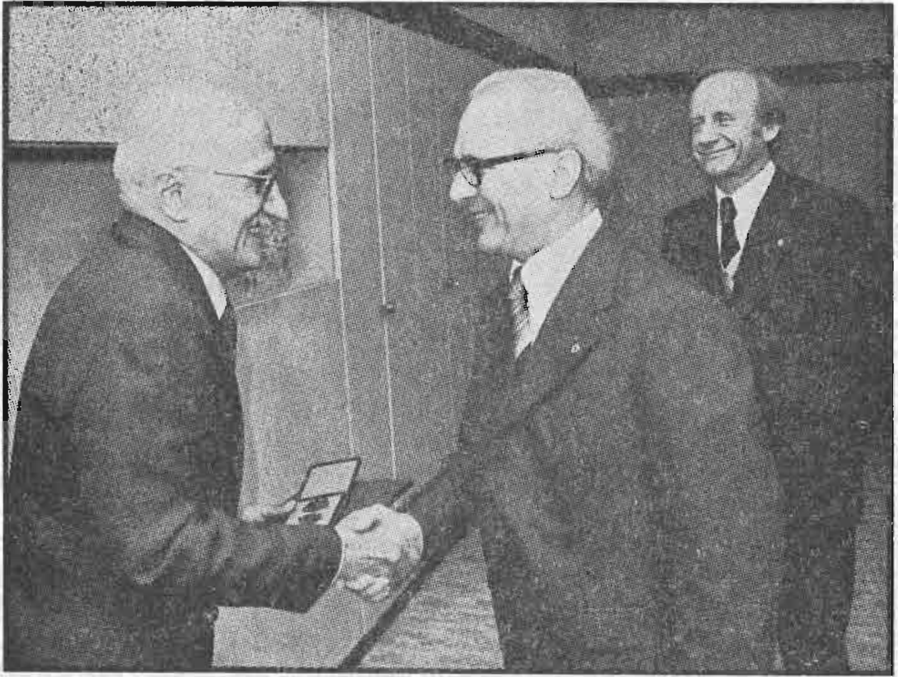
Yaşasın Büyük Oktobr Devrimi'nin tarihsel utkusu!

Yaşasın Sovyetler Birliği!

Yaşasın yüce Lenin'in partisi SBKP!

Yaşasın Komünizm!

———— «●» ————

TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen (solda), ASBP MK Genel Sekreteri Erich Honecker'den (sağda) Karl Marx nişanını alırken. Törende ASBP MK üyelerinden Paul Markovski de hazır bulunmuştur.

"Alman Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri Erich Honecker TKP Genel Sekreteri İ. Bilen'e Karl Marx Nişanı Verdi"

Demokratik Alman Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı ve Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Erich Honecker, 24 Ekim 1977 tarihinde, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen'e Karl Marx Nişanı vermiştir.

Türkiye Komünist Partisi MK Genel Sekreteri İ. Bilen'e verilen bu ödül, 75. doğum yıldönümünü ve uluslararası işçi sınıfı hareketindeki olağanüstü hizmetlerini onurlandırmak içindir.

Erich Honecker, İ. Bilen yoldaşın savaş dolu yaşamını, halkının ulusal ve toplumsal açıdan kendi yazgısını belirlemesi yolundaki savaşımını, dünyada barış ve toplumsal ilerlemenin egemen kılınması savaşımını saygıyla anmıştır.

İ. Bilen, kendisinin yüksek bir biçimde onurlandırılması karşısında coşku dolu sözlerle teşekkür etmiştir. Bilen, ASBP'nin ve tüm Demokratik Alman Cumhuriyeti halkının Türkiye Komünist Partisi'ne gösterdiği ve göstermekte olduğu kardeşçe dayanışmaya duyduğu saygıyı dile getirmiştir.

Nişan töreninden sonra, E. Honecker ile İ. Bilen arasında can-

dan ve dostça konuşmalar yapılmıştır. Bu konuşmalar sonucunda, her iki partinin de ele alınan konularda tam bir fikir birliği içinde bulundukları ortaya çıkmıştır. Karşılaşmada, ASBP Merkez Komitesi üyelerinden Paul Markovski de hazır bulunmuştur. **(Neues Deutschland,** 25 Ekim 1977)

NEUES DEUTSCHLAND

Erich Honecker überreichte I. Bilen hohe Auszeichnung

Karl-Marx-Orden für Generalsekretär des ZK der KP der Türkei

Berlin (ADN). Der Generalsekretär des ZK der SED und Vorsitzende des Staatsrates der DDR, Erich Honecker, überreichte am 24. Oktober 1977 den Karl-Marx-Orden an den Generalsekretär des ZK der Kommunistischen Partei der Türkei, I. Bilen.

Die hohe Auszeichnung war dem Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei in Würdigung außerordentlicher Verdienste um die internationale Arbeiterbewegung anläßlich seines 75. Geburtstages verliehen worden.

Erich Honecker würdigte das kampferfüllte Leben des Genossen I. Bilen und seine großen Leistungen für die Verwirklichung des nationalen und sozialen Selbstbestimmungsrechtes seines Volkes, im Ringen für Frieden und gesellschaftlichen Fortschritt in der ganzen Welt.

I. Bilen dankte in bewegten Worten für die ihm erwiesene hohe Ehrung. Er brachte seine Wertschätzung für die brüderliche Solidarität zum Ausdruck, die die SED und das ganze Volk der DDR der Kommunistischen Partei der Türkei stets erwiesen haben und erweisen.

Im Anschluß an die Auszeichnung fand zwischen Erich Honecker und I. Bilen ein herzliches und freundschaftliches Gespräch statt, das die volle Übereinstimmung der Standpunkte beider Parteien in allen erörterten Fragen ergab. Zugegen war das Mitglied des ZK der SED Paul Markowski.

İzmir'de Onbinler Haykırdı:

"Faşizme Geçit Yok"

İzmir'de, 2 Kasım 1977 günü, DİSK'e bağlı Türkiye Maden - İş, Turizm - İş, Bank - Sen, Teknik - İş, Oleyis, Genel - İş 1 - 2 - 3 - 4 No'lu şubeleri, Dev Maden-Sen, Tümka-İş, Yeni Haber-İş, Aster - İş, Hürcam-İş, Has-İş, Dev. Toprak-İş sendikaları İzmir şubeleri; Türk - İş'e bağlı TGS ve Petrol - İş İzmir şubeleri; Bağımsız Ağaç - Sen, Tüm Tor - İş, Ege Seyyar Tahmil Tahliye İşçileri Sendikası, Limter - İş, Beton - İş sendikaları; TMMOB'ye bağlı Makina Müh. Odası, İnşaat Müh. Odası, Mimarlar Odası, Maden Müh. Odası, Harita ve Kadostro Müh. Odası İzmir şube ve temsilcilikleri; TÖB - DER, TÜM - DER, TÜMAS, ÇHD, İGD İzmir Şb., İGD Karşıyaka şb., İKD, TÜS - DER İzmir ve Bornova şb., TRT - DER, KÖGEF İzmir temsilciliği, Sosyal Hizmet Mütehassısları Derneği, İzmir Tabip Odası, Genel - Der İzmir şb., Emekli Ordu Mensupları Derneği, Büfeciler Derneği, Kahveciler Derneği, Gazete Bayileri Derneği, Enerji - Der, KÖY - KOOP İzmir Birliği ortak bir açıklama yaparak; «İşbirlikçi tekelci sermayenin eli kanlı siyasal karargâhı gerici - faşist karması 'Milliyetçi Cephe' başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm sosyalist, ilerici, yurtsever güçler üzerindeki baskı ve terörünü sürdürmektedir. Tekelci sermaye, özlem duyduğu FAŞİZM'e doğru hızla yol almaktadır!»

Demokratik kuruluş ve güçler, «ülkenin bu genel durumu içinde, faşist tırmanışa, işsizliğe, zamlara ve MC'ye DUR! diyebilmenin ÖRGÜTLÜ AKTİF KİTLE EYLEMLERİNDEN GEÇTİĞİ-

NİN BİLİNCİNDEDİRLER... Bu nedenle, İzmir'de düzenlenen 'İŞSİZLİĞİ, PAHALILIĞI FAŞİZAN BASKILARI PROTESTO YÜRÜYÜŞ VE MİTİNGİ'ni vargücümüzle destekleyip, en geniş kitlemizle katılacağımızı kamuoyuna duyururuz!» demişlerdir...

GÖRKEMLİ 5 KASIM YÜRÜYÜŞÜ

5 Kasım 1977 Cumartesi günü, saat 14'de, kadın, erkek, genç, yaşlı, çoluk çocuk, İzmir'in Basmane Alanı'ndan yürüyüşe geçtiler. T. MADEN - İŞ sendikası, «MESS'İ BİRLİKTE EZECEĞİZ» ve «BURJUVAZİ KAVGAYA DAVET ETTİ BİZİ - DAVETLERİ KABULÜMÜZDÜR» flamasıyla ön safta yürüyordu. İGD, «Gençliğe Can Güvenliği - Öğrenim Özgürlüğü» flamasıyla, İKD binlerce emekçi kadınla birlikte, boş gaz tüpleri ve boş filelerle görkemli bir şekilde yine ön saflardaydı.

Bugüne dek İzmir'de görülmemiş bir kalabalık, miting ve yürüyüş sırasında, sık sık, «141 - 142'ye HAYIR», «FAŞİZME GEÇİT YOK», «ZAMLAR KAPİTALİZMİN BİR ÜRÜNÜDÜR», «TÜP YOK - GAZ YOK, BASKI VAR - ZULÜM VAR», «MC İSTİFA», «MC'YE KARŞI HALK DİRENİŞİ», «ÇARKLAR BİZİM ELİMİZDE - DGM'Yİ EZDİK SIRA MESS'TE», «UDC İÇİN İLERİ», «GECEKONDU YIKIMINA SON», «ANALAR - BACILAR FAŞİZME KARŞILAR, EKMEK - BARIŞ - ÖZGÜRLÜK», «İŞÇİ SINIFI PARTİSİ'NE ÖZGÜRLÜK», «ULUSAL BASKIYA SON - ULUSLARA DİLLERE EŞİTLİK» belgilerini haykırıyordu.

Miting sırasında, T. Maden - İş Sendikası 3. Bölge Temsilcisi Vural Atis, TÖB-DER temsilcisi, Emekli Ordu Mensupları Derneği Başkanı, üretici köylüler adına bir temsilci, BMC'de işten atılan işçiler adına bir temsilci, Türk - İş'e bağlı Petrol - İş sendikası

Başkanı Musa Kurt, Dev. Maden-Sen MTA Sondaj kampı baş temsilcisi, İKD temsilcisi, İGD Genel Başkanı A. Muhtar Sökücü birer konuşma yaparak, «işsizliği, pahalılığı, zamları protesto ederek, MC'ye ve faşist tırmanışa karşı örgütlü aktif kitle eylemleri içinde bulunmak gerektiğini» vurgulamışlardır.

İşçi sınıfının yanısıra, böylesi bir kitlesel eylemi görkemli kılan çeşitli toplumsal katmanların temsilcilerinin, demokratik meslek ve kitle örgütlerinin katılımıyla 30 bini aşan disiplinli ve örgütlü 5 Kasım 1977 İZMİR MİTİNG'i, tam bir emekçi halk hareketi olarak gelişmiştir.

"DEV„

S. ÜSTÜNGEL

— Dev mi?... - Yiğit mi?...

Bu tartışma günlerce sürdü. Belki daha da sürecekti. Cezaevindeydik. Sonra olay olağanüstüydü. Kahramanı da öyle...

Yıllardan 1933. Beş yıldır «dış dünya» ile bağlarımız, padişahcı bir kadı bozmasının yargısıyla kesilmişti. Yattığımız kale beş yüzyıllıktı. Oysa neler olmuyordu dünyada...

Cezaevinin «bakkalı» Şehmus, lor peynirini bir yarım gazeteye sarmış, bizim yattığımız «yasak bölüme» ayakçıyla göndermiş. Ayakçı kurt gibi bir delikanlıydı. Nöbetçileri atlatmasını bilirdi... Bizim komüna birdenbire canlanıverdi... Buruşuk gazete sahifesini bizim «aşçı», yufka açar gibi açtı... Millet başına üşüştü. Bulgur karavanasına böyle çökmezlerdi...

— Dünya alt üst oluyor... Dimitrof!... Ne, Dimitrof... «Rayıştağı mı yakmış?»... Amma da ha!... Geç onu bir kalem... Faşistler başladılar Almanya'nın göbeğinden dünyayı ateşlere vermeye... Ama Dimitrof'un ilgisi ne?... Seninki de lâf mı ya!... Kabak komünistlerin başına mı patlayacak?... Vay yavuz hırsızlar... Durun, susun kardeşim, okuyalım sonuna kadar, ne varsa... Dayanıyormuş Dimitrof Laipzig'de. Bilekleri de kelepçeliymiş duruşmalarda. Korkuyorlar... Hitlerciler yarınlarından korkuyor... «Filozof» yorumlarını ertele... Kalıbımı basarım, faşistler yakmıştır... Bak, işte Dimitrof nasıl dayatıyor Göring'i duvara... Öteki yargılananlar kim?...

Gazete sahifesi elden ele dolaştı. Buruşukları bayağı «ütülendi». Sonra bir «muska» gibi saklandı.

Şehmus bir Kürt köylüsüydü. Hükümete silâh çekmiş, 101 yıl giymişti. Okur - yazar değildi. Kulağı delikti. Cezalılardan bir «efendi» kovuşta gazeteyi okumuş. Bilgiçlik satmış millete. «Komünistler Alman Meclisini ateşlere vermişler» demiş. Cümle cezaevliler: Baboo! demişler... Şehmus, «ver kese kâadı yapayım şu gazeteyi» demiş... Bize böyle ulaştı Dimitrof haberi... Dış dünyayla bağımızın kurulmasına 101'lik Şehmus yardım etti...

Olayı büyütmüyorum. Dimitrof yoldaşın Laipzig'deki o davranışı, Hitlercilere, faşizme böylesine meydan okuyuşu, komünizme, komünist partisine böylesine inanışı, halka böylesine bağlılığı, enternasyonalizmi böylesine savunuşu, binlerce kilometre uzaklarda kale duvarlarını açtı, yasakları yıktı... Olay dünya çapındaydı.

Çatışma, yalnız bir komünist - faşist vuruşması değildi. Bütün vuruşma: Harp mı - barış mı? Demokrasi mi? Sosyalizm mi - gericilik mi? Ulusal bağımsızlık mı - kölelik mi? Aydınlık mı - karanlık mı? Emperyalizmin en kırıcı, en gerici, vurucu kolu dikilmişti dünyanın karşısına. İşte buna karşı çıkmak, komünist yiğitliğin yiğitliğiydi...

Kapalı kapısına «yasak» yaftası asılı bizim koridorda, günlerce iki arkadaş, tartıştı durdular. Biri: «Dev» diyor. Öbürü: «Yiğit» diyor. İki arkadaşın da adları Ahmet. İkisi de Bulgaristan'dan gelme - göçmen. İkisi de uzun boylu. Biri sarışın, tütüncü, Filibeli. Öbürü kunduracı. Eski - Zaralı. Kunduracı esmer, yakışıklı. Yalan söylemez. Ama olayı anlatırken katkı yapar. Bulgaristan'da Tsankof faşistlerine karşı silâhla dövüşmüş. İşlenmiş, gür bir sesi vardı. «Napred drugari - yoldaş ileri!» diye bir çekti mi, ses taş localardan taşar, yansılanırdı İçkale'nin duvarlarına çarpa çarpa. Bir kusuru vardı, tartışırken bağırırdı:

— «Dimitrof devdir... Gözlerimle gördüm... Senin ağzın o zamanlar süt kokardı. Daha ananın kucağındaydın... Hem Dede'nin - Blagoyev'in yanında gördüm... Sırtında meşin ceket vardı. Şimdiki gibi, nah gözlerimle gördüm, bre momçe!... Benim saçlarım nasıldır, onunkiler de öyle...»

— «Saça değil, başa bak hemşerim... Saç, sakal işi bir yana. Onu pek karıştırma. Lenin dızlak. Marks tam tersi. Engels'te sakal, bıyık bir güzellik. Bu bizim büyüklerin hepsi birbirinden yiğit... Lenin'in bayılırım açık alnına ve zımba sakalına... Ben görmedim Dimitrof'u. Babam anlatırdı. Babam kitap basardı. Dimitrof yoldaşla çalışmış... Dağlarda toplantılara götürürmüş babamı... Yiğit, belli. Nasıl abanıyor Göring'in üstüne... Nasıl dağlıyor faşistleri... Yiğit anam, dedik a!...»

Taş localara, karanlık koridora bir canlılık gelmişti. Bize su getiren, akşamları koridordaki fenerleri yakan Besnili Haso şaşmıştı halimize. Haso trahom çekmişti. Kanlı kanlı bakardı gözleri. Yüzlerimize bakıp bakıp: «Tövbe, tövbe... Size imansız diyenler yalan söylüyor» diyor, başını sallıyordu. Topraksız bir köylüydü Haso. Çok çekmişti ağalardan. Maraş'ın sayılı ağalarından birine karşı çıkmış. «Toprak - hürriyet» demiş. Yakalanmış, karakollarda sopa yemiş. 25 yıl da ceza giymiş. Bizim arkadaşlardan biri ona okuma yazma öğretti. Kalem, kâat yasaktı. Bir yazar - bozar tahtası uydurmuşlardı. Grafit kalemi idareli kullanırlardı. Haso'dan öğrendik. Gizli servisin şefi gelmiş cezaevi müdürlüğüne. Sonra kâtip sormuş Haso'ya: «Nedir bu komünistlerdeki yeni hava?» diye...

Kontrol bir kat daha sıkılaştı. Haso'nun ayağını kestiler bizden. Ama: «Dev mi? - Yiğit mi?» tartışması kesilmedi. Haso'ya okuma - yazma öğreten yoldaşı hepimiz severdik. Anadolu'nun göbeğindendi. Köylüyü iyi bilirdi. Kurtuluş savaşına katılmıştı. Cephede Komünist Partisi'ne girmişti. Epi yerlere gitmiş, memleket

dışına çıkmışlığı vardı. Dimitrof yoldaşı da görmüşlüğü vardı, uzaktan. Bizim iki Ahmetlerin arasını bulmak onun için zor olmadı:

— Ee, bizim drugariler! Bırakın şu Türk-Bulgar damarınızı... Yiğitin tarih içindeki yerini, rolünü bilimsel ölçülerde vermişler bizim yücelerimiz. Kahramanın niteliğini nasıl anlatır Lenin! Nasıl savunuyor Leninciliği Dimitrof! Nasıl duruyor Sovyetlerden yana! Nasıl savunuyor Bulgar halkını! Nasıl göğüslüyor düşmanları! Komünist Partisi'ne, ülküsüne nasıl bağlı!... Biz bunlara bakıyoruz. Öyle övünüyoruz... Dev olmuş, masallarda kalmış. Yiğit olmuş, dağlarda yitmiş... Bu öylesi değildir. Faşizme böylesine karşı çıkmak devliktir, yiğitliktir...

Tartışma ve konuşmalarla içimizi boşaltıyorduk. Ama sözlerimiz dört duvar arasında kalıyordu. Buna dayanılmazdı. Bize de birşey yapmak düşerdi. Dünyayı sarsan bu olaya, uzaklardan seyirci mi kalacaktık? Niye susalım? Her yoldaş bir tepki biçimi ileri sürüyordu. Dayatalım, telgraf çekelim. Bırakmazlarsa açlık grevine yatalım...

Komüna toplandı. Millet öyle birbirine kenetlenmişti ki... Kitapları alanlarda yakarak, kanla, ateşle, ölümle insanlığın üzerine yürüyen faşist barbarlığı protesto ettik. Bu saldırıya karşı çıkan Dimitrof yoldaşı selamladık. Hem kendi adımıza, hem halkımız adına iki ayrı telgraf çekelim, dedik. Telgrafların biri protesto. Öbürü selâm. Protestoyu Ankara'daki Alman Elçiliği'ne. Selâmlarımızı, saygılarımızı Laipzig'e - Dimitrof yoldaşa...

Nöbetçi gardiyana seslendik. Müdürü istedik. Müdür, eski bir jandarma çavuşu. Adam «dünya düz» diyor. Yattığımız bu kalenin yosunlu duvarları kadar eski kafası. Gözleri bulanık bulanık. Dikildi karşımıza sarma bir sigara var dudaklarında...

— Yazacağımız var. Kâğıt istiyoruz, kalem istiyoruz. Ankara'ya, Almanya'ya telgraf çekeceğiz dedik...

Adam kös dinlemiş, çevirdi başını gitti... Biz de alışık tepkiye geçtik. Başladık koridorun kapısını yumruklamaya... «Yoldaş ileri!...» türküsünü tutturduk... Bizden başka bu kalede bin kişi yatıyor. Çoğunluk Kürt. Arap var, Türk var. Köylü, kentli karışık. Cezaevinin ortasındaki dört köşe büyük avlu, acayip bir «pazar yerini» andırıyor. Giysiler, kıyafetler alaca alaca: Ortaçağ ve eskiler bastırıyor yenileri. Herkes, gözlerini yukarıya, bizim koridorun demir parmaklıklarına dikti. Kürtçe gür sesler geliyor:

— Çi heyye? - Ne var?... Çi heyye loo? - Ne oluyor?...

Bu sesler sesimize kaç defa karışmıştır. Bir seferinde biz onları var gücümüzle tuttuk. Ekmek grevini kazandılardı. Şimdi onlar bizi destekliyor. Cezaevi gürlüyor...

Jandarmalar doldu içeri. Palaskalarını sıyırdılar. «Kovuşlara! Dağılın!...» buyrukları uğultunun içinde kayboluyor... Savcı geldi. Jandarma komutanı geldi. Gizli servisin şefi geldi. Zorumu-

zu, isteğimizi sordu savcı. Anlattık. Telgraf çekeceğiz, dedik. Yüzümüze kaşlarının altından baktılar. Olayı kimden, nasıl öğrendiğimizi sordular. Yerin kulağı var, dedik. Kuş kanadıyla geldi, dedik...

Savcı bir tutanak yazdı. İmzalamadık. Telgrafları yazdırdı. İmzaladık... Çekip gittiler. Hepimizi localarımıza kapadılar. Kapıları sürmelediler. Nöbetçiler arttı... Biz, protesto ve telgrafımızı bağıra çağıra tekrarladık. Bu çatışma iki gün sürdü. Başgardiyan geldi. Telgraf parası istedi. Verdik. Sonra, postaneden iki ayrı makbuz aldık. Ama bizim protestomuz, selâmımız maniplelerden, telgraf tellerinden geçmedi. Bunu sonradan öğrendik. Belki bir gün gelir, bunları Genel Emniyetin arşivlerinde bulurlar...

1933 yılı. Ekim ayının sonu, Cumhuriyet 10 yaşında. Af çıktı. Cezaevinin dış kapısı, Kaleiçi mahşere döndü. Millet kucaklaşıyor. İçerde kalanlar, yakası yırtılmamış küfürler savuruyor. Bizimkileri de uğurladık. Komünada iki yoldaş kaldık. Yalnız bize, arta kalan yıllarımızı başka bir kalede dolduracağımızı bildirdiler... Ve bir gün kelepçeleri vurdular bileklerimize. Kale kapısından çıktık jandarmalarla... Yürüyemiyorduk. Tepemizde güneş vardı. Gökte çift kanatlı Bregeler, balta burun Yunkesler uçuyordu. Tuhaftı X. yıl. Bu on yılın beşini bu kalede geçirdik. Ne değişmişti? Kale duvarı yer yer yıkılmıştı, dinamitle atılmıştı. Bir rakı, bir un fabrikası, bir hastane kurulmuştu. ·Tek katlı lojmanlar sıralanmıştı. Demiryolu kente ulaşamamıştı... Beyler gene bu ovalara hükmediyor. Köylüler toprağa, arkamızdaki jandarmalara kurşun dolu gözlerle bakıyor. Bayram havası esmiyordu bu köylülerin yüzüne...

Bayramı yollarda, karakollarda, jandarmalıklarda geçirdik. Doğudan Batıya vardık. Kimi kentlerin içinden geçtik. Bayramı en içtenlikle kutlayan işçilerdi. Malatya'da davullar dövülüyordu. Eskişehir'de demiryolcular, Türk bayraklarını, tıpkı Kurtuluş Savaşında omuzlarına çaprazlama astıkları çete fişeklikleri gibi, sarmışlardı. Öyle çalışıyorlardı. İstanbul'un caddeleri Türk - Sovyet bayraklarıyla donanmıştı. Moskova'dan misafirler gelmişti bayrama...

İstanbul savcısı iri yarı bir adamdı. Cumhuriyetçiydi. Gericiliğe, hele emperyalizme karşı olduğunu gizlemiyordu. Kâğıtlarımız ona gelmişti. Artık buradan dosdoğru Karadeniz kıyısındaki kaleye gidecektik. Jandarmalıktaydık. Savcı bizi komutanın odasına aldı.

Şöyle oturunuz dedi. İki koltuk gösterdi. Jandarma komutanı ayakta duruyordu. Savcı söze Dimitrof'tan başladı:

— Komünist oldun mu, öyle olacaksın... Yanlış anlamayın

beni. Laipzig davasını baştan sonuna kadar izledim... Faşizm gerçekten korkunç... Bana göre Dimitrof en kuvvetli bir hukukçu... Hallaç pamuğuna çevirdi karşısındakileri... Biliyor musunuz, burada, İstanbul'da ne kadar hayranları var onun! Yalnız uyanık işçiler, aydınlar arasında değil... Milli mi diyelim, yoksa sizin gibi enternasyonal mi diyelim? O çapta bir ihtilâlci... Hakkını yememeli. Halkını seviyor mu, seviyor!

Kahve getirdiler, içtik. Türkiye'den, dünyadan söz ettik. O, cumhuriyet savcısı olarak konuştu, biz komünist olarak... Savcı bir açmaz karşısındaydı, belliydi. Bir X. yıldan, bir bizden söz ediyordu. Bizi kapıya kadar uğurladı:

— Yolunuz açık olsun, dedi.

Biz çoktan kurmuştuk. Savcı da «yolunuz açık olsun» dedikten kelli, sürgüne kim gider. Durum da elverişliydi. Yakayı sıyırmak güç olduysa da, geç olmadı...

Yıl tükeniyordu. İstanbul tatlı bir kışa girmişti. Marmara ipek dersin. Hava kadife kadar yumuşak. Gökte yıldızlar salkım salkım. Yer alaca bulaca: Işıklar birbirine karışmış. Sanki bir yan yanıyor, sanki öbür yan dumanlara boğuluyor...

Kayıkla geçtik Sütlüce'ye. Haliç bulanıktı, ekşi ekşi kokuyordu. Vurduk Okmeydanı'na, yel tatlı tatlı esiyordu. Yanımda, yıllarca ayrı düştüğüm bir yoldaş var. O da başka bir cezaevinden yakayı yeni sıyırmış. Ben bu patikaları ezbere bilirim. Çocukken ne kadar oynamışımdır bu sırtlarda. Oktaşlarına ne kadar nişan almışımdır. Kaç defa başım yarılmıştır... Kurtuluşa geçtik. Tatavladan ne kalmış? Ne latarna çalan var, ne hovarda türküleri söyleyen... Arka sokaklardan birinde, karışık bir sokakta «kırklara karıştık...»

Bir işçi evi. Döşemeler tertemiz, tahtalar gıcır gıcır. Yerde kilim bile yok. Alt katta büyükçe bir oda. İki masa «T» biçiminde kurulmuş orta yere. Arkasız, hasır iskemleler. Çoğu tanıdığım yoldaşlar. Ev sahipleri yeni evli. «Düğünü» bizim için tazeliyorlar. Böylesine alışmış görünüyorlar... Sofrada fasulya plâkisi... Uskumru ızgarası... İstinyeliler getirmiş balıkları. Beyaz şarap göndermişler Ayvalık'tan.

Papaz uçuruyoruz... Bardaklar dolu dolu: «Haydi, gittik!...» Sağlığımıza içtik... Sonra, gene kaldırdık bardakları, gene silmece: «TKP Türküsünü» tutturduk incecikten... Sonra, içimizden biri: «Sözvermiştik kalede. İçelim Dimitrof'un sağlığına!...» dedi. Tokuşturduk gene silmece, bardakları diplemece içtik. Söz sözü açtı. Kimse sesini yükseltmiyordu. Konuşanı, ötekiler can kulağıyla dinliyordu:

— ...Faşistler, Laipzig'de kayalara çarptılar. Çok şeyler öğretti bize Dimitrof yoldaş. Komünist dediğin halkını, enternasyonalizmi böyle savunmalı... Komünist harekette yepyeni bir dönüşün eşiğinde olduğumuz besbelli... Kapkara, kanlı, yangınlı,

ölümlü faşizmin karşısındadır dünya... Biz bu çatışmanın dışında değiliz... Daha şimdiden, Hitler'in perçemine vurulanlar var Türkiye'mizde... Babıâli yokuşunda faşist boynuzlarını, munzurunu gösterenler az değil...

— ...Bana kalırsa, madalyanın bir de öbür yüzü var. Cezaevinde, biliyorsunuz, açlık grevine yattık. İçimizden çoğunluk, taş gibi dayandı. Sarsılanlar olmadı değil. Tam o günlerde, Laipzig'de, bilekleri kelepçeli Dimitrof meydan okuyordu faşist voyvodalara... Bu haber bize açlık grevinin haftasında ulaştı. Millete yeniden bir kuvvet geldi. Sarsılanlar kendisini topladı. Utancından ağlayanlar oldu... Sanmayın ki bu olay, öyle bir saman alevidir...

— ...Bizim semti bilirsiniz. İşçisi, esnafı, emeklisi, memuru, şusu busu, orta hallisi karışıktır. Aydını da yok değil. Polisi, ispiyonu, sivili it sürüsü kadar. Eskiden bana komşular ya tepeden, ya yan gözle bakarlardı. Arkamdan neler demezlerdi. Bu defa, sürgünden döndükten sonra bir başkalık seziyorum onlarda. Kimisi, arkamdaki sivil «yaverlerle» alay ediyor, bana değil, onlara kaş altından bakıyor. Kimi de açık içini döküyor: «O Bulgar parmak ısırttı dünyaya... Komünist halkını, yurdunu seviyor dedirtti dünyaya...»

— ...Bana kalırsa, biz, biz dersem partimiz, Dimitrof olayını gereği gibi ele alamadık. Burjuva gazeteleri, çıkarcılar, bu olayı işlerine geldiği gibi yaydılar. Bunun üzerinde kalpazanlığın daniskasını yaptılar, voli vurdular... Biz, daha çok, ağızdan konuştuk. Gizli yayınla ne kadar yayabilir, doğruyu halka ne kadar anlatabilirdik. Çok az, Oysa açık, legal yayın olanağı vardı, gene de vardır... Sekterlikten kurtulalım, kabuğumuzdan çıkalım diyoruz. Gene de çıkamıyoruz. Alışkanlık, bağnazlıktan beterdir...

— ...Otokritik yerinde... Bana kalırsa, faşizmin ne belâ olduğunu geniş yığınlara anlatmak günün konusu. Öyleyse Laipzig duruşması üstüne, legal cep kitapları çıkaralım. Olmaz değil. Bu X. yıl bayramıyla havada azcık bir yumuşama var. Basalım gözüne. Buluruz basacak adam. Mangızdan haber ver... Sonra, parti komiteleri, parti üyeleri, bu olayı dallarıyla işlemelidirler... Hayda gittik!

Bardakları silmece gene doldurduk, gene diplemesine içtik...

1934 yılı. Yaz ayları. Bu aylarda Moskova'nın yöresi, etekleri yeşil üstüne işlenmiş renkli bir fistan gibidir. Bir su akıyor çayırların içinden. Telağaçları sıralanmış ipincecik derenin iki yanına. Sağımız orman. Solumuz patates tarlaları: Yeşil yapraklar, beyaz çiçekler... Dinlenme evi bayırımsı bir sırt üstünde. Ak, kara çamlar. Gümüş gümüş kayın ağaçları. Bir kavak var yol üstünde... Bir bulut var, para kadar. Güneş, gökten aşağı, baştan aşağı dökülüyor dallara, yapraklara, yerlere. Dümdüz bir alle: Yolun iki

yanında ıhlamurlar. Hava ıhlamur kokuyor... Üçgen biçiminde ve küt burnu dereye uzanmış bir bahçe. Bodur bodur elma, vişne, erik ağaçları. Kılıç, ateş çiçekleri. Beyaz, mor, kırmızı, kara güller... Bir Alman yoldaş, tek eliyle uğraşıyor bu güllerle. Bir kolunu bu yoldaş, Hitler'in ilk toplama kamplarından birinin tel örgülerinden kurtaramamış...

Ben kara güllere dalmışım. Arkadaşım Reşat Fuat Baraner Almanca konuşuyor Hamburglu Hans'la. Sezgili, duygulu bir komünist... Bir dal kesti tek elle. Yarı açılmış, kara bir gül uzattı bana: «Bitte...» dedi. Ben mersi derken o, mavi gözlerini ıhlamurlu yola dikti. Yüzünde sevinçle karışık çizgiler belirdi. Ben de onun baktığı yöne döndüm. Ağır adımlarla birisi bize doğru geliyordu. Üstünde gri, şık bir kostüm. Başı açık. Saçlarının taranışından, geniş alnından hemen tanıdık. Selam verdi. El sıkışırken şaşırdım, tuttuğum gülü ona toka ettim. Gülümsedi: «Spasibo» dedi... Dimitrof yoldaşla ilk karşılaşmam böyle beklenmedik ve acayip oldu...

Nereden olduğumuzu sordu. Yerimizi söyledik. O, «komşu... komşu...» dedi. İlk şaşalamam geçmişti. Biz iki arkadaştık. Dimitrof yoldaş bahçedeki banklardan birine oturdu. Bizi iki yanına aldı. Önce ikili bir dille: Rusça, Almanca gitti konuşmalar. Sonra ortak dille. Rusçaya çevirdik işi. Söz sözü açtı. Yeni geldiğimizi, burada dinlendiğimizi söyledik. İlgisi daha da arttı. Soruları üsteledi...

Ben gözlerimi onun ellerinden pek ayıramıyordum. Gazetelerde, afişlerde, pankartlarda gördüğüm iki kelepçeli bilek, her biri bin batmanlık görünen iki yumruk, bu yumrukların karşısında kuduza dönen faşist asalaklar, kıran kırana bir çatışma, komünistin üstünlüğü, düşmanın gaddarlığı, bütün bunlar kafamdan zincirleme geçiyordu. Oysa Dimitrof'un elleri pek te büyük değildi. Serçe parmakları kanburcaydı. Piposu elinde kaybolmuyordu... Biz anlatıyorduk, o dinliyordu. O soruyordu, biz cevap veriyorduk. Alnı kırışıyor, geriliyordu. İri kaşlarını çatmıyordu. Geniş dudaklarında ince bir gülümseme beliriyor, birdenbire kesiliyordu...

Bize, Türkiye'deki cezaevlerini sordu. Polisi sordu. Yargılamaları, komünistlerin duruşmalarını sordu. Meclisi sordu. Komünist Partisi'nin durumunu sordu. Orta tabakaları sordu. İşçiyi, köylüyü sordu. Sendikacılığı sordu. Milli burjuvazinin içindeki gelişmeleri sordu. Yabancı sermayenin durumunu sordu... Biz, Türkiye'de derebeylik ilişkilerinin hâlâ kuvvetli olduğunu, ağalığın köyde, kasabada kol gezdiğini, Meclis'te ağır bastığını anlattık... Sorular, cevaplar içiçe girdi. Vakit bir hayli ilerlemişti, gölgeler dönmüştü. Güneş ışınları yana yatmıştı, ağaçları sanki ortasından biçiyordu...

Konuşmanın akışı ilginçti. Bu, bizim için sevinilecek bir rastlamaydı. Dimitrof yoldaş ayağa kalktı :

Size doyum olmaz der gibi, «bana izin...» dedi. Ayrılırken, el sıkışırken, kendisinden özel bir randevu istedik. Bazı müşküllerimiz, sorunlarımız olduğunu, bunların çeşitli memleket ve parti sorunlarıyla bağlı bulunduğunu söyledik... Kestirmeden cevap verdi: «Olur. Hay hay...» dedi. Ve buluşma gününü, cebinden çıkardığı not defterine yazdı.

G. Dimitrof yoldaş bizi büsbütün sarmıştı. Bunun nedeni apaçıktı. Faşizme karşı komünistlerin savaş ustalığını en karakteristik çizgileriyle veriyordu. Önemli başka bir olay vardı. G. Dimitrof yoldaşın Laipzig meydan savaşı, dünya çapında büyük oluşmaların yaklaştığına sinyaldi. Yeryüzünde komünist hareket, bütün komünist partileri bir dönüm yerine gelmişti.

Politik hava sertleşiyordu. Büyük fırtınaların eli kulağındaydı. Faşizm ve harp dünyanın üzerine adım adım yürüyordu. Bu tehlikeyi göğüslemek, barışı savunmak, uygarlığı savunmak, insanlığı korumak bütün heybetiyle ve en başta komünistlerin karşısına dikiliyordu. Komünist hareketin göbeğinde duran sorunlar çetindi. Bunları çözmek için Leninci akıl, beceriklilik, cesurluk isterdi. Bu dönem, Leninci strateji ve taktiğin geliştirilmesi zorunluluğunu ortaya koyuyordu. Komünist partilerinin açık seçik stratejileri, esnek taktikleri, yeni savaş biçimleri, örgüt biçimleri olmalıydı. Bunlar işlenmeliydi. Bu sorunlar, dünya çapında, Komintern'in önünde duruyordu...

Biz Türkiye'yi düşünüyorduk. Dünya komünist hareketinin ana konuları bize de sorumluluk yüklüyordu. Kendi eksikliklerimizi, zorluklarımızı, hatalarımızı eleştirip duruyorduk...

Faşizm - tekelci kapitalizmin dölü. Faşizm - finans kapitalin, en gerici emperyalist çevrelerin, en azılı şövenistlerin yumruğu, diktatorası. Emperyalizm can düşmanımız. Bunları saymak kolay. Bu azılı düşmana karşı nasıl savaşacağız? İşte canlı sorun. Faşizm, ulusal bağımsızlığın, demokratik gelişmenin amansız düşmanı. Doğru. Ne ile, kiminle ve nasıl savunacağız ulusal bağımsızlığımızı? Bu, bizim için, komünistler için, halkımız için kesinlemesine bir soru. Faşizm-harptir. Öyleyse harbe nasıl karşı duracağız? Barışı nasıl savunacağız? Faşist-emperyalist güçler, ellerinden gelse, Sovyetleri bir kaşık suda boğarlar. Ulusal bağımsızlıkların, kurtuluş hareketlerinin ana dayanağını nasıl koruyacağız? Proleter enternasyonalizmi ödevimizi nasıl yerine getireceğiz. Soruların sorusu...

*
* *

Bütün bu sorular ve olaylar, kimi bulanık, kimi açık, kimi kesin, kimi karışık tartışılıyor, konuşuluyordu. Biz kısa bir süre için gelmiştik Moskova'ya. Komintern VII. Kongre'ye hazırlanıyordu. Birçok komisyonlar kurulmuştu. Yeni bir hava esiyordu Komintern'de. Biz, çamların altında dinleniyorduk. Bol bol okuma olanağı bulmuştuk. Yılların okuyamama acısını çıkarıyorduk.

Birkaç gün için kitapları bir yana attık. Dimitrof yoldaşın karşısına hazırlıklı, derli toplu çıkmak istiyorduk. Sorunlarımızı, sorularımızı sıralıyorduk. Dünyanın durumunu tartıyor, Türkiye'de güçlerin karşılıklı dengesini ele alıyorduk...

TKP'nin IV. Kongresi'nden bu yana iki yıl geçmişti. Olayların akışı, Merkez Komitesi'nin plenumları pek çok şeylerin yeni baştan bambaşka yönden işlenmesini gerektiriyordu. Kesinlikle belirmekte olan yeni durum, komünist hareketteki oluşum bizi, bütün parti üyelerini, parti örgütlerini, partinin stratejisi, taktiği, programı, tüzüğü, genel politikası üzerinde düşünmeye, eleştirmelere zorluyordu...

Toplantılarda, ayrı ayrı buluşmalarda, arkadaşlar arasındaki konuşmalarda, Merkez Komitesi'nin oturumlarında zorlu tartışmalar oluyordu. Bu tartışmalardan bazılarının kökleri derinlere gidiyordu. Bizde, Türkiye'de, tâ Kurtuluş Savaşı günlerinden bu yana, birbirine aykırı iki uç, iki güç, iki akım çatışagelmiştir. Yol seçmek savaşımı durmuş değildir. İlerici güçler, akımlar dallıdır. Gerici güçler de bir boydan ve soydan gelmiyor. Onların içinde de çatışmalar, çelişkiler sertleşiyor. Ama asıl önemli olan ilerici güçler içinde yol seçmek eğilimleriydi. Demokrasi, bağımsızlık ve kapitalist olmayan yol için giden çatışma çok bileşik biçimler alıyor. Milli burjuvazi kapitalist yolda bocalayıp duruyor. Bu yol, yön seçme, ortak güçlerin, ilerici ucun bağlaşıklığını sağlama konusu Komünist Partisi'nin savaş gündeminden kalkmamıştır. Solculuk, sağcılık, tutuculuk, oportünistlik, çeşitli biçimlerde, hemen her zaman, bu ana konu üzerinde kendisini ortaya koymuştur.

Komintern'in kongre hazırlığını, komisyonlarında geçen tartışmaları bu veya şu ölçüde öğreniyorduk... Dimitrof'un tarihsel Mektubu vardı... Sosyal-demokrasinin faşizmle eşlenmemesi tezi bizim için başka bir yönden önemliydi. Türkiye'de o zaman sosyal-demokrasi yoktu. Bizdeki sosyalist ve sosyal-demokrat partiler çoktan ya dağılmış, ya kapatılmıştı. Üyelerinden bazıları da Cumhuriyet Halk Partisi'ne katılmıştı. Ortada da legal bir bu parti vardı. O da kırk ambardı: Sağ-sol içiçeydi. Bizim, Komünist Partisi'nin, bu durumda, ulusal burjuvaziye karşı, onun yurtsever, anti-emperyalist kanadına karşı tutumu ne olacaktı? Proleter olmayan yığınlara karşı taktiği ne olacaktı? Partide kimisi, milli burjuvazinin artık suyunun kuruduğunu, anti-emperyalist, anti-feodal yönü kalmadığını savunuyordu. Kimileri de, Komünist Partisi'ni, işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğuna bağlıyordu. Kimi, burjuvazinin içindeki ayrışma sürecini seçemiyor, karıştırıyordu. Kimi, halkımızla emperyalizm arasındaki uzlaşmaz zıtları atlıyordu. Türkiye'yi dünyadan ayırıyordu...

Türk-Sovyet ilişkileri halkımızın ana sorunlarından biridir. Emperyalistler, Türkiye'yi, her zaman, önce Sovyetler'den uzaklaştırmak, aralarını açmak, sonra onu kendi amaçları için kul-

lanmak yolundan yürümüşlerdir. Emperyalizme karşı savaş, Türkiye ile Sovyetler arasında iyi komşuluk ve dostluk ilişkilerini savunmak halkımızın olduğu için bizim, komünistlerin proleter enternasyonalizmi borcudur...

Demokratik haklar için savaş, bütün kesinliği ile her gün halkımızın karşısında duruyordu. Yeni kompradorlar, eskileriyle sarmaşıyor, emperyalizmin ajanları palazlanıyordu. Cumhuriyeti gericilere, padişahçılara karşı savunmak halkımızın savaş gündeminden inmemişti, inmemiştir... Köylü konusu bütün yönleriyle, bütün keskinliği ile duruyor... Hep «müttefik» bağlaşıklık diyorduk. Bu bağlaşıklıkta milli burjuvazinin yeri ne olacaktır?... Milli Cephe, anti-emperyalist cephe, demokratik cephe nasıl kurulacak? Kurtuluş Savaşı'nda «Kuva-i Milliye» tek cephenin bir biçimiydi... O biçim bugüne uydurulamaz.

İşte böyle binbir çeşit zorluklar, problemler karşısındaydık. Bunlara çözüm yolları arıyorduk. Yeryüzündeki genel durum, Türkiye'deki gelişmeler, TKP'ye çeki düzen vermek zorunluğunu önümüze koymuştu. Hızırı gökte ararken, yerde bulmuştuk: Dimitrof yoldaş karşımıza çıkmıştı... Elbette ne boynumuza muska takacak, ne elimize hazır reçete verecekti. Çelişkileri açacak anahtarı, bunların çözüm yollarını gösterecekti. Marksçı-Leninci bir ustadan bundan başkasını beklemiyorduk...

O gün Moskova'da gökyüzü nasıldı? Mahovaya'da, yol kavşağında trafik milis gene o uzun boylu adam mıydı? Üniversitenin önünden mi geçtik? Bilmiyorum. Neşemiz yerindeydi... Komintern'in kaçıncı katı? Koridorlardan, kapılardan geçtik. Kılavuzumuz genç bir delikanlı. Bize karşı, halkımıza karşı ayrı bir ilgisi var... Dimitrof yoldaşın çalışma odasına girdik... Yeşil çuha örtülü bir masa. Çalışma yeri çok sade. Alaca porfirden büyük bir sigara tablası masanın bir köşesini tutmuş... Dimitrof yoldaş bize iki koltuk gösterdi. «Buyurunuz» dedi...

Dimitrof yoldaş sandalyasını masanın köşesine çekti. Bize daha yakın oturdu. Piposunu, avucunda, baş parmağıyla sık sık bastırıyordu. Anlatın bakalım, der gibi yüzümüze baktı. Arkadaşım söze başladı. Epice konuştu. Durdu. Ben anlattım. Ama gözlerim Dimitrof yoldaştan ayrılmıyordu. Arada bir piposunu sigara tablasına bırakıyor, renkli bir kalemle önündeki kâada dik, düz çizgiler çekiyordu. Dörtgenlerin, üçgenlerin içine kareler koyuyor, bulmaca gibi yapıyor. Bazı şeyler yazıyor, kiminin altını çiziyordu...

Kahve getirdiler. Birisi «Mekke» fincanı. Dimitrof yoldaşın önüne koydular bu açık mavi çizgili fincanı. O gülümseyerek: «Türklere zor kahve beğendirirsiniz... Baksana kaymağı yok...» dedi. Ve sorularla karışık konuşmaya başladı. Konuşmasını aşağı yukarı, aklımda kaldığı kadar özetliyorum:

... Türkiye'de bir kurtuluş harbi oldu... Cumhuriyet oldu.

X. yılını kutladınız... Bunlar, Türkiye halkının yaşantısında derin bir dönüm yeri, tarihsel bir oluşum... Ulusal bağımsızlığı silahla, kanla almak, salgıncıyı, emperyalistleri memleketten kovmak Türkiye halkının ulusal onurudur, tükenmez bir kuvvet kaynağıdır. Siz komünistler bu kaynağı nasıl kullanıyor, nasıl savunuyorsunuz? Geleneklerin olumlu ve olumsuzu vardır... Ama bir gerçeği unutmamak gerek. Gericiler gelenekleri kendi çıkarlarına kullanmakta, bunlar üzerinde oynamakta ustadırlar... Gericilerin bu oyunlarını her zaman halka anlatmak, göstermek komünistlerin vazgeçilmez görevidir... Halkı uyarmak, uyandırmak...

Emperyalistler ve onları Türkiye'de destekleyen gerici güçler yenilgilerini unutmamışlardır. Bunların dayanakları kökünden yıkılmamıştır. Toprak reformu, devrimi olmamıştır. Ağa gene ağadır, diyorsunuz. Demokratik haklara halk kavuşmamıştır. Seçim sistemi eski, geri. Demokratik seçim, söz, toplantı, basın, örgüt hürriyeti için savaş geniş yığınların savaşıdır. Bu savaşla işçi sınıfı da, orta tabakalar da, köylü de, milli burjuvazi de, halkın değişik kolları ilgilidir...

Parlamentoya, Meclise halk temsilcilerini sokmak savaşını kenara itemezsiniz... Cumhuriyetin bu kurumunu niye yalnız karşı sınıfların elinde bırakalım... Bu konu üzerinde iyice düşünmeniz gerekir... Bulgar komünistlerinin epice parlamento savaşı deneyleri vardır... Bu savaşta da başarı, yığınlara inmekle, onlarla bağlanmakla, yığın örgütleri kurmakla, onları yönetmekle olur...

Köylü, örgütlü değil sizde. Komünistler, bekliyorsunuz zahir, köylü ayağınıza gelsin... Partinin köydeki durumunu sordum. Aldığım karşılık kötü... Komünist Partisi işçi arasında, sendikalarda, gençlik arasında nasıl çalışıyor?... Esnaf, küçük tüccar var. Bunlarla ilişkileriniz, bağlarınız nasıldır?...

Milli burjuvazinin içindeki ayrışma sürecinden söz ettiniz. Bu uzun bir süreçtir. Bütün mesele, burjuvazinin kompradorunu milli olanından ayırmaktır. Komprador sömürgeci ajanıdır... Milli burjuvazinin iki yönünü de unutmamak, gözden kaçırmamak şart... Hükümet, diyorsunuz, yabancı kumpanyaların, işletmelerini, imtiyazlarını satın alma yolundadır... Siz buna nasıl bakıyorsunuz?... Elbette satın almak, kovmak değildir. Ama gene de ileri bir adımdır. İş bu kadarla bitmiyor. Yabancıların bir daha geri gelmemeleri için garanti nerede. Bu ancak yığınları örgütlemekle olur. Burjuvazi, gericiler her zaman yabancı sermayelerle uyuşma yolları bulurlar...

Önünüzde çok çetin, bileşik problemler duruyor...

Alman emperyalistleri, Hitlerciler, Balkanları, Türkiye'yi unutmamışlardır. «Drang Nach Osten» planından vazgeçmemişlerdir... Türkiye emperyalistleri her bakımdan, bir de coğrafi stratejik bakımdan çok ilgilendiriyor... Onlar, Türk-Sovyet ilişkileri-

ni baltalamaktan hiç bir zaman geri durmazlar... Mustafa Kemal'in milli bağımsızlık, Sovyetlerle iyi komşuluk politikası emperyalistlerin gözüne batıyor... Bütün bunlara karşı titiz davranmanız doğrudur...

...Gelgelelim sizin anlattıklarınıza. Dost acı söyler. Siz, Türk komünistleri, arabayı ters koşmuşsunuz... Büyük bir içtenlikle komünist davasına, halkınıza bağlısınız. Başınızdan az şeyler de geçmemiştir. Komünist Partisi'nin bir savaş geleneği ve milli kurtuluş savaşında kökleri var... Buna karşılık ters tutuşlarınız da az değil...

Burjuvazi sizi boyuna yığınlardan koparmaya, politik yaşantının dışına atmaya, yığın hareketlerinden ayırmaya, sizi boyuna illegaliteye itmeye çalışmıştır. Baskı, terör, provokasyonlar etkisiz kalmamıştır. Bunun panzehiri, karşılığı yok değil. En başlıcası yığınlarla, halkla bağlanmaktır. Bu da örgütle olur... Ama örgütten örgüte ve örgütlenmeye fark vardır. Sizin anlattığınıza göre, gizli sendikalara üye olmak Komünist Partisi'ne girmek kadar zor birşey... Sizin Komünist Gençlik örgütü de öyle... Bu yolla yığınlara gidemezsiniz... Bu örgütleri legalize etmelisiniz. Açık gençlik, öğrenci örgütlerine, spor örgütlerine, açık sendikalara girmelisiniz, bunların kurulmasına, gelişmesine yardım etmelisiniz... Açık, legal yayından yararlanmalısınız... Legal tek parti var sizde. Bunun içinde değişik akımların çatıştığını, bunun ilerici kanadı bulunduğunu belirtiyorsunuz. Sizin bunlara karşı tutumunuz nedir? Onlarla bağınız var mı? İşin hep ters tarafını almamalı... Kabuğunuzdan çıkın...

Türkiye'nin çoğu köylü. Sizinse onunla bağınız yok. Köyde örgütünüz yok. Toprak savaşını, ağalığı kaldırma isini nasıl becereceksiniz köylüsüz?... Bu büyük ve zor dava... Köylü karanlıklar içinde.

Türkiye orta tabakaların bol olduğu gelişmemiş bir memleket. Bu tabakaların içinde, gittikçe gelişen bir ayrışma başlamıştır. Bu ayrışmalar yeni çatışmalar, yeni problemler ortaya çıkarıyor. Milli burjuvazi bunlarla bağlı. Gerici çevreler, egemen sınıflar bu yığınları boş bırakmıyor... Halkın ezici çoğunluğu okur-yazar değil. Halkta kör inançlar, din bağları kuvvetli... Halkı okutmak, uyarmak için köyde, kentte size kıyametler kadar iş var. Yazıyı sağdan sola aldınız. Kolaylık oldu diyorsunuz. Cumhuriyet için bu bir başarıdır. Yararlanmasını bilin... Kabuğu içinde kalmak sizin için, parti için en büyük tehlikedir...

Toprak devriminden, reformundan kaçan, demokratik gelişmelere karşı duran burjuvazi, egemen sınıflar, memleketi çıkmazlara sürüklemekten kaçınamazlar. Komünist Partisi bunu halka

göstermekle yükümlüdür. Açmazların çözüm yollarını nasıl bulabilirsiniz?... Reaksiyon kurt gibidir. Yetenekleri boldur...

Memlekette legal hükümet partisi, tek parti var. Bu parti burjuvazinin değişik kollarını, toprak ağalarını, orta tabakaların temsilcilerini kucaklıyor, içinde bir hayli işçi, köylü üye var diyorsunuz... Bu partiyi iyice öğrenmelisiniz. Bu partinin içinde çelişkiler, sınıf ayrışmaları, zıtları gittikçe hızlanacaktır. Ayrışma sürecinin ne gibi biçimler alacağı zamanla belli olur. Ama, sizin bu süreci dikkatle izlemeniz gerek... Türk komünistlerinde Kemalizme karşı allerji vardır. Bu da anlaşılır bir şeydir. Hükümette onlardır. Size dayak atan, kalelere gönderen bunların hükümetidir... Ama siz kendiniz söylüyorsunuz, bu hükümet partisi bir soydan, bir boydan değildir. Demek içinde ilericisi, gericisi, tutucusu vardır...

Milli burjuvazinin iki birbirine aykırı niteliğini, yaradılışındaki iki yönlülüğü unutmamalı. Onun gericilikle, emperyalizmle uzlaşıcı yönünü, eğilimlerini, halka, demokratik gelişmeye karşı olan davranışlarını kesinlikle açığa vurmak, onunla savaşmak şarttır. Ama onun bir de gericiliğe, emperyalizme karşı direnişi vardır. Unutmamalıdır ki, Türkiye halkının baş düşmanı emperyalizmdir, onun memlekette dayandığı, desteklediği gerici güçlerdir...

Bir olayı bir kere daha belirtmek yerinde olur. Türkiye halkı emperyalist salgınına karşı silahlı bir kurtuluş savaşı yapmıştır. Bu savaş geleneği, bütün yurtsever güçlerin ortak dil bulmalarını kolaylaştıracak niteliktedir...

Sigara dumanları iyice göllenmişti. Gün iyice ilerlemişti. Konuşma birkaç saat sürmüştü. Ben, notlarımı topladım. G. Dimitrof :

— «Ne zaman dönüyorsunuz memlekete?... Vakit olsaydı, bu konuşmayı yenilerdik... Anlattıklarınız çok ilginç... önünüzde çetin savaşlar, problemler duruyor... Haydi uğurlar olsun...»

Elini sıktık, ayrıldık. Omuzlarımdan, sanki, büyük bir yük atmıştım. Sanki değil, gerçekten içimde, okulda sınavdan çıkmış gibi bir duygu vardı...

Ve az sonra, bizim Nâzım'ın türküsüyle: «SSSR! Ver elini ver!» dedik...

Aylar, yıllar geçti. İspanya'da kan gövdeyi götürüyordu. İspanya halkı, onların yanında Enternasyonal Gönüllüler Alayı faşizme karşı, dünya ağalığına göz koyan Alman-İtalyan emperyalistlerine karşı çala çakmak dövüşüyordu. Hitlerciler, dünyaya nasıl bir harp dayatmak yolunda olduklarını, İspanya'yı yakıp yıkmakla gösteriyordu. Cumhuriyetçiler dayanıyordu. Madrit dayanıyordu...

İspanya cumhuriyetçilerinin faşist salgıncılara karşı kahramanca direnişi Türkiye'de halk arasında, kamuoyunda derin yan-

kılar uyandırmaktaydı. Evde, işte, sokakta, her yerde İspanya savaşları konuşuluyordu. Bu savaşları, bizim kurtuluş savaşı günleriyle: Sakaryalarla, Dumlupınarlarla, Antep vuruşmalarıyla ölçüyorlardı. Halkın anılarında: Alevler içinde yanan İzmir, denize dökülen, kaçan salgıncılar, göz yaşları, sevinç haykırışları, bütün çığlıkları, dehşeti ve heybetiyle canlanıyordu...

Kamuoyunda, halk arasında çalkalanan bu havayı basının belli bir bölümü yansıtıyordu. İlerici aydınlar, İspanya halkının Frankoculara, Alman ve İtalyan emperyalistlerine karşı savaşını anlatan broşürler, dergiler, kitaplar çıkarmaya başladılar. Legal yayın için elverişli bir durum meydana gelmişti. Merkez Komitesi, legal çalışacak bir yayın ekibi kurdu. İlk ağızda, İspanyol cumhuriyetçilerinin ne uğrunda savaştıklarını, Enternasyonal Gönüllü Alayı'nın ne olduğunu anlatan cep broşürleri, kitaplar çıkarıldı. Halk bunları kapışıyordu. Komünist Partisi'nin il, semt, sokak, fabrika komiteleri bu yayınları kolayca dağıtabiliyordu.

Bu arada G. Dimitrof yoldaşın, Komintern'in VII. Kongresi'ndeki tarihsel raporunu Türkçeye çevirdik. Baskısı yarı legal çıktı. Açık, elden dağıtıldı. Baskısı, biçimi de fena değildi. Dış kapağının üst köşesinde: «G. D.» italiği vardı. Ortasında iri puntoyla: «Diyor» yazılıydı...

***

G. Dimitrof yoldaşla ikinci karşılaşmam beklenmedik olmadı. Aradan dört yıl geçmişti. Çalışma odası genişti. Bu defa yanında Wilhem Pik yoldaş vardı. İkisi de ayaktaydı. Pik yoldaş birşey anlatıyordu... El sıkıştık. Yer gösterdi: «Oturunuz» dedi. Gene, kendisi yeşil çuha örtülü masanın köşesindeki sandalyaya ilişti. Ama bu masa daha uzundu. İki yanında sıra sıra sandalyalar vardı. Alaca porfirden sigara tablası yoktu. Beyaz bir tepside iki maden suyu şişesi ve bardaklar vardı. Dimitrof yoldaş gene baş parmağıyla piposunu bastırıyordu. Ben elimde bir tomar kitap, dergi, gazete, broşür tutuyordum. Bunları masanın köşesine, Dimitrof yoldaşın önüne koydum. «Bunlar partinin yayınları» dedim. Kapağının üst köşesinde «GD» harfleri olan broşürü kendisine sundum. İç kapağında, el yazısıyla: «G. D. yoldaşa, saygılarımızla» deniliyordu. Altında broşürü basan iki yoldaşın imzaları yatıyordu...

Dimitrof yoldaş yumuşak bir sesle: «Spasibo... spasibo» dedi. Broşürün yapraklarını çevirdi. Baskısına, harflerine baktı. Ve «Türkçesi uyuyor mu aslına?» dedi. «Beğeniliyor... Sizi Türkçe konuşturmaya gayret edildi...» dedim... Gazeteleri, broşürleri birer birer eline aldı. Açtı, kâatlarına, harflerine, baskılarına baktı. Gazetelerin manşetlerini, başlıklarını, konularını, içlemlerini sordu. Merkez Komitesi'nin organı: «Orak-Çekiç» gazetesinin mi-

zampajını, baskısını fena bulmadı. Zanaatıydı bu işler. Zevkle, sayfaları parmaklarıyla okşaya okşaya bakıyordu satırlara...

G. Dimitrof yoldaşla bağlı izlenim ve anılarımı bir sinema filmine çevirecek değilim. Bu anılarımın acısı, serti, yumuşağı, tatlısı var. Ama hepsi de akıl vericidir. G. Dimitrof yoldaşın kendine özgü bir hüneri, komünistlere Marksçı-Leninci biçim, formasyon verme ustalığı vardı. Onun elinden, onun çarkından çıkmış, yalgörülü, temiz yürekli sapına kadar devrimci bir kuşak anılarımda dizi kolunda geçer. Bunlar sürekli olarak gözlerimde canlanır :

Marek yoldaş! Tavlada yenildi mi, gülerdi. Yendi mi: «Cezveyi sür ocağa» derdi. Kesin, açık görüşlüydü, cesurdu. Yoldaşlık duygusu insana güç veriyordu. Komünistliği pırlantadan temizdi...

Poptomov yoldaş! Bu yoldaşla Türkiye konularını, Bulgaristan olaylarını tartışır dururduk. Bana da ona da çok yazı yazmak düşerdi. Sonra uzun zaman yanyanaydık. Eleştirmelerinde hatır gönül demezdi. Ama çok anlayışlıydı...

Kostov yoldaş! Onu bana Dimitrof yoldaş tanıştırmıştı. TKP ve Türkiye olaylarına karşı, halkımıza karşı temiz bir anlayışı vardı. G. Dimitrof yoldaşın yakın savaş arkadaşlarının bu proleter enternasyonalizmi çizgileri, davranışları BKP'nin en kuvvetli yönünü somutlaştırır...

Dimitrof yoldaşı anılarımda kendi eliyle bana armağan ettiği maun rengi bir pipo ve sapsarı bir çim tütün canlandırıyor... Sonra kulaklarımda, Sofya Halk Tiyatrosunun tavanlarını indiren gür alkışlar çınlıyor. Kongre Enternasyonal marşını söylüyor. G. Dimitrof yoldaşın gözleri ışıl ışıl parlıyor. Yüzü bayram yerinde ışıkları seyreden bir çocuk gibi sevinçli. Dimdik, bütün heybetiyle duruyor... Kulaklarımda Türkçe tek heceli bir ses hâlâ yansıyor: «Dev!...»

Az ve Orta Düzeyde Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde Marksist Tarım Programı

Kerim AKSU

1. Kırsal Alanın Anatomisi

Az ve orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerde köylülük, bir bakıma, gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğundan daha büyük önem taşır. Bu ülkelerde köylüler, ülke nüfusunun büyük bir bölümünü oluşturur. İstatistik veriler, gelişmekte olan ülkelerde tarımın, çalışan nüfusun % 68'ini kapsadığını göstermektedir. Bu oran Latin Amerika için % 47, Güney ve Doğu Asya için % 71, Kuzey Afrika için % 66,3'dür. Dünyanın geri kalmış kimi yörelerinde bu oranın % 84'e dek vardığı gözlenmektedir. Aşağıda, 1970 yılı için Arap Doğusu, Güney ve Güneydoğu Asya ve kimi Tropikal Afrika ülkelerinde köylülerin (tarımla uğraşanların) toplam çalışan nüfusa oranları (yüzde olarak) verilmektedir.[1]

TARIMLA UĞRAŞANLARIN TOPLAM ÇALIŞAN NÜFUSA ORANI (YÜZDE OLARAK)

Arap Doğusu		Güney ve Güneydoğu Asya		Tropikal Afrika	
Sudan	80*	Tayland	82	Zambiya	84
Suriye	58	Kamboçya	80	Senegal	83
Tunus	57	Hindistan	73	Liberya	80
Mısır	57	Burma	70	Zaire Cumh.	77*
Fas	56	Endonezya	68	Nijerya	70
Cezayir	50	Filipinler	53	Gana	58
Irak	48	Malezya	51		
Lübnan	37	Sri Lanka	48,6		
Libya	36				
Ürdün	35				

* Tahmini.

Köylülük, sözkonusu ülkelerde yalnızca nüfusun en kalabalık kesimi olmakla kalmıyor, çoğu kez en çok sömürülen, en fazla ezilen kesimi olmak özelliğini de taşıyor. Birçok ülkede feodal, hatta feodalite - öncesi koşulların varlığı göze çarpıyor ve bu koşullar, öteki emekçi yığınların yanısıra, başta köylülüğü hedef alıyorlar. Köylüler çok yönlü bir baskı ve sömürü çemberi için-

[1] Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler, No. 11-12, 1970'den zikr. Ulyanovski, Sosyalizm ve Yeni Bağımsız Uluslar, s. 413.

deler. Kabile - kast ilişkileri, ataerkil - feodal ilişkiler, küçük - meta üretimi ilişkileri, kapitalist ilişkiler ve çoğu kez de, bunların arasında yer alan geçiş ilişkileri kırsal alandaki durumu koşullandırmaktadır.

Kapitalist üretim biçiminde önemli bir yeri olan pazar ortamı birçok ülkede yeterince gelişmiş değildir. Örneğin, Hindistan'da yiyeceklik tahıl üretiminin ancak % 25 - 30'u, Orta Afrika ülkelerinde köylü çiftliklerinde yetiştirilen besin maddelerinin % 26 - 37'si ve Batı Afrika'da da yaklaşık % 30'u pazara ulaştırılmaktadır [2]. Ancak, günümüzde gözlenen egemen eğilim, bu ülkeler kırında pazar ekonomisinin etkisinin hızla yayılmasıdır. En geri ülkelerde bile köylülük tekdüze, türdeş bir sosyal yapı olmaktan çıkmıştır ya da çıkma sürecindedir. Bu, çoğunlukla çelişkilerle dolu bir süreci simgelemektedir. Pekçok yerde, kırsal alanda alacalı, mozaik benzeri bir yapı gözleniyor. Yeni güçlenen kapitalizmin feodal kalıntılarla birleştiği görülüyor. «Kapitalist dünyadaki ekonomik gelişimin tarihsel deneyimi, feodalizmin apaçık kalıntılarının, modern kapitalizmle yanyana yaşamaya devam ettiğini göstermektedir.» [3] Kırsal alana yavaş yavaş makinaların girmesi, yeni tarım tekniklerinin uygulanması kırsal alanda kapitalizmin gelişmesi için belirgin temeller sağlıyor. Ulaşım ve ticaretin gelişmesinin yanısıra, üretimin yetkinleştirilmesi eski, kendi kendine yeterli, kapalı ekonomileri yıkmış, pazar ekonomisinin kurallarını yerleştirmeye başlamıştır. Ücretli emek, azgelişmiş ülkeler kırında gittikçe daha yaygın bir hale gelmektedir. Az ve orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkeler tarımında ücretli emek kullanımının boyutları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TARIMDAKİ EMEKÇİ NÜFUS İÇİNDE ÜCRETLİ EMEĞİN YÜZDESİ [4]

Arap Doğusu		Güney ve Güneydoğu Asya		Tropikal Afrika	
Kuveyt	75	Sri Lanka	55	Liberya	11
Cezayir	59	Malezya	45	Gana	10
Lübnan	43	Singapur	33	Zaire	5*
Mısır	35	Pakistan	28	Senegal	4*
Tunus	33	Hindistan	25	Zambiya	3
Fas	20	Endonezya	20	Nijerya	2
Libya	19	Burma	15		
Irak	15	Filipinler	14		
Suriye	10	Tayland	3		
Sudan	9*	Kamboçya	2		

* Tahmini.

[2] Kollontai, vd., **Gelişmekte Olan Ülkelerin Sanayileşmesi**, s. 58.
[3] Ulyanovski, **age**, s. 403.
[4] **age**.

Tablo incelendiğinde, az ve orta düzeyde gelişmiş ülkelerin niceliksel ayrımlar göstermekle birlikte, önemli bir ortak özellikleri olduğu görülür. Şöyle ki, köylü nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde ücretli emek oranı azdır ya da bunun tersi. Buradan anlaşılan şey, ücretli emeğin yaygınlaşmasıyla, yani kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, buna koşut olarak, kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru bir iç göç hareketinin oluştuğudur.

Gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanda kapitalizmin gelişmesinden söz ederken, bu ülkelerin ve özellikle orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerin, çoğunlukla, «Prusya tarzı» gelişim yolu izlediklerini hatırda tutuyoruz. Bu yüzden, buralarda, genellikle köklü bir anti - feodal devrimden sözetme olanağı yoktur. Bu bakımdan, sözkonusu ülkelerde özellikle kırsal alanda her adım başında kapitalizmle bütünleşmiş ya da bütünleşme sürecinde olan feodal, yarı - feodal kalıntılarla karşılaşmak doğal sayılmalıdır. Bu kalıntılar, bir ölçüde üretim güçlerinin gelişmesini frenlemektedir. Tarımsal işgücünün ucuzluğu, bolluğu ve küçük köylülerin amansızca sömürülmesi, tarım alanındaki makinalaşmanın başlıca engelleri arasında yer alır. Oysa, bu tarz gelişimde büyük toprak mülkiyeti önemli bir yer tutmaktadır. Eski toprak ağalarının, feodal beylerin giderek kapitalistleşmesi sonucu, feodal malikânelerin büyük kapitalist işletmelere, kapitalizmle feodal kalıntıların iç içe geçtiği latifundialara dönüşmesi sözkonusudur buralarda. Örneğin, orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerin bulunduğu Latin Amerika'da, 1000 hektarın üzerindeki işletmeler toplam tarımsal işletmelerin ancak % 1,4'ünü oluşturduğu halde, toplam tarım arazisinin % 61,2'sini denetim altında tutmaktadırlar (1960'ların ortası). Aynı bölgede 20 hektarın altında toprağa sahip çiftlikler ise, toplam tarımsal işletmelerin %75,9'u olduğu halde, toplam tarımsal toprağın ancak %4,3'ünü kapsamaktadırlar.

Feodal ve kapitalist unsurların (kuşkusuz, değişik biçim ve oranlarda) çitişmesi büyük köylü kitleleri için pek olumsuz koşullar yaratmıştır. «Köylüler ve toprak işçileri cehalet içinde tutulur, en uzun çalışma gününe katlanırlar ve sadece düşük ücretler alırlar. Birçok önlemle, örneğin Yunker tarafından toprak işçilerinin kullanımına bırakılan parsellerle bağımlılık güçlendirilip proleter sınıf bilincinin gelişmesi engellenir. Örgütlü proletaryanın kentlerde savaşım sonucu elde ettiği haklar bile çoğu kez bölük pörçük kır proletaryası ve emekçi köylülük için geçerli değildir. Toprak işçileri Yunkerlerin ve malikâne sahiplerinin keyfine bırakılmıştır.

«Tarım ilişkilerinin 'Prusya Yolu'ndan gelişmesi sadece tarıma değil, tüm topluma damgasını vurur. Feodalizmden gelen büyük toprak sahipleri sınıfı en karanlık gericiliğin kalesini meydana getirir. İktidar ve mülkiyet üzerinde tarihçe aşılmış hak iddia-

larına tüm olanaklarıyla sarılarak her türlü demokratik gelişmeye karşı savaşır.» [5]

Bununla birlikte, bazı uzmanların belirttiğine göre, «kapitalizmin ilk aşamalarında hayli önemli olan, tarımda 'Amerikan' ve 'Prusya' tarzı kapitalist gelişme arasındaki temel fark, kapitalizmin genel buhranı bağlamı içinde, sosyalizme geçiş çağında artık pek az önem taşımakta»dır [6]. Bu; günümüzde, kapitalist ilişkilerin kırda yeni yeni egemen olduğu ülkelerde, yani azgelişmiş kapitalist ülkelerde, en azından bunların çoğunda, özgün bir Prusya ya da Amerikan tarzı (zaten bu, birincisinden çok daha zayıf bir olasılıktır.) kapitalist gelişim aramanın —çok ileri düzeyde yapılmış teorik bir soyutlama dışında— sakıncalı olabileceği anlamına gelir.

Kırsal alanda orta ve az gelişmiş kapitalist ülkelerdeki alacalı yapısal görünüm, insanı, tek yanlı ve sonuç olarak da yanlış değerlendirmelere sürüklememelidir. Feodal, yarı - feodal ve hattâ kimi yörelerdeki (Tropikal Afrika gibi) feodalite - öncesi ilişkiler, emperyalist ilişkiler ağına yakalanmış böylesi ülkelerde kapitalizmin konumunu ve asıl önemlisi, onun olumsuz potansiyelini gözden kaçırtmamalıdır. **Barış ve Sosyalizm Sorunları** dergisinin düzenlediği teorik tartışmada Afrika Senegal Bağımsızlık Partisi MK Politbüro üyesi A. Dansoko, kapitalist ilişkilerin küçümsenmesi tehlikesine karşı dikkati çekiyordu: «Tarımın ağır bastığı kapitalist ülkelerin olgunluk derecesinin böyle gerçekte olduğundan daha düşük gösterilmesi, Afrika köylülerinin sosyal - sınıfsal ayrımlaşmanın hiç de etkisi altında kalmamışçasına bir özel karakter taşıdığı gibi bir hayale yol açıyor. Gerçi, Afrika köylüsü, hâlâ güçlü ataerkil - topluluk düzeni kalıntılarının ağı içinde, bir sürü vergi ve haraçların ağır yükü altında eziliyor. Ama bu köylü, aynı zamanda, emperyalist ve kapitalist sömürünün de kurbanıdır. Köylülerin kapitalistçe sömürülmesi biçimleri, plantasyon (çiftlik) işletmeciliğinin yaygın olduğu Kamerun, Liberya, Fildişi Sahili gibi ülkelere çabucak sokuluyor. Buralarda yabancı büyük sermayenin mevzileri köy ekonomisi üretimi alanında da çok sağlamdır. Sosyalist yönelimli olmayan Senegal gibi öteki Afrika ülkelerinde de tarımsal ilişkiler, daha yavaş olsa bile, aynı yönde bir evrim geçiriyor.» [7]

Yine de, kapitalist ilişkilerin egemenliği yönünde gelişen sosyal evrim karşısında, bütün gelişmekte olan ülkeleri (ekonomik anlamda) kapitalist ülkeler, yani kapitalizmin egemen üretim ilişkisi haline gelmiş olduğu ülkeler olarak tanımlamak ha-

---

[5] G. Hoell, **Tarımda Kapitalizmin Gelişmesi ve Toprak Rantı**, Bilim Yayınları, s. 18.

[6] Ulyanovski, **age**, s. 403.

[7] «Köylüler Sosyal Değişimler Savaşımında», **Barış ve Sosyalizm Sorunları**, Aralık 1976, s. 1071.

talı olacaktır. Bu hem ekonomik bakımdan, hem de politik bakımdan yanlıştır. Ekonomik bakımdan yanlıştır; çünkü, özellikle Afrika'nın belirli bölgelerinde kapitalizm - öncesi ilişkilerin reel egemenliğinden sözedilebilir. Belirtildiği gibi, tarihsel evrimin yönü kapitalizmin (kuşkusuz, kapitalist «kalkınma» yolunu seçen ülkeler sözkonusu) gelişimi doğrultusundadır. Fakat şimdiki aşamada buralarda komünal toprak sahipliğinin yaygın olduğu görülüyor; gerçi bu bir üretim biçimini belirlemez, basit meta üretimi sözkonusudur [8]. Köylülük, sınıfsal ayrışma sürecine girmiştir, ama çağdaş «sınıflar henüz gelişme sürecindedir ve Batı'nın sanayi toplumlarında görmeye alıştıklarımız gibi oturmuş, açıkca tanımlanmış sınıflar değildirler hâlâ. Afrika'daki işçiler genellikle sürel (part - time) köylü, köylüler ise genellikle sürel işçidirler.» [9] Üstelik, bu sınıfsal ayrışım bazı bölgelerde çok ileri gitmiş de değildir. Kapitalist üretim tarzı, yönetici çevrelerin kapitalist gelişme yolunu izlemek için her çabayı harcadıkları gelişmekte olan ülkeler grubunda özlenen biricik egemen ekonomik model olmakla birlikte; kırsal alanlarda ve küçük kentlerde egemen değildir ve, büyük kentlerde ve «modern» bölgelerde bile kapitalizm - öncesi ekonomik modellerle yanyana yaşamaktadır. Bazı Marksist teorisyenler, bu toplumların durumunu **kapitalizme geçiş toplumları** diye adlandırmaktadırlar. [10]

Politik bakımdan da bu yanlıştır. Çünkü, gelişmekte olan ülkelerin karşısındaki tek seçenek kapitalizm değildir. Özellikle günümüz koşullarında, kapitalist gelişme yolundan çok daha büyük olanaklar taşıyan sosyalist yönelimli gelişme yolundan sözetmek mümkündür. Ve bu yalnızca teorik bir sav değil, aynı zamanda pratik bir olgudur da. Bugün sosyalist yönelimli ülkelerin varlığı ve konumları herkesçe bilinmektedir.

Bununla birlikte, kırsal alanda ister feodal ilişkiler göreli bir ağırlık taşısın, isterse kapitalizm (özellikle, orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkeler için sözkonusudur bu) belirleyici bir konum kazanmış olsun, bütün durumlarda, sözkonusu ülkenin ve dolayısıyla ülke tarımının emperyalizmin burgacında ezilmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu kaçınılmazlığı önleyebilecek tek seçenek, sosyalizme yönelik bir gelişme yoluna girmektir.

Bu seçeneğin dışında, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde, politikasında, ticaretinde, uluslararası diplomasisinde, askeri eğilimlerinde, vb. emperyalizmin belirleyici bir rol oynamaya çalışması ve genellikle de bunu başarması doğaldır. Bu; aynı zamanda, emperyalizmin kırsal alana da pençelerini geçirmesi anlamına geliyor. Emperyalizmin kıskacına yakalanmış ülkelerin

---

8 Prof. Potekhin; zikr. J. Woddis, **Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi**, Bilim Yayınları, Kitap 1, s. 75.

9 J. Woddis, **age**, s. 41.

10 Ulyanovski, **age**, s. 415.

tarımı, o ülkelerin genel durumundan daha iç - açıcı değildir ve olamaz.

1960'larda, bir bütün olarak, gelişmekte olan ülkelerde tahıl ekimi yapılan alan ve verim, 1930'lara göre belirli ölçüde artmış olmakla birlikte, aşağıdaki tablodan da görüleceği gibi, kişi başına tahıl üretimi azalmış durumdadır.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE BESİN DURUMUYLA İLGİLİ ENDEKSLER[11]

	1934—38	1948—52	1960
Tahıl ekilen alan	100	118	132
Tahıl verimi	100	90	108
Tahıl üretimi	100	106	142
Nüfus	100	123	146
Kişi başına tahıl üretimi	100	86	97

Gelişmiş kapitalist ülkelerle gelişmekte olan bölgeler arasındaki uçurum da büyümektedir: Kuzey Amerika'da kişi başına 1100 kg tahıl üretilirken, Asya'da kişi başına ancak 225 kg tahıl üretiliyor; Amerika 25 yılda verimde % 109'luk bir artışı gerçekleştirirken, geri ülkeler ancak % 8'lik bir artış sağlayabilmişlerdir.

Ancak yine de, bu ülkeler tarımında belirli tekno - ekonomik süreçler gözlenmektedir. Savaş sonrası dönemde yapay gübre kullanımı Güneydoğu Asya'da yaklaşık iki kat, Latin Amerika'da ise % 70 - 80 oranında artmıştır. Fakat bu artış, sözkonusu ülkelerin gerçek gereksinimlerini karşılamaktan çok uzaktır. 1968 - 69' da gelişmiş ülkelerde hektar başına gübre tüketimi 73 kg iken; Latin Amerika ülkelerinde 20 kg, Uzak - Doğu ülkelerinde (Japonya hariç) 14 kg ve Afrika'da da yalnızca 3 kg olarak kalmıştır. Tarımdaki gerikalmışlığın başka bir ölçütü, tarımdaki sermayenin organik bileşiminin görece düşük olmasıdır. Bu ülkelerde canlı emek ucuz ve bol olmakta, maddeleşmiş emek ise çoğunlukla ilkel üretim araç ve gereçlerinde somutlaşmaktadır. Bir bütün olarak, gelişmekte olan ülkeler kırında makineleşme yolunda görülen eğilimler görece önemsiz kabul edilmelidir. 1951 - 68 arasında bu ükelerdeki toplam traktör sayısı 197 binden 906 bine çıkmışsa da, bu sayının dünya tarımında kullanılan toplam traktör sayısının yalnızca % 6'sı olduğu hatırlanmalıdır. Emperyalizm, kendi amaçlarıyla uyuşmayan süreçleri engellemekte ve genellikle, azgelişmiş kapitalist ülkelerin tarımsal gelişimini baltalamaktadır. Bu ülkelerin tarımsal yaşamında görülen esas gelişimlerin, emperyalist pazarlama mekanizmasına bağlı olan ve emperyalist kamp içinde, emperyalist çevrelerin dayattığı işbölümü kuralları-

[11] Zhukov, vb., **Üçüncü Dünya: Sorunlar ve Perspektifler,** s. 127.

na göre saptanan ana ihraç mallarında görüldüğü de eklenmelidir. Örneğin, Brezilya'da gübrenin % 60'ı kahve ve şeker kamışında, El Salvador'da % 80'i kahve ve pamukta, Honduras'ta % 90'ı muzda kullanılmıştır (1966). 1960'ların başlarında saptanan istatistik verilere göre, kahvenin, Brezilya'nın toplam ihracat değerindeki payı % 58 - 63, El Salvador'un toplam ihracat değerindeki payı da % 72 - 77'dir.[12] Emek üretkenliği için de aynı şey geçerlidir. 1960 başlarında, kimi Latin Amerika ülkelerinde tarımın ihracatla bağlantılı dallarındaki emek üretkenliği, iç pazarla bağlantılı dallarındakinden 4 - 6 kat daha fazlaydı. Engin doğal kaynaklara sahip birçok gelişmekte olan ülkenin içinde bulunduğu sıkıntıların, yeterince yararlanılmayan doğal zenginlik ortamındaki yoksulluğun ana nedeni nerede aranmalıdır?

Bu neden, coğrafi koşullarda aranamaz. Zira, kapitalist doğrultuda gelişmekte olan ülkeler, yalnızca, benzer coğrafi koşullarda bulunan sosyalist ülkelerden (Sovyet Orta Asya cumhuriyetleri, Kore DHC, Vietnam SC, Küba, vb.) geri olmakla kalmayıp, sosyalist yönelimli bir yol izleyen genç bağımsız devletlerden de geridirler. Bu kural, tarım için de geçerlidir. Örneğin, Sovyet Orta Asya cumhuriyetlerinde 1000 hektar ekili alan başına düşen traktör sayısı (15 beygir gücü birimiyle) 34,7 iken, bu sayı Hindistan'da 0,23, İran'da 0,73, Pakistan'da 0,18 ve Türkiye'de de 2,68'dir (1964 - 65).

Bu tür ülkelerde genel olarak emekçi kitleler, özel olarak da yoksul köylü yığınları yarı - aç bir yaşam sürdürüyorlar. Zhukov ve arkadaşları tarafından yapılan **Üçüncü Dünya: Sorunlar ve Perspektifler** başlıklı çalışmada verilen «1960'larda Bazı Ülkelerdeki Besin Tüketimi (günlük kişi başına, ülke içinde üretilmiş ve ithal edilmiş besinler)» tablosunda, ortalama beslenme düzeyinin altında yeralan ülkelerin tümünün gelişmekte olan ülkeler olduğu görülmektedir. Bir günde kişi başına düşen kalori miktarı ABD'de 3100, Yeni Zelanda'da 3510, İngiltere'de 3270 iken; Peru'da 2050, Hindistan'da 2040, Libya'da 2100'dür. Günde kişi başına düşen protein miktarı da benzeri bir eğilim izlemektedir: ABD'de 92 gr., Yeni Zelanda'da 109 gr., İngiltere'de 89 gr. iken; Peru'da 51 gr., Hindistan'da 53 gr., Libya'da da 53 gr. dır[13] Lenin'in Çarlık Rusyası için çizdiği görünüm, bu ülkeler için de tümüyle geçerlidir: «Köylü, dilenci haline geldi. Davarlarıyla birlikte yaşıyor, paçavralarla sarınıyor ve yabani otlarla besleniyordu. (...) Köylüler, kronik bir açlık durumundaydılar ve giderek daha da sıklaşan kötü hasat yıllarında, açlıktan ve salgın hastalıklardan onbinlerce köylü ölüyordu.»

Bu amansız geriliğin nedeni nasıl açıklanabilir? Toplumsal kaynakların yetersizliği ile açıklanamaz. Afrika'da pekçok doğal

---

[12] Kollontai, vd., **age**, s. 184.
[13] Zhukov, vb., **age**, s. 98.

servet ve yeraltı serveti yattığı halde, birçok Afrika ülkesinin durumu bilinmektedir. Nüfus artışı, belki hızlandırıcı bir etkendir, ancak neden olamaz. Afrika'nın pekçok tenha yerindeki gerilik gözler önündedir. Bu geriliğin temel nedeni, ülkede egemen olan sosyo - ekonomik ilişkiler ve bu çürümüş ilişkileri kendi çıkarları uğruna ayakta tutmaya çabalayan, böylelikle ülkeyi amansızca sömüren emperyalizmdir.

Kapitalist yolda ayak direyen, bunu hedefleyen egemen çevrelerin emperyalizmin çok yönlü desteği olmadan ayakta durmaları sözkonusu olamaz. Az ya da orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerde önemli bir ekonomik konumları olan büyük toprak sahipleri de, genellikle, emperyalizmin kırsal alandaki bağlaşıklarıdır. Bu yüzden, köylüler, eylem alanları ve bilinç düzeyleri geliştikçe, emperyalizmin giderek daha sık karşılarına dikildiğini, büyük toprak sahiplerine destek olduğunu görüyor ve anlıyorlar. Buna karşılık, büyük toprak sahipleri de, kimi zaman, köylülüğü ezme ve sömürme yöntemlerini değiştirmek zorunda kalmaktadırlar. Prusya tarzı kapitalist gelişimin doğasına uygun olarak, kapitalist (ve daha bir örtülmüş) yöntemleri benimsiyor ve her yolla, köy emekçilerini, yoksul ve küçük köylüleri sömürmeye, orta köylüler dahil tüm çalışanları yutmaya çabalıyorlar. Ancak, kimi zaman yerli büyük toprak sahipleri ile emperyalist güçler ve işbirlikçileri arasında keskin çekişmelerin, çatışmaların çıktığı da görülmüyor değildir. Bunların temeli çoğu kez ekonomik çelişkiler, sömürüden pay alma kavgası ve rekabet olsa bile, bu çatışmalarda ırkçı bazı güdülerin, sömürgeci özlemlerin de önemli bir yer tuttuğu yadsınamaz.

Durum ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, bu ülkelerdeki orta köylülük, özellikle toprak reformunun ardından hızla şekillenerek, belli bir süreç içinde ayrışmaya uğramakta ve büyük bir bölümü toprak ağalarına karşı dikilirken, küçük bir dilimi de barikatın öte yanına geçiyor. Kimi ülkelerde, orta köylülüğün büyük bir kesiminin emperyalizme karşı açık bir savaşıma geçtiği de görülmektedir. Orta köylülüğün bu durumunu etkileyen en önemli etmen, dünya sosyalist sisteminin doğması, yerini ve konumunu pekiştirmesi, ulusal kurtuluş akımlarının kazandığı utkular ve sosyalist yönelimli ülkelerin esinlendirici örneğidir.

Ancak, orta köylülüğe ters yönden etki yapan başka bir sürecin varlığı da gözden kaçırılmamalıdır. Bu, onun küçük - burjuva yapısından, özel mülkiyete aşırı bağlılığından, güçlü olan tarafla anlaşmaya yatkın oluşundan, geleneklerine fazlaca bağlı oluşundan, vb. kaynaklanmaktadır.

Kapitalist ilişkilerin gelişmesi sürecinde, orta köylülerin ve hattâ orta - üstü köylülerin bir bölümünün ulusal burjuvazinin kırsal alandaki temsilcileri olmaya aday göründükleri anlaşılmaktadır.

Küçük ve yoksul köylüler ise, geçici bazı duraksama ve yalpalamalar göstermekle birlikte, işçi sınıfının, emekçilerin saflarındaki doğal yerlerini almaya yöneliyorlar. İşçi sınıfının görece daha az gelişmiş olduğu bu ülkelerde emekçi köylülük gözardı edilemeyecek bir devrimci potansiyel taşımaktadır. 1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partilerinin Moskova Toplantısı'nda belirtilen tezler, bu açıdan önemli bir gerçeği dile getirmektedir: «Emekçi köylüler büyük devrimci olanaklara sahiptir. Onlar, emperyalizme karşı, halkların ulusal kurtuluşları ve genç devletlerin bağımsızlıklarının sağlamlaşması uğrundaki savaşlara etkin olarak katılıyorlar. Komünistler, köylü yığınları arasındaki çalışmalarını artırıyor, onlar arasında proleter ideolojisini yayıyorlar.» [14]

Son olarak, durumları ve nicelikleri yine ülkeden ülkeye önemli değişiklikler gösteren tarım işçileri gelmektedir. Bunlar, azgelişmiş yörelerde esas olarak göçmen işçilerden oluşurken, orta düzeyde gelişmiş yörelerde daha önemli boyutlar kazanıyorlar. Bu son bölgelerde görece yerleşik bir kırsal proletaryadan, ya da yarı - proletaryadan sözetmek olanağı ortaya çıkıyor.

Önceden değindiğimiz gibi, gelişmekte olan ülkelerde ve dolayısıyla, bu ülkeler kırında birbiriyle çitişmiş olan ilişkiler ve köylülüğün çok yönlü bir saldırı karşısında bulunması, stratejik bir hat çizme sorununu özellikle güçleştirmektedir. Buralarda feodal, kapitalist ve emperyalist sömürüler içiçe geçmişlerdir. Ancak, Bolivya Komünist Partisi MK üyesi L. Padilla'nın da işaret ettiği gibi, üzerinde durulması gereken şey, yalnızca, anti - feodal, anti - kapitalist ve anti - emperyalist sorunların birbirinden ayrılmazlığını tanıtlamak değil, bunların karşılıklı örülme ve etkileşme özelliklerini, bu öğelerin herbirinin «oransal ağırlığını» kestirmektir. Bunun için ise çeşitli bölgelerin, çeşitli ülkelerin ve hattâ çeşitli yörelerin üzerinde (kısaca da olsa) özel olarak durmak zorunlu olacaktır. Çünkü tüm gelişmekte olan ülkeler türdeş olmadığı gibi, bütün böylesi ülkelerdeki kimi yöreler bile türdeş değildir. Bu, kapitalist eşitsiz gelişim yasasının zorunlu bir sonucudur.

2. «Oransal Ağırlığın» Kestirilmesi İçin Bazı Ön Bilgiler

a) Afrika

Tropikal Afrika'da hâlâ gelişmemiş kapitalist ilişkilerin, kabile ilişkilerinin varlığından sözetmek mümkündür. Önemli ölçülere varan komünal mülkiyete raslanmaktadır. Feodallerin, kabile şeflerinin baskı ve sömürüsünün yanısıra, beyaz sömürücülerin talanına da karşı savaşım verme durumunda olan köylüler

---

[14] **1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Moskova Toplantısı Ana Belgesi,** s. 24.

çok dağınık bir manzara göstermektedirler. Yerlilere ayrılmış bölgeler sistemini ortadan kaldırmak, toprağı sömürgecilerden alıp asıl sahiplerine vermek anti-emperyalist, anti-ırkçı savaşımın tarım alanındaki erekleri arasında yer almaktadır. Plantasyonların epey gelişmiş olduğu bölgelerde, bunları köylülük arasında bölüştürmek için değil, devlet mülkiyetindeki işletmelere, kooperatiflere ya da bağımsız çalışan çiftliklere dönüştürmek için savaşım verilmektedir. Zaten «bilindiği üzere, Afrika kıtası ülkelerinin önemli bir bölümünde toprağa susamışlık, Latin Amerika'da ve Asya'da olduğu gibi büyük değildir. Bu ülkelerde ana sorun, toprağın yeniden dağılımı değil, köy ekonomisi üretiminde, örneğin ancak temelli sosyal dönüşümlere yönelik bir siyaset hattı çerçevesinde olanağı bulunabilecek olan üretim kooperatifini geliştirme yoluyla, yeni örgüt biçimleri bulma sorunudur» [15]

Batı, Orta ve Doğu Afrika ülkeleri arasında artık pek saf olarak kapitalizm-öncesi olmayan, ama henüz kapitalist de olmayan ülkelere raslamak mümkündür. Ayrıca, bu ülkelerin kapitalist gelişme aşamasını atlayarak, kapitalist-olmayan gelişme yoluna girmeleri de olanaklıdır.

Ulyanovski, Afrika kırı ile ilgili olarak şu tezlerin hareket noktası kabul edilebileceğini öne sürmektedir :

— Oluşmuş bir kırsal burjuvazi yoktur;

— Köylüler komünlerde birlikte yaşadıklarından ve çalıştıklarından, özel mülkiyet biçiminde toprağa sahip olma isteği onlara yabancıdır;

— Doğru bir politika izlenerek, genellikle çürümüş, tutucu kabile şeflerinin ve yaşlıların; feodal ve burjuva özlemleriyle birlikte, komünden yalıtlanması olanaklıdır;

— Kırsal alanda, yarı - aç köylülerden ve proleterlerden — madenlerde, plantasyonlarda ve mineralleri, yakıtı ve tarım ürünlerini işleyen fabrikalarda çalışan mevsimlik ve günübirlik emekçilerden — oluşan önemli bir tabaka vardır. Bunlar, kırsal yaşamı yeniden biçimlendirmede devrimci bir rol oynayabilirler;

— Bu yeniden biçimlendirmede kooperatiflerin, devlet çiftliklerinin ve bağımsız çiftliklerin önemli bir rol oynaması mümkündür. [16]

*
**

Afrika köylülerinin hızla sınıfsal bir ayrışıma uğradığı da unutulmamalıdır. Toprakta özel mülkiyetin oluşumu henüz büyük ölçüde yaygınlaşmamış olmakla birlikte, giderek artan bir eğilim olduğu da bir gerçektir.

---

15 «Köylüler Sosyal Değişimler Savaşımında», agy., s. 1071.
16 Ulyanovski, age, s. 465.

Basutoland'da (şimdiki Lesotho) 1950 yılında, 80 akr'dan az toprağa sahip 160.500 aile arasında yapılan bir araştırma, bunların yaklaşık % 7'sinin hiç topraksız, üçte birinin 4 akr'dan az bir toprağa sahip, yarısından biraz fazlasının da 4 - 15 akr'lık bir toprağa sahip olduğunu göstermiştir. Zirvede, küçük bir grup olan büyük toprak sahipleri, reisler, vb. vardır.

Gana'daki kakao bölgelerinde 1950'lerin ortalarında yapılan bir inceleme, köylüler arasında oluşan bir gelir piramidini gözler önüne sermekteydi. Net yıllık geliri 500 sterlin olan 34 çiftçi bir yanda, 100 sterlinin altında olan 682 çiftçi öbür yanda kalıyordu.

1960'ların başlarında Senegal'de, herbirine 1 hektardan az toprak düşen 63.500 işletme 33.535 hektar alan kapsarken, herbirine 17 hektardan çok toprak düşen 2.800 işletme 77.239 hektar alan kapsamaktaydı.

Uganda, Kenya, Nijerya, Fildişi Sahili, Dahomey ve hatta, kısmen Rodezya'da (Zimbabve) bile köylülük arasında sınıfsal bir ayrışım gelişmektedir.

«Böylece, 70 yıllık emperyalist sömürü Afrika tarımında önemli değişiklikler yapmıştır. Feodalizmin anlaşılır ilkel biçimleri yaygın olarak kalmışlar ve toprak dağıtımı, armağan verme, emek isteme, 'yerli' mahkemeleri denetleme, vb. işlerde reislerin iktidarında bulmuşlardır anlatımlarını. Bazen, örneğin Kuzey Nijerya'da olduğu gibi, bu iktidarlar çok belirgindir *. Ancak, Afrika köylüsünün esas düşmanı feodal toprak sahibi değil, köylüyü, beyazların yerleşmesi, madencilik, kentsel gelişme, stratejik amaçlar, yol ve demiryolu yapımı, bazen de, basit olarak, köylüyü yoksullaştırmak, böylece Avrupalıların ücretli işlerinde çalışmaya zorlamak için toprağından atan, onu tümüyle vergilendiren, kendine yeterli tarımını yıkan, sürülerini alan, belli ürünleri üretmesini sınırlayan, böylece toprağını bırakarak, geçici ve göçmen işçi olarak olsa bile, işçi sınıfı saflarına katacak ekonomik zorunluluklarla karşı karşıya getiren emperyalizmdir.» [17]

Bu; Afrika toprağında genel stratejik çizginin yönünü belirlemeye yarayan bir ipucu sayılmalıdır. Ancak konunun mekanik tarzda ele alınmasından da kaçınmak gerekiyor. Üstelik, yeni - sömürgeci yöntemlerin geliştirilmesi ve uygulanmasının da bazı yeni sorunlar çıkarabileceği unutulmamalı. Tüm bunlara karşın, emperyalizmin — kıta dışındaki ve kıta içindeki güçleriyle birlikte — Afrika köylülüğünün en amansız düşmanı olmaya devam ettiği de bir gerçektir.

b) **Asya**

Asya kırında yeralan süreçler, Afrika'dan biraz daha farklıdır. Herşeyden önce, özellikle orta düzeyde gelişmiş kapitalist ül-

---

* Emperyalistlerin «Biafra» macerası, bu temele dayanıyor ve maden bakımından zengin olan bir yöreyi yutmayı amaçlıyordu.

[17] J. Woddis, age, s. 79-80.

kelerde (Hindistan, Türkiye, vb.) köylülük açık ve net bir sınıfsal ayrışıma uğramıştır. Afrika'ya göre çok daha kalabalık ve çok daha yerleşik bir kır proletaryasına sahiptir. Kırsal nüfusun ezici bir çoğunluğu yoksul köylüler, yarıcılar (genel olarak ortakçılar) ve tarım işçileridir. Birçok ülkede uygulanan burjuva tarım reformları bu sınıfsal ayrışımı hızlandırmış, tarımın gelişimine kapitalist bir ivme kazandırmıştır. Örneğin İran'da (1960'lara doğru), kırsal alanda şöyle bir tabakalaşma göze çarpıyordu:

Kırsal tabakalaşma	**Tarımsal nüfustaki payı**
Tarım emekçileri	yüzde 10
Yoksul köylüler	yüzde 65
Orta köylüler	yüzde 20
Zengin köylüler	yüzde 4

Pakistan'da, 1951 sayımına göre, 1 milyon 650 bin topraksız köylü ve, aynı zamanda ücretli işçi olarak da çalışan 659 bin kiracı - çiftçi olup, bu iki kategori kırsal nüfusun yüzde 15'ini oluşturuyordu. Hindistan köylülüğü arasında tarım işçilerinin oranı daha da yüksektir: Bir bütün olarak ülkede yüzde 40'ı bulan bu oran, bazı yörelerde (örneğin Güney'de) yüzde 50 dolaylarındadır.

Kıtayı Afrika'dan ayıran en önemli dış dinamik ise, Afrika'dan farklı olarak Asya topraklarının önemli bir kısmında sosyalist ülkelerin var olmasıdır; Sovyetler Birliği'nin büyük bir kısmı, Kore DHC, Vietnam SC, Kamboçya Cumhuriyeti, Laos ve Çin Halk Cumhuriyeti bu kıtada yer almaktadır. Sosyalist ülkelerin varlığı ve politikaları, özellikle Sovyetler Birliği'nin izlediği politikalar ve Sovyet tarımının düzeyi, Asya'daki geniş köylü yığınlarının önünde esinlendirici bir örnek olarak durmakta ve geriliğin, yoksulluğun, baskının bir yazgı olmadığını onlara tanıtlamaktadır.

Asya'da, Afrika'ya göre daha gelişmiş bir kırsal alanla karşılaşmak mümkünse de, kıtanın bazı yörelerinde kapitalizm - öncesi ilişkilere raslamanın da olanaklı olduğu belirtilmelidir. Örneğin 1960'larda Endonezya'da aynî rantın ve ortakçılığın eski biçimleri hâlâ canlıydı. Ortakçılar, ürünlerinin % 50 - 60'ını büyük toprak sahiplerine vermek zorundaydılar. Tefeciliğin boyutları amansızdı. Tâcir ve tefecilerin dayattığı faiz oranı % 300'e dek çıkabiliyordu.

Sovyet teorisyeni Ulyanovski'ye göre, Asya'nın sosyalist - olmayan, ekonomik bakımdan güçsüz ülkelerinde tarım - köylü sorununun üç belirgin özelliği vardır. Birinci olarak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra politik iktidarı ele geçirdiği ülkelerde yerel burjuvazi, köylülerin desteğini hesaba katabilmektedir. İkinci olarak, köylülerin çoğunluğunu hâlâ etkisi altında tutabilecek bir konuma sahiptir. Üçüncü olarak, bazı ülkelerde silah zoruyla da olsa, köylü hareketini bastırarak, «aşağıdan» herhangi bir köklü

toprak reformunun gelmesini engellemeyi ya da en azından bunu ertelemeyi başarmıştır. «Bu ülkelerde köylülük, aslında, toprak sahibi sınıfı ortadan kaldıracak bir konumda değildi. Yeterince güçlü olmadığı gibi, işçi sınıfı tarafından da yönetilmiyordu. Aynı zamanda, burjuvazi ve öteki egemen gruplar da, uzlaştırıcı tarım reformları yapmadan, kendi erklerini ayakta tutacak ve pekiştirecek bir konumda değildiler. Amaçları bakımından burjuva, ekonomik sonuçları bakımından anti-feodal ve sınıfsal yöntemleri bakımından da köylü düşmanı olan bu reformlar, köylü birliğini ortadan kaldırmaya ve bu sınıf içerisinde doğal tabakalaşma sürecini yoğunlaştırmaya yardım etti.» [18]

Egemen burjuvazinin yürürlüğe koyduğu bu sözde reformlar, esasında, büyük toprak sahiplerinin gücünü kırmadı. Tersine, burjuvazi, toprak sahipleriyle anlaşmak zorundaydı. Öte yandan, böylece, toprak sahibinin kapitalistleşmesi de sağlanmış olacaktı. Kısacası, burjuva tarım reformu, çiftçiliği kapitalist bir yola itmekten, köylüleri önemsiz bazı ödünlerle pasifleştirmeye çabalamaktan başka bir girişimi temsil etmiyordu. Bu yüzden, birçok Asya ülkesinde, burjuva tarım reformlarından sonra da büyük toprak sahiplerinin kırsal alandaki egemenliği devam etti. Büyük toprak sahipleri ile egemen burjuvazinin kaynaşmasına maddi temel sağlayan olgu budur.

Burjuva tarım reformu sonucu kırsal alanda oluşan para - sermaye birikimi tefecilerin ve bazı büyük çiftçilerin, dikkatlerini sanayiye, özellikle tarımsal ürünleri ve hammaddeleri işleyen sanayilere çevirmelerine yol açtı. Bu da yeni bazı oluşumları geliştirdi: Köylülerin sınıfsal ayrışımı hızlandı; yoksul köylüler yalnızca ürünlerini değil, işgüçlerini de satmak zorunda kaldılar. Özellikle orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerde bu süreçleri gözlemek daha kolay bir hale geliyor.

Ulusal burjuvazinin tutumu da dikkate değer bir evrim geçirmektedir. Ulusal bağımsızlık savaşımı veren ülkelerde, emperyalizme karşı geniş köylü yığınlarıyla birlikte çarpışmış olan ulusal burjuvazi, politik bağımsızlığın kazanılmasından sonra, emekçi köylüler yararına köklü reformlara girişmekten, hattâ kimi zaman, yabancılara ait plantasyon ve çiftlikleri bile millileştirmekten çekiniyor. Ulusal burjuvazinin bir kesiminin, köylü yığınlarının «aşağıdan» gelecek eyleminden açıkça korktuğu görülmektedir.

c) **Latin Amerika**

Latin Amerika ülkelerinin büyük bölümü orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkeler olup, birçok sınıfsal çelişkiyi aynı zamanda barındırmaktadırlar. Kapitalizmin kırsal alandaki gelişimi, feo-

[18] Ulyanovski, age, s. 383.

dal ve yarı - feodal ilişkilerin varlığıyla, yabancı plantasyon sahiplerinin egemenliğiyle atbaşı gidiyor.

Bu ülkelerin çoğunda (Arjantin, Brezilya, Meksika, Şili, Bolivya, Nikaragua, Kolombiya, Kosta Rika) yurtiçi gayrısafi milli hasılanın yüzde 11 - 35'i tarımdan gelmektedir. Hizmet ve ticaret sektörlerinin payı ise yüzde 42 - 50 arasındadır (1966).

Oysa, bir bütün olarak Latin Amerika'da çalışan nüfusun % 44'ü tarım alanında bulunmaktadır (1960'ların başları). Bu oran, % 19,2 (Arjantin) ile % 59,7 (Nikaragua) arasında değişiyor. Bu durumda, Güney Amerika alt - kıtasında tarımın yetersiz bir gelişim düzeyinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de, İngiltere'de 1000 hektarlık ekili araziye 53,3, Fransa'da 45,7 traktör düşerken, Brezilya'da 0,9, Arjantin'de 2,8 ve Meksika'da 2,3 traktör düşmektedir (1960).

«Verimli arazilerin büyük bir bölümü ekilmeden dururken, köylüler, toprak tekeli nedeniyle büyük toprak sahiplerinin sömürüsü ile karşı karşıya kalmışlardır. Toprak tekeli, köylüleri kiracı, ücretli işçi, dolayısıyla ilkel üretim araçları ile ancak düşük iş verimliliği sağlayabilen, düşük gelirli emekçiler durumuna getirmiştir. Kırsal alandaki nüfusun nispeten fazla artması, büyük toprak sahiplerine, köylülerin sömürülmesini sürekli olarak artırma ve bu yoldan bir iç pazarın oluşmasını engelleme olanağı vermiştir.» [19]

Latin Amerika ülkelerinde tarımsal üretimde gözlenen en belirgin eğilimlerden biri, iç pazara yönelik üretim yapan üreticilerin geriliği ve bu tür üretimin payının sürekli azalması, ihracata yönelik üretimin ise, kapitalist büyük çiftçilerin denetimi altında genişlemesidir. Anlaşılacağı üzere, küçük ve orta üreticilerin büyük çoğunluğu oluşturduğu birinci kategorinin durumu, büyük toprak sahiplerinin ve bazı hallerde de yabancı tekellerin denetimi altında bulunan ikinci kategorinin durumuyla ters bir görünüm içindedir. Bunun sonucu, küçük ve orta üreticiler, giderek proleterleşmekte ve tarım işçileri arasına katılmaktadırlar.

Bir bütün olarak Latin Amerika'da, tarım işçilerinin işçi sınıfı içindeki payı % 57,8 olarak saptanmıştır (1950). Bununla birlikte, tarım proletaryasının işçi sınıfı içindeki niceliksel yeri, ülkeden ülkeye değişmektedir. Tarım işçilerinin tüm işçilere oranı Arjantin'de % 38,1 iken, Haiti'de % 88,9 olabiliyor.

Tarım işçilerinin tüm tarım kesiminde yaşayanlara oranı da artmaktadır. 1950 ile 1967 arasında kırsal alanda yaşayanlar % 27 oranında artarken, kırsal alanda çalışanlar % 30, tarım proletaryası ve yarı - proletaryası da % 50 oranında artmıştır.

Tarım proletaryası, daha çok, plantasyonculuğun yerleştiği alanlarda yoğunlaşıyor. Tarım proletaryasının tüm çalışan nüfu-

---

[19] Breuer, Hartmann, Lederer, **Latin Amerika'da Devrim**, Bilim Yayınları, s. 38.

sa oranı bu yüzden değişmektedir. Bir bütün olarak Latin Amerika'da tarım proletaryasının tüm çalışan tarımsal nüfusa oranı % 36,7 iken, bu aynı oran, örneğin Arjantin'de % 67,8, Panama'da ise % 9,8'dir.

Latin Amerika köylülerinin çoğunluğu küçük çiftçiler olmakla birlikte, tarım alanında çeşitli farklı toplulukların bulunduğu da belirtilmelidir. Aşağıdaki sınıflandırma, «köylülerin büyük toprak mülkiyetine bağımlılığı»na göre yapılmıştır: [20]

1) Tarımla uğraşan yerliler. Belli bazı gelenekler çerçevesinde yaşamalarına karşın, «son birkaç onyıldan beri, köylü arasındaki birikim sürecinin büyük toprak sahipleri tarafından engellenmediği yörelerde belirli bir sosyal farklılaşma süreci»nin başladığı görülmektedir.

2) Küçük bir toprak parçası uğruna, yarı - feodal malikânelerde yaşamak ve çalışmak zorunda kalan köylüler. Çoğu yerlerde, aynî ya da nakdî kiracılar durumundadırlar.

3) Yoksulluk içinde yaşayan, hiçbir geliri olmayan «ocupantes»ler.

4) Kapitalizmin yerleştiği tarım alanlarında çok sayıda tarımsal işgücünün «serbest» kalması, küçük çiftliklerin çökmesi sonucu ortaya çıkan unsurlar (kiracılar, vb.).

5) Pazar için üretim yapan küçük ve orta köylüler. Büyük toprak sahiplerinin henüz ele geçiremediği topraklarda yaşayan bu grubun hızla çözüldüğü bilinmektedir.

Bunların yanısıra, tarım alanındaki klâsik şemaya uygun olarak, Latin Amerika kırında tarım proletaryası ve yarı - proletaryası, küçük köylüler, orta köylüler, zengin köylüler, büyük toprak ve plantasyon sahipleri şeklinde bir sınıflandırma yapmak da mümkündür. Bu alt - kıtada 20 hektardan az toprağa sahip işletmeler, toplam tarımsal işletmelerin % 76'sını bulmakla birlikte, toplam tarım arazisinin ancak % 4,5'ini ellerinde tutmaktadırlar. 1000 hektarlık topraklar için ise, bu oranlar, sırasıyla, % 1 ve % 62'dir. Latin Amerika kırındaki sınıfsal ayrışımı istatistik verilerle aktarmak gerekirse, topraksız köylülerin oranının % 62, az topraklı köylülerin oranının % 28 ve az topraklı köylüler dışındaki mülk sahiplerinin oranının da % 10 olduğu belirtilebilir.

Köylülerin ezici çoğunluğunun karşısında emperyalizmin acımasız sömürü ve baskı araçları bulunmaktadır. Büyük toprak sahipleri, latifundistler, yerli büyük sermaye ve emperyalizm, giderek daha yoğun biçimde birleşiyor, bütünleşiyorlar. Bu durum, köylü savaşımının perspektiflerini genişletmektedir.

Köylü savaşımında anti - emperyalist, anti - kapitalist ve anti - feodal etmenler kaynaşmış olmakla birlikte, köy ekonomisindeki kapitalist gelişme derecesine ve kapitalizm öncesi ilişkilerin

---

[20] Breuer, Hartmann, Lederer, age, s. 79-81.

varlığına bağlı olarak, ülkeden ülkeye durumun değiştiğini belirtmek gerekir. Örneğin, «Latin Amerika için en yüksek kapitalist gelişimli ülkelerde (Meksika, Arjantin, Brezilya) köylülerin savaşımının anti - latifundist yönelimi, orta kapitalist gelişimli ülkelerle (Venezüella, Kolombiya, Uruguay, Şili) yetersiz kapitalist gelişimli ülkelerde (Kosta Rika, Ekvador, Bolivya, vb.) olduğu gibi açıklıkla belirmiyor.» [21]

*
**

Görüldüğü gibi, kapitalizmin eşitsiz gelişmesine koşut olarak, az ve orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerde bile belirli bazı farklılıklar vardır. Ancak bu ülkeleri, gelişmiş kapitalist ülkelerden, örneğin tarım - köylü sorunları alanında, ayıran özelliklerin sözkonusu farklılıklardan daha karakteristik olduğu da unutulmamalıdır.

Bu bakımdan, işbirlikçi burjuvazinin bu grup ülkeler için önerdiği «reçete»lerde belirli ortak noktalar bulmak olanaklı olduğu gibi; bunların, emekçi halkın ve bu arada geniş köylü yığınlarının istek ve çıkarlarına yanıt vermediği, tersine, toprak ağalarının, latifundistlerin, kapitalist çiftçilerin çıkarlarını kolladığı da ortak bir eğilim olarak bilinmektedir.

Gelecek yazımızda, bu tür «reformlar»ın çözümsüzlüğü ve Marksizm - Leninizm'in, işçi - köylü bağlaşıklığının güçlendirilmesi ve geniş emekçi yığınların en dirimsel çıkarlarının gerçekleştirilmesi için, sözkonusu ülkelerde tarım alanında ileri sürdüğü programın anahatları üzerinde duracağız.

*
**

---

21 «Köylüler Sosyal Değişimler Savaşında», **Barış ve Sosyalizm Sorunları**, Aralık 1976.

Pahalılığın, zamların sorumlusu esnaf, zanaatkârlar ve köylü değil, yerli - yabancı tekeller, karaborsacılar, aracılar ve onların temsilcisi Demirel, Erbakan ve Türkeş'lerdir!...

★

Fiyat Hareketleri ve Emperyalizme Bağımlılık

Ahmet ARAKLIOĞLU

Son 9 Eylül «Zamlar Kararnâmesi»nden sonra fiyat artışları zincirleme gidiyor. İstifçilik, karaborsacılık, kuyruklar furyası iyice aldı yürüdü. Bu furya, uluslararası mali ilişkilerdeki «kur ayarlamaları», açığı bir türlü kapatılamayan, tersine gün geçtikçe daha da büyüyen bütçeler ve son çözümlemede, emperyalizmin mali, ticari, ekonomik ve politik baskısı ile atbaşı gidiyor.

Bütün bunlar, yaşamın içinde olan herkesin gördüğü, bildiği şeyler. Bu durum kimilerinin savladığı gibi, geçici bir darboğazın belirtileri mi, yoksa, kökü epey derinlerde, kapitalist sistemin niteliğinde, emperyalizme bağımlılığın temelinde yatan süreçlerin somuttaki yansımasının bir bölümü mü?

Biz burada, son günlerde özellikle güncellik kazanan fiyat hareketleri ve emekçi halk için ateşten gömlek olan yaşam pahalılığı üzerinde duracak, bu soruyu yanıtlamaya çalışacağız.

*
**

İşbirlikçi burjuvazinin yürüttüğü fiyat politikası ve genel olarak da, sosyo-ekonomik politika, son zamanlarda yeni ve güçlü tepkilerle karşılaşmakta. Ülkede peşpeşe yapılan zamlar, satın alma gücü son derece sınırlı olan emekçi halkın omuzlarına çökmüş durumdadır. Bir avuç büyük sermayedarın, toprak ağasının dışında sağduyulu her kişi burjuvazinin ekonomik, toplumsal ve politik girişimlerinin emekçi halkın yükünü ağırlaştırmaya, tatlı kâr ve vurgun alanları açmaya yönelik olduğunu görebilir. Burjuvazinin «önlemler paketi»nin emekçi halk için neler getirdiği ise ortadadır. İşçi sınıfının ve toplumdaki tüm çalışan kesimlerin canı öylesine boğazına gelmiştir ki, uluslararası mali sermaye çevrelerinin organı olan **Financial Times** gazetesi bile egemen sınıfı uyarmak gereğini duymuş ve zam «önlemleri»nin ayaklanmalara yol açabileceğini anımsatmıştır. Tüketim maddelerindeki fiyatların yüzde 26,5 oranında arttığını, son 6 ay içinde dolaşımdaki para miktarının yüzde 30-40 fazlalaştığını, emekçi halkın savaşımının —ne yazık ki!!— güçlendiğini, askeri ithalat için her ay 40 milyon, petrol ithali için de 125 milyon dolar gerektiğini belirterek, işbirlikçi çevreleri uyarmıştır.

Büyük iş çevrelerinin, büyük toprak sahiplerinin sözcüsü durumunda olan hükümet ise faşizan tırmanmayı hızlandırmak, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin tek bir **Ulusal Demokratik Cephe'**-

de eylem birliği yapmasını her yolla engellemek, «ayır - buyur» taktiğini sürdürmek için debelenmektedir.

Fiyatların alabildiğine fırlaması bu çevrelerin doğrudan yararınadır. Egemen sınıflar, burjuva devlet mekanizması içinde bile olsa, fiyatların denetim altında tutulmasını istemiyorlar. Onlara göre, fiyat denetimini tekelci mekanizmaların gerçekleştirmesi gerekir. «Sözgelimi,» diyor TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği) Başkanı F. Berker, «Batı ülkelerindeki **büyük mağazacılık**, gıda maddelerinde kalite ve fiyat istikrarını kontrol eden bir araç olmaktadır.» İşi böylece tekellerin denetimine bırakmak, yani, küçük ve orta tabakaların yutulmasına zemin hazırlamak yerine, burjuva çerçeve içinde bile olsa, devleti işin içine sokmak yanlış olacaktır, diyorlar. Yine Berker'e göre, «temel 46 maddede ve yaklaşık 10 sektörde getirilen fiyat denetimi, halen yürürlükte olduğundan, sonuçta sanayici üretimi arttırıcı yeni yatırımlara gidememiş, kapasiteler dolmuştur. Üretim darboğazı da fiyatlara olumsuz etki yapmıştır.» TÜSİAD adı altında birleşen tekelci sermaye çevrelerinin isteği, «asıl amacı üretimi arttırmak», dolayısıyla, bu koşullarda sömürüyü arttırmak olan geçici bir fiyat denetimine gitmek ve burada da tekellere birinci rolü vermektir.

«Kur ayarlaması» adı altında yapılan devalüasyon da gerek iç, gerekse dış tekelci çevreler tarafından yeterli görülmemektedir. **Financial Times** ve **Business Week** gibi, emperyalist burjuvazinin ekonomik yayın organları devalüasyon oranının düşük olduğunu açıkça belirterek, «yıl sonuna kadar Türkiye'de yeni bir devalüasyona gidileceğini» öne sürmektedirler. TÜSİAD'ın, Berker tarafından dile getirilen görüşü de aynıdır: «Öncelikle de **gerçekçi kur** uygulamasına önem verilmelidir. Türk parası gerçek değerinde tutulmadıkça, yapısal bozukluklar süreceği gibi, ülkeye akması gereken işçi dövizleri ve öteki kaynaklar da kuruyacaktır. Nitekim, kısa sürede DÇM'lerin bile ülkeye gelişi, gerçekçi kur ayarlamasının yapılması ile mümkündür. Türkiye'ye döviz akımını arttıracak bir politikanın Türk ve dünya kamuoyu önünde belirlenmesi zorunludur. Yazık ki, şu ana kadar parça parça yapılan operasyonlar bu güvenceyi tam sağlayamamıştır.» Görüldüğü gibi, büyük iş çevreleri, işbirlikçiler devalüasyon oranının yükseltilmesinde ısrarlıdırlar.

Egemen sınıfların —kapitalizmin çarpık yapısından ve emperyalizme bağımlılıktan kaynaklanan— ekonomik bunalımı «geçici bir darboğaz» olarak görmesi, fiyat hareketlerini kapitalizmin genel sosyo - ekonomik eğilimlerinden yalıtlaması, «ticari polis»in kurulması, vb. gibi öneriler getirmesi, onların bu sorunları çözemeyeceğinin, çözmek de istemeyeceğinin belirtileridir.

Tarihsel gelişim, burjuvazinin, emekçilerin yaşam pahalılığı karşısında ezilmesini engellemek şöyle dursun, bunu daha da yo-

ğunlaştırdığını gösteren kanıtlarla doludur. Örneğin, Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesince düzenlenen verilere göre, 1938 yılında İstanbul geçinme indeksi 100 kabul edilirse, 1965'de bu indeks 1077'ye ve 1973'de de (ilk beş ay itibariyle) 2411'e fırlamıştır. Sözkonusu dönemde bu ilimizdeki geçinme düzeyi yüzde 2300 artmıştır. Ankara ili için ise aynı oran yüzde 2200 civarındadır.

Burjuvazinin, belli bir aşamadan sonra iyice günışığına çıkardığı enflasyonist politikanın süregen olduğu ortadadır. Ama özellikle son zamanlarda bu politikanın ciddi boyutlar aldığını görmek için, 1938 yerine, örneğin 1968 yılını hareket noktası olarak almak yeter. 1938 - 73 döneminde yılda ortalama yüzde 71 artış gösteren geçinme indeksi, 1968 - 73 döneminde ise yılda ortalama yüzde 200 artış göstermiştir.

TÜSİAD tarafından yapılan «iyimser» hesaplara göre, toptan eşya fiyatları 1972'de yüzde 18, 1973'de yüzde 20,5 ve 1974'de yüzde 29 oranında artmıştır. Aynı yıllarda İstanbul geçinme indeksindeki artışlar, yüzde olarak, 15, 16 ve 25'dir. Bu görünüm, büyük sermaye çevrelerinin ekonomik ve mali politikalarının emekçi halk açısından taşıdığı tehlikelerin, azalmak şöyle dursun, giderek arttığını kanıtlamaktadır.

Gerçekten de emekçi halkın satın alma gücü her geçen yıl biraz daha düşmektedir. İlk bakışta, 1963 - 74 zaman kesitinde net **parasal** ücretler indeksi 100'den 305'e yükselmiş görünmekle birlikte; gerçekte ise, bir yandan, aynı zaman aralığı içinde (1963 - 73) toptan eşya fiyatları indeksinin 100'den 240'a fırlaması, öte yandan, özel kesimdeki imalat sanayiinde ücretlerin toplam ürün içindeki payının yüzde 8'den (1963) yüzde 7'ye (1972) inmesi nedeniyle, satın alma gücünün düştüğü anlaşılacaktır.

Sonuç olarak, 1963 - 73 döneminde gerçek ücret indeksinin yüzde 40, milli gelir indeksinin ise yüzde 87 oranında arttığı söylenebilir. Görüldüğü gibi, gerçek ücret artışı, milli gelir artışının izlediği temponun yarısından daha yavaş bir tempoyla ilerlemektedir. Bütün bunlara ek olarak, hesapların sanayi kesimindeki gelir artış indeksleriyle değil, (ki elimizde bulunan istatistik veriler, bunların milli gelir ortalaması indekslerinden daha büyük bir hızla arttığını göstermektedir) milli gelir ortalama indeksleriyle yapıldığı ve ekonomik bakımdan sigortalı emekçilerden daha kötü durumda bulunan sigortasız emekçilerin (örneğin, milyonları bulan tarım emekçilerinin) hesaba katılmayıp, yalnızca sigortalıların gözönüne alındığı söylenirse, durumun içyüzü daha belirgin ortaya çıkar.

Bu sırada, barikatın öte yakasında neler olmaktadır?

Ücretlerin toplam ürün değeri içindeki payı düşerken, yani sömürü temposu artarken, işbirlikçi burjuvaziye yeni ek olanaklar sağlanmaya devam ediliyor. Sermaye çevrelerinin vergi oranı, en iyimser hesaplara göre bile, 1963'de yüzde 25 iken 1969'da yüz-

de 17,5'a düşmüştür, oysa emekçi kesimlerin vergi yükü yüzde 23 - 29 arasında gidip gelmektedir. Daha güncel istatistik verilere bakıldığında, durumun vehametini arttırdığı görülecektir. Sayıştay denetçisi M. Özdemir'in belirttiğine göre, ücretlilerin toplam gelir vergisi içindeki payı yüzde 70 dolaylarına çıkmıştır. Bu kesimlerin, milli gelir içindeki payları ise yalnızca yüzde 31'dir.

Dahası, özel sektöre açılan Merkez Bankası kredileri de 1973'-de 3,6 milyar liraya yükselmiştir. 1977 yılına gelindiğinde, özel kesime açılan Merkez Bankası kredileri toplamı 23 milyar liraya fırlamış durumdadır.

Yalnız 1976 yılında bellibaşlı tekel gruplarına verilen teşvik belgesi de 60 milyar liraya varmıştır. Bunlardan bazılarının yüzde 70'e ulaşan kârlar dağıttıkları gözlenmiş ve 100 dev firmanın satışları yüzde 500 artmıştır.

MC iktidarının izlediği sosyo - ekonomik politikaların yıkıcı sonuçları emekçi halkın omuzlarına bindirilmektedir. Yokluk ve yoksulluk daha da artmış, emperyalizme bağımlılık daha da pekleşmiştir.

İstanbul Ticaret Odası'nın verilerine göre, 1974 ile 1977 Haziran ayı arasındaki dönemde İstanbul için ücretliler geçinme indeksi yüzde 79 artmıştır. Bu genel artış içinde, yoksul halkın belini büken kira ve ev bakımı kalemindeki artışın oranı yüzde 119, gıda maddeleri kalemindeki artışın oranı ise yüzde 85'tir.

Aşağıdaki tablo, 1969 - 76 döneminin sosyo - ekonomik görünümünü simgelemektedir:

Yıl	İstanbul'daki asgari ücret (TL)	Asgari ücret indeksi	Geçinme indeksi	Gerçek asgari ücret indeksi	1969 parasıyla asgari ücret (TL)
1969	19.50	100	100	100	19.50
1976	60.00	305	290	106	20.66

1969'da 19.50 TL olan İstanbul asgari ücreti, ilk bakışta, 1976'-da 60.00 TL'ye çıkmış gibi görünmektedir. Ama bu aldatıcı bir görünümdür. Çünkü, fiyat hareketleri ve yaşam pahalılığının artması sonucunda, gerçek asgari ücret yalnızca yüzde 6 artmış, yani, 1969 para değerine göre, yalnızca 20,5 TL'ye çıkmıştır.

1963 sonunda 12 milyar dolaylarında olan toplam para arzı, 1975 sonunda 113,5 milyar TL'ye fırlamıştır. Para arzının böylesine yapay bir biçimde şişirilmesi fiyat artışları üzerinde olumsuz bir etki yapmakta, enflasyonist eğilimi körüklemektedir. * Paranın altın karşılığı değerinin ve dolayısıyla, genel olarak paranın

* Gerçekten de, 1950 - 1974 arası dönemde milli gelir sabit fiyatlarla 4,1 kat arttığı halde, toplam para arzı 52,4 kat artmıştır.

değerinin muazzam bir hızla düşmesi, ya da başka bir deyişle, fiyatların fırlaması altın fiyatlarının izlediği gelişimden görülebiliyor: Yalnızca 1977 Ocak ile Temmuz ayları gibi, ekonomik bakımdan pek küçük olan bir zaman dilimi içinde altın fiyatı yüzde 32,5 (Reşat) ile yüzde 30 (Cumhuriyet) oranında artmıştır.

Yapılan yüzde 10'luk devalüasyonun, büyük bir olasılıkla beklendiği gibi, oranının yükseltilmesi, bazı çevrelerin sandığı gibi durumu düzeltmeyecektir (Burada sözü edilen, kuşkusuz, sermaye devlerinin değil, emekçilerin durumudur). Nitekim 1970 Ağustos devalüasyonunu izleyen dönemde, 1970 Ağustos - 1971 Temmuz arasında, toptan eşya fiyatları yüzde 31'lik, Ankara ili geçinme indeksi ise yüzde 33'lük bir artış göstermiştir. Bu durum, devalüasyonun emekçi halkın yaşam düzeyinin iyileştirilmesi için kalıcı bir önlem değil, büyük ihracatçıların, spekülatörlerin, vurguncuların yararına bir girişim olduğunu yeterince kanıtlıyor.

İşbirlikçi burjuvazinin genel politikasının ve özel olarak da mali politikasının ülkeyi tam bir yıkımla karşı karşıya getirdiği apaçık ortadadır. Bu yıkımın ertelenmesi, yavaşlatılması için tekelci sermayenin bulduğu «önlemler»in başında temel maddelere yapılan ve tüm piyasayı ve hattâ hemen tüm maddeleri etkilemesi kaçınılmaz olan zam furyası geliyor. Ne ki, bazı bilim adamlarının da açıkladığı gibi, «zamlarla gelmesi düşünülen gelirin tümünün devlet hazinesine girmesi ve devlet bütçesi açığını kapamaya olanak sağlaması, dolayısıyla yeterli ekonomik önlemi getirmesi beklenemez. [Beklenemez: çünkü emekçi halkın kesesinden koparılan zamlar, devletin değil, bir avuç vurguncunun, spekülatörün, ithalâtçı ve ihracatçının, büyük bankaların, sanayi devlerinin cebine gidecektir ve de gitmektedir.] Kamu kuruluşlarının, hizmetlerini yerine getirmek üzere yapması gereken harcamalar da kamu kesimi hizmet maliyetleri yükseldiği için büyük oranda artacaktır. Getirilmek istenen bütçe tasarruf önlemleri ise, tam uygulandığı takdirde hizmetleri durduracak niteliktedir. Böylece ekonomik önlem olarak getirilen zamlar fiyat istikrarını sağlayıcı olmaktan uzak, bugün varolan ortalama yüzde 28 oranındaki fiyat artışını yıl sonuna doğru yüzde 35'e kadar yükseltici etken olacaktır. Böyle bir fiyat artışı hızıyla karşı karşıya kalan ve enflasyonist gidişin yüklerini üstlenen kesim ise sabit ve dar gelirliler kesimidir...» (Doç. Dr. G. Coşkun).

Bu çıkmazın nedeni işbirlikçi burjuvazinin çarpık, dışa bağımlı kapitalist bir yol izlemekte ayak diremesidir. Ülkenin bu duruma düşmesinde büyük payı olanlar, ülkeye «IMF Heyeti» adı altında ekonomik denetleyiciler gönderen, yüzde 75'e varan bir devalüasyon oranında ısrarlı görünen, ülkenin temel kaynaklarını ve insani değerlerini sömüren, işçi sınıfını ve tüm emekçileri bir atom harmanı tehdidi altında tutan emperyalist çevreler ve onların dümen suyunda giden MC iktidarıdır.

Ülkenin, 1975 - 76'da toplam 101 milyar 127 milyon TL'yi bulan dış ticaret açığını cebe indirenler de bu soyguncular ortaklığıdır. Bu açığın yarısını ancak bulan toplam ihracat gelirlerini çarçur edenler, silahlanma masraflarına harcayanlar, yabancı uçak şirketlerine dağıtanlar bunlardır.

Emperyalist metropollerden ülkeye yapılan sözümona «yardımlar», bir yandan işbirlikçi kesimin sömürüyü sürdürmesine ve hızlandırmasına, öte yandan da, bir bütün olarak ülkenin ekonomik, askeri, politik, mali ve teknik bakımlardan dışarıya daha sıkı bağlanmasına olanak veriyor.

Döviz stoklarının hızla erimesi, yaygın deyimiyle burjuva devletin iflas etmesi tehlikesi karşısında burjuvazi, yurtdışından kredi aramaya zorlanmaktadır. Uluslararası Para Fonu (IMF) aracılığıyla 1975'de kullanılan dış krediler toplam 377 milyon dolardı. Bilindiği gibi, bu yıl da IMF'nin kapısı çalınmış ve «uzmanlar» Ankara'da boy göstermişlerdir. «İade-i ziyaret» olarak Maliye Bakanı'nın ABD'ye yaptığı «iş gezisi»nden ve büyük olasılıkla sürecek olan, ülkenin kaynakları ve konumu üzerindeki pazarlıklardan sonra, dış emperyalist çevreler belli ölçüde kesenin ağzını aralayacaklardır. Ancak bilinen şeylerden biri, verilen her kuruşun tekrar kat kat yurtdışına çıkarılacağıdır. Nitekim emperyalist tekeller, 1974'de ülkeye getirdikleri sermayenin yüzde 140'ını, yani daha fazlasını kâr olarak emperyalist metropole transfer etmişlerdir. Bu işin bir yanı. Başka bir yanı da, yapılan bu «yardımlar» sonucunda, ülke sanayiinde emperyalistlerin işine gelen yönelimlerin uygulanacağıdır. Bu, çeşitli temel kesimlerde emperyalist denetim mekanizmasının kurulmasıyla sağlanmakta ve bu mekanizmanın kıskaçlarını daha da kapatmaktadır: 1964'de imalât sanayiinde yabancı sermaye oranı yüzde 6,5 iken, 1975'de yüzde 25 olmuştur. Yabancı sermaye, böylesi bir tabana dayanarak, imalat sanayiinin yüzde 45'ini, madenciliğin ise yüzde 93'ünü denetleyecek konumlar kazanmıştır.

İşte, son günlerde özellikle keskinleşen fiyat hareketlerinin, zamların altında yatan süreçlerin özü bu ilişkilerde aranmalıdır.

Devalüasyon oranının yükseltilmesi, zamların ve karaborsacılığın alabildiğine körüklenmesi, dışa bağımlılığın derinleşmesi hem emekçi halkın durumunu daha güçleştirmekte, hem de tekelleşmeyi beslemektedir. Konferans'ta okunan **MK Raporu**'nda belirtildiği gibi, «bütün borçlanmalar, boyuna artan vergiler, zamlar, pahalılık, hepsi işçi sınıfının, köylü yığınlarının, halkın sırtına yükleniyor. Bu süreç içinde orta katmanlar arasında, küçük burjuvazi içinde hızlı bir ayrışma çoktan alıp yürümüştür. Bu katmanlar yerli ve yabancı tekellerin, holdinglerin baskısı altında eziliyor, yıkılıyor.»

Zam furyasının «geçici bir darboğaz» değil, şimdiki sömürü, baskı ve dışa bağımlılık düzeni sürdükçe, kalıcı bir karabasan ol-

duğunu emekçi halkımız kendi öz deneyimiyle zaten biliyor. Bundan ötürü, bu sıkıntıların, yıkımın kökünden kazınması için, sözkonusu sömürü ve dışa bağımlılık düzeninden çıkılmasının zorunlu olduğunu söylemeye gerek yok. Bunun gerçekleştirilmesi için tüm ulusal, yani anti - emperyalist, ve tüm demokratik, yani anti - faşist güçlerin eylem birliği yapmaları, **Ulusal Demokratik Cephe**'nin ortak platformunda biraraya gelmeleri ve işçi sınıfının, onun devrimci partisinin öncülüğü altında savaşım vermeleri gerekiyor. Pahalılıktan, zam furyalarından, vurgunculuktan nihai olarak kurtulmanın bu aşamadaki tek yolu böylesi bir eylem birliği olduğu gibi; pahalılığa ve vurgunculuğa karşı, bunu kendisine düstur edinen MC ortaklığına karşı savaşım da böylesi bir eylem birliğinin somut adımlarından biri olabilir ve olmalıdır.

«•»

Eğitim Programı Üzerine

Kâmil ANAMUR

İşçi sınıfının savaşımında eğitim çalışmaları önemli bir yer tutar. Sınıf savaşımı keskinleştikçe, bilimsel sosyalizmi özümlemiş kadrolara olan gereksinim artar, eğitimin yaygınlaştırılması ve yetkinleştirilmesi çalışmaları dirimsel bir önem kazanır. Eğitim çalışmalarının belirli bir program çerçevesinde yürütülürse verimli olacağı açıktır.

Bu yazıda, içinde bulunduğumuz koşullara uygun, somut bir eğitim programı sunmaya çalışacağız. Bu programda üç temel ilke gözönünde tutulmuştur:

a) **Bilimsellik:** Sınıf savaşımının keskinleşmesi, her geçen gün yeni alanlara yayılması, yeni biçimlere bürünmesi, hızlı ve yaygın bir eğitim çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Harekete katılanların sayısı hızla artmaktadır. Bu durum, eğitimin bilimsel düzeyini düşürme, onu bayağılaştırma, kabalaştırma yanlışına götürmemelidir. Bilimsel sosyalist dünya görüşü, ancak bütünlüğü içinde kavranırsa, bir eylem kılavuzu olabilir.

b) **Eğitimin teorik ve ideolojik düzeyiyle sınıf savaşımının birleştirilmesi:** Sınıf savaşımından, canlı pratikten, politik örgütlülükten kopuk bir eğitim, eksik ve güdük kalır. Birçok sapmanın ve gevezeliğin kaynağı burada yatar. Özellikle savaşımın keskinleştiği fırtınalı dönemlerde, eğitim çalışmaları, klâsik biçimlerden farklı, daha öte boyutlar kazanır. Grev alanları, savaş boyları, aynı zamanda, birer derslik olur. Böylece birinci ve ikinci ilkeler birbirini tamamlamış olur.

c) **Kişisel öğrenimle kollektif öğrenimin uyumlulaştırılması:** Doğaldır ki, salt kollektif eğitim yetmez. Kişinin kendi çabası, kendini teorik ve ideolojik bakımdan donatması gerekir. Öte yandan kollektif, örgütlü bir çalışmanın yol göstericiliği ve denetimi olmadan, kişisel eğitim tümüyle doğru, sağlıklı ve verimli olamaz. Bu bakımdan, kollektif ve kişisel çalışmanın uyumlu olması gerekir.

Sunduğumuz bu eğitim programı, yukarıdaki ilkeler çerçevesinde, kişisel bir ön hazırlık ve kollektif gelistirme temeline dayanmaktadır. Bunun başarılı olabilmesi için eğitimciye bazı önemli görevler düşmektedir:

1 — Eğitimci, aşağıda sayacağımız «amaçlar»ı gözönüne alarak, eğitime katılanların düzeyine göre, konuları sınırlandıracak ya da genişletecektir.

2 — Konunun kavranmasını kolaylaştırabilmek için, eğitimci, gerektiğinde, yardımcı metinlere başvuracaktır. Çözülemeyen soruları, danışarak çözme işi de yine eğitimciye düşmektedir.

Bu eğitim, «temel teorik bilgi» eğitimini kapsamaktadır. Politik eğitim, bununla birlikte ve bu temel üzerinde yükselecektir.

PROGRAMIN AMAÇLARI

Hazırlık dönemi çalışmalarında amaçlar

1) Güncel olayların doğru yorumlanmasını sağlamak ve olayların gerisindeki sınıfsal özü sezdirmek,

2) Toplumsal sorunlara ve politik konulara karşı ilgiyi arttırmak, politikanın önemini kavratmak, politik eyleme özendirmek,

3) Araştırma, öğrenme gereksinimini uyandırmak,

4) Okuma ve tartışma alışkanlığı kazandırmak.

Temel teorik eğitim çalışmalarında amaçlar

İşçi sınıfının eğitiminde Marksizm - Leninizm'in birbirinden ayrılmayan üç parçası, yani diyalektik - tarihsel materyalizm, ekonomi politik ve Leninci devrim teorisi özümlenmek zorundadır. Ayrıca Sovyetler Birliği Komünist Partisi tarihi ve deneyimi somut örnekleriyle işlenmelidir.

Diyalektik ve tarihsel materyalizm

1) Felsefî kavramlarla tanışmak,

2) İdealist tortu ve önyargıların giderilmesini ve materyalist bir anlayışın yerleşmesini sağlamak,

3) Gelişme ve değişmenin, evrim ve devrimin mantığını kavratmak.

Ekonomi politik

1) Ekonomi politik kavramlarıyla tanıştırmak,

2) Kapitalist sömürü mekanizmasının işleyişini kavratmak,

3) Kapitalist üretim tarzının tarihsel bir kategori olduğunu, çökmesinin kaçınılmazlığını nesnel temelleriyle göstermek,

4) Sosyalist üretim tarzının kapitalist üretim tarzına olan üstünlüğünü kavratmak,

5) Sosyalizmin insanlığın kesin kurtuluşu olmasının temel ekonomik yasallıklarını göstermek.

Leninci devrim teorisi

1) Sağ ve «sol» sapmaların, revizyonizm, oportünizm, reformizm ve doğmatizmin kaba çizgileriyle görülebilmesini sağlamak,

2) Günlük politik gelişmeler karşısında doğru ve yanlış taktikleri birbirinden ayırdedebilmeyi göstermek,

3) İşçi sınıfının sendikal savaşımıyla politik savaşımını birbirinden net olarak ayırdedebilmeyi kavratmak,

4) Proletarya partisinin rolünü, zorunluluğunu, yapısını kavratmak, öbür sol ve sosyalist partilerle arasındaki farkın görülmesini sağlamak.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi

1) Önceki konuların, bu somut tarihsel pratik içinde gözlenmesini sağlamak,

2) Bu somut örnekte işçi sınıfının öncülüğünü ve partinin rolünü göstermek,

3) Doğru ve yanlış çizgilerin doğurdukları sonuçları belgelemek, sapmaların önemini göstermek,

4) Sovyetler Birliği'nin bugünkü düzeye nasıl ulaştığını göstermek,

5) Savaşım azmini yükseltmek.

Bu saydıklarımız, konular işlenirken önemle vurgulanması gereken noktalardır. Konuların sınırlandırılması zorunlu olursa, bu amaçlar mutlaka gözönüne alınmalı ve sınırlamalar bunları ihmal etmeyecek bir biçimde yapılmalıdır.

Şimdi bu amaçları sağlayacak bir programın nasıl oluşturulduğuna bakalım:

PROGRAM

A — HAZIRLIK DÖNEMİ

Bu dönemi yoğunlaştırılmış bir ajitasyon - propaganda çalışması olarak da tanımlayabiliriz. Bu dönemde eğitime katılan kişilerin bilinç düzeylerinin düşük olacağı açıktır. Eğitime katılanlara okumak için belli malzemelerin önerilmesi, bunları okumaya özendirilmeleri, okuma alışkanlığının kazandırılması, okuduklarını nasıl kavradıklarının gözlenmesi, okuma ve anlamada yol göstermek, tartışmaya alıştırmak, bu dönemin temel çalışmaları olarak sayılabilir.

Bu dönemde temel alınacak malzemeler şöyle sıralanabilir:

1) Günlük gazeteler (özellikle **Politika** gazetesi),

2) Demokratik kitle örgütlerinin yayınları,

3) Periyodik politik dergiler (**Ürün, Barış ve Sosyalizm Sorunları**),

4) Parti yayınları,

5) Sosyalist ülkelerle ilgili tanıtıcı yazı ve broşürler,

6) Belirli roman, öykü, şiir kitapları (özellikle **Nâzım Hikmet** ve **Orhan Kemal**'den, ayrıca Ana - **M. Gorki**, Seni Halk Adına Ölüme Mahkûm Ediyorum - **Mitka Gribçeva**, Ve Çeliğe Su Verildi - **Ostrovski**, Tütün - **Dimitr Dimov**, Darağacından Notlar - **J. Fuçik**, vb. gibi).

B — BİRİNCİ DÖNEM

I. Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm

Temel Metin: Diyalektik ve Tarihi Materyalizm (Bilim Yay.)

Yardımcı Metin: Marksist Felsefe Sözlüğü (Konuk Yay.)

II. Ekonomi - Politik

1) Temel Kavramlar ve Kapitalizmin Ekonomi Politiği

Temel Metinler: Sendikalı İşçinin Ders Notları (Konuk Yay.); Ekonomi - Politik, **Nikitin**, Cilt 1 (Sol Yay.)

2) Sosyalizmin Ekonomi Politiği

Temel Metin: Ekonomi - Politik, **Nikitin**, Cilt II (Sol Yay.)

Yardımcı Metinler: Ekonomi Politiğin Temelleri (May Yay.); Kapitalizm Üzerine Temel Kurslar (Konuk Yay.); Sosyalizmin Ekonomi Politiği (Sol Yay.); Bilimsel Komünizm (Kızılırmak Yay.); Seçme Eserler, **Dimitrov**, Cilt III (Temel Yay.); Marksist Ekonomi Sözlüğü (Sosyal Yay.)

III. Leninist Devrim Teorisi

Temel Metin: Devrimci Savaşım İçin Temel Bilgiler (Ürün Yay.)

Yardımcı Metinler: Devlet ve Devrim, **Lenin**; Leninizm ve Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş, **Zarodov** (Temel Yay.)

IV. SBKP Tarihi

Temel Metinler: SBKP Tarihi (Bilim ve Kızılırmak Yay.), Güneşli Dünya (Ürün Yay.)

Yardımcı Metinler: 24 ve 25. Kongre Raporları ve Parti Programı (Kızılırmak Yay.), İşçi Sınıfının Enternasyonalci Öğretisi, **M. Suslov** (Konuk Yay.)

V. Sapmalar

Temel Metin: «Sol» Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı, **Lenin** (Sol Yay.)
Yardımcı Metinler: Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, **Lenin**; Leninizm ve Modern Çin (Temel Yay.); Çağdaş Troçkizm ve Karşı Devrimci Özü, **M. Basmanov**, (Bilim Yay.); Troçkistler Gençliği Nereye Götürüyor (Ürün Yay.); Anarşizm - Troçkizm - Maoizm, **B. Leibzon** (Ürün Yay.)

VI. Manifesto

Temel Metin: Manifesto, **K. Marx - F. Engels**

C — İKİNCİ DÖNEM

I. Tüzük

Temel Metinler: Tüzük, Parti Yapısı
Yardımcı Metinler: Ne Yapmalı, **Lenin** (Sol Yay.); Bir Adım İleri, İki Adım Geri, **Lenin** (Sol ya da Temel Yay.)

II. Program

Temel Metinler: Program, Bilimsel Komünizm (Kızılırmak Yay.); Ürün dergisi (37, 38, 39, 40 ve 42. sayılar); «Sol» Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı, **Lenin** (Sol Yay.)
Yardımcı Metinler: İki Taktik, **Lenin** (Sol Yay.); Leninist Strateji ve Taktikler (Kızılırmak Yay.); Leninizm ve Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş, **Zarodov** (Temel Yay.); Dört Konferans (Ürün Yay.); SBKP 25. Kongre Raporu (Bilim ya da Konuk Yay.)

III. Kitle Çalışması

Temel Metinler: Kitle İçinde Parti Çalışması, **Lenin** (Ser Yay.); Devrimci Eğitim ve Ahlâk, **Kalinin** (Ser Yay.); Parti Yaşamı (Ürün Yay.); Konferans Raporu; Ürün dergisi sayı 41 (Konferanstaki Konuşmalar).
Yardımcı Metin: Komünist Partisi ve İdeolojik Çalışma (Kızılırmak Yay.)

IV. Türkiye İşçi Sınıfının Savaş Tarihi

Temel Metinler: Çetin Savaş, Savaş Yolu (Konuk Yay.)

D — ÖZEL EĞİTİM PROGRAMI

I. Uzmanlık dallarına göre (Propaganda, ajitasyon, örgütlenme vb.)
II. Uzmanlık konularına göre (Ulusal sorun, köylülük, barış, gençlik vb.)

Bu eğitim programının uygulanmasında, açıktır ki, eğitimci olarak görev alacaklara önemli görevler düşmektedir. Bunları da kısaca ele almakta yarar vardır.

EĞİTİMCİLER İÇİN BAZI ÖNERİLER

1) Eğitimci çalışmaya başlamadan önce Kalinin'in Devrimci Eğitim ve Ahlâk (Ser Yay.) adlı kitabını okumalıdır, bu kendisine büyük yarar sağlıyacaktır. Ayrıca Lenin'in Eğitim Politikası ve Pedagoji (Konuk Yay.) adlı kitabının belli bölümlerini incelemesi de iyi olur.

2) Eğitimci, eğitime katılanların düzeyini ve niteliklerini iyi bilmek, konuları anlatırken bunu gözönüne almak zorundadır. Aynı zamanda konunun özünü ve amaçlarını, eğitim çalışmasını fazla dağıtmadan mutlaka iletmek zorundadır.

3) Konuları sınırlandırırken ya da katılanların düzeyine uygun bir biçimde basitleştirirken, aşırılığa, kolaycılığa kaçmamalıdır. Tersi durumda işin özü kaybolacak, eğitim yavanlaşacaktır. Belirli noktalarda katılanların kavrama yeteneklerini zorlamakta yarar vardır. Bu onların yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olur. Ayrıca o anda kavrayamadıkları birşeyi, ilerde somut pratikte karşılaştıklarında, önceki kulak dolgunluğundan yararlanarak kavrayabilirler.

4) Konuları basitleştirirken şu iki yanlışa düşmemeye dikkat gösterilmelidir:

a) Katılanları ve özellikle işçileri çocuk sanmamak gerekir. Teorik eğitimde anlatım sırasında fıkralardan, küçük hikâyelerden yararlanmak doğru değildir. Kavrama güçlüğü çekmekle, kavrama yeteneksizliği aynı şey değildir. Bu teori işçi sınıfınındır. İşçi sınıfı bunu, yolu ve yöntemiyle iletildiğinde kolaylıkla kavrar. Fıkra ya da hikayeler yerine, somut yaşamdan alınmış canlı örneklerden yararlanmak gerekir.

b) Teorik eğitimi ajitasyon düzeyine indirgememek gerekir. Eğitimin amacı olay, olgu ve süreçleri doğuran temel yasallıkları kavratmaktır. Bu nedenle eğitimde, salt olayların yorumu ya da siyasal gerçeklerin açıklanması ile yetinilemez, katılanların kendi başlarına bu yorumları yapabilecek duruma gelmesini amaçlamak gerekir.

5) Eğitimci kullandığı dile özen göstermelidir. Günlük konuşma dilini, herkesin anlayabileceği bir dili kullanmalıdır. İşçilerin günlük yaşamlarında karşılaşmadıkları bazı kavramları mutlaka açarak kullanmak gerekir. Dil, bir iletişim aracıdır. Eğitimde bu araç iyi kullanılmazsa iletilecek bilgiler de iletilemez. Eğitimci arı bir Türkçe kullanmaya da özen göstermelidir, yalnız bunu yaparken anlaşılabilir olmaya birincil önem vermelidir.

6) Eğitimci ciddi olmalıdır, saygınlık uyandırmayı başarmalıdır. Bunu yaparken, katılanlara üstten bakan, çok bilmiş biri olarak değil, alçakgönüllü olarak yaklaşmalıdır. Bilmediği ya da az bildiği konuları saklamamalı, hiçbir zaman yalana başvurmamalıdır. Eğitim çalışmalarının kendisi için de bir öğrenme olanağı sağladığını unutmamalıdır.

7) Çalışmalarda ciddiyet ve disiplin esastır. Ancak bunda aşırılığa kaçmamak gerekir. Hele gizli - kapaklı bir iş yapıyor tavırlarına asla girmemelidir.

8) Eğitimci çalışmaların biçimi konusunda şu noktalara dikkat etmelidir:

a) Katılanlar 3-4 kişiyi geçmemelidir.

b) Eğitimci temel metni önceden bütünüyle incelemelidir. Yalnız o günkü çalışmaya konu olan bölümü değil, metnin bütününü önceden özümlemiş olması gerekir.

c) Ayrıca her çalışmadan önce, o günkü konu üzerinde önceden hazırlanmalıdır. Gerekiyorsa, yardımcı metne de başvurmalıdır. Önceden konuyu açıklayıcı örnekler üzerinde düşünmesi, temel kavramları nasıl açıklayacağını bilmesi gerekir.

d) Katılanların temel metnin o günkü bölümünü önceden okuyarak gelmeleri sağlanmalıdır.

e) Toplantıda metin birlikte okunmamalıdır. Herkes önceden okumuş olacağı için tartışma açılmalıdır. Eğitimci önce kısa bir özetleme yaparak tartışmayı açar. Konunun özüne ve amaçlarına açıklık getirici noktalarda tartışmayı yoğunlaştırmaya özen gözetir.

f) Başlangıçta tartışmaya katılmada çekingen davrananları aşırı ölçüde zorlamamak gerekir. Süreç içinde yavaş yavaş katılma artacaktır.

g) Eğitimci başlangıçta çok soru sormamalıdır. Soracağı sorular cevaplandırılabilir türden olmalıdır. Soru sorma daha çok tartışmayı yönlendirmeyi amaçlamalıdır. Ayrıca ilk başta sorular kişilere değil, ortaya sorulmalıdır. Katılanların tümü tartışmalara kolaylıkla katılır duruma geldikten sonra, kişilere yönelik sorular başlamalıdır.

h) Tartışmalar sırasında katılanların kendi günlük yaşamlarından örnekler vermeleri sağlanmalıdır, ilginç örnekler saptanmalıdır.

ı) Ders bittikten sonra eğitimci konunun derli toplu bir özetini yapmalı, ayrıca gelecek konunun anahatlarını vermelidir. Her dersin başında da, bir önceki konunun kısa bir özeti yapılmalıdır. Bunu eğitimci yapabileceği gibi, belirli sorularla kollektif biçimde yapılmasını da sağlayabilir.

9) Katılanların konuyu anlayıp anlamadıkları araştırılırken, bunu iyi anlatıp anlatmadıklarına göre yapmamak gerekir. Çoğu zaman konuyu kavramış olduğu halde, uygun kelime ve kavram güçlüğü çekenler olabilir. Bu nedenle özünü kavrayıp kavramadıkları araştırılmalıdır.

10) Eğitim programı sona erdikten sonra eğitimcinin, gözlemlerine dayanarak, katılanların durumunu, başarı derecesini, eğitim çalışmalarının işleyişini saptaması gerekir. Bunlara dayanarak edinilen yeni deneyimleri de saptamalıdır.

«•»

Legal Sosyalist Partilerin Programları

Temel SAATÇİOĞLU

İşçi Sınıfı Partilerinde Program başlıklı bu yazı dizimizde, daha önce Marks, Engels ve Lenin'de parti programı, günümüzde dünyadaki işçi sınıfı partileri programlarının ana çizgileri ve Türkiye Komünist Partisi'nin programı üzerinde durmuştuk. (Bkz. **ÜRÜN**, Sayı 37, 38, 39, 40) Bu yazımızda ise, Türkiye'deki bazı sosyalist partilerin programlarının bellibaşlı noktaları üzerinde duracak, bu programların işçi sınıfımıza neden yol gösterici olamayacağını ortaya koymaya çalışacağız.

Sözkonusu partilerden TSİP 1974'de, TEP, TİP ve SP (sonradan SDP) 1975'de, VP ise 1976'da kuruldular. Bu partilerin görece olarak daha elverişli koşullarda peşpeşe ortaya çıkmalarının ana nedeni, kanımızca, hepsinin ortak özelliği olan salt bir «legalizm» anlayışıdır. Bu partilerin tümünün kuruluşunda şu ya da bu ölçüde, gizli ya da açık bir anti - Sovyetizm varolmuştur. Hepsinde ise, egemen eğilim, bir TKP düşmanlığıdır. Kuşkusuz böyle bir gelişmenin nesnel ve öznel çeşitli nedenleri vardır. Ancak bunun nesnel temeli, bu parti yöneticilerinin sınıfsal yapısıdır. Böylesi sınıfsal bir temel, teoride kendini revizyonizm, uygulamada ise oportünizm biçiminde gösterir. Sözkonusu kuruluşların çoğu yöneticileri, Marksizmden belli ölçüde esinlenmişler, onun şu ya da bu yanını almaya çalışmışlar, ama tümünü kavramaktan uzak kalmışlardır. Sonunda ortaya gerek parti yapısı (tüzük), gerek strateji (program) ve gerekse çalışma tarz ve biçimleri bakımından seçmece (eklektik) bir görünüm, dar ve sığ bir küçük burjuva sosyalizmi çıkmıştır. Yeni tür Leninci bir proletarya partisi anlayışından çok uzak olan, Marksizmin belli yanlarından esinlenen ama onun bütününü kavrayamayan bu yaklaşım, sözkonusu partilerin programlarına da yansımıştır.

Burada bu partilerin yapısı, çalışma tarz ve biçimleri üzerinde durmayacağız. Bu kuruluşlarda yeni türden Leninci bir proletarya partisinin niteliklerini boş yere aramaya kalkışmayacağız.

Sözkonusu kuruluşlardan SDP, TEP ve VP'nin sözümona «program»larını ele alıp yok yere sayfa doldurmayı da gereksiz buluyoruz. Bu kuruluşlardan ilkinin yöneticisi olan Aybar açıkça anti - Sovyetizmi kendine bayrak edinmiştir. Leninizmi ise zâten

ta baştan ve toptan inkâr etmiştir. Genelinde izlediği çizgi doğal olarak onu Garaudy ile aynı batakta buluşturmuştur. Özelinde ise popülizm, kitle kuyrukçuluğu, sözümona «ceberrut bürokrasi» çözümlemeleri ve 1968'lerde doruğuna varan uğursuz çizgisi herkesin bildiği şeyler. 183 sayfalık SP programında bir kez daha bu görüşler yineleniyor. İçinde ne ararsan var, derde devâdan gayri. Osmanlı tarihinden eski TİP'in geçmişine, bürokrasi konusunda sayfalarca tekrarlardan Atatürk'ün özdeyişlerine varıncaya dek bir yamalı bohça sanki. Adı bizce yanlış konulmuş, «parti programı» yerine «Aybar'ın görüşleri» denilse daha gerçekçi olurdu.

TEP ve VP programları da Belli ve Kıvılcımlı'nın bilinen görüşlerinin tekrarıdır. Bu iki kişinin de ortak yanı, Türkiye işçi sınıfı örgütünün dışına çıkarılmış olmasıdır. O zamandan bu yana geçirdikleri serüvenler de artık herkesçe biliniyor. 1961 Anayasası'na sık sık atıflarda bulunulan TEP programında «halk devletçiliği» gibi özgün deyim ve buluşlar, «işçinin mücadele gücünü yükseltmek», «ulusal devrimci kültür» gibi bölümler yer almaktadır. Yeni VP'nin programı ise, Kıvılcımlı'nın 1954'de karaladığı saçmaların genelde hâlâ geçerli olduğunu savunmakta, temel ekonomik dönüşümlere çok az yer verirken, üst yapıya ilişkin sayısız sıralamalar yapmaktadır. Kıvılcımlı'nın hayâlhanesinin ürünlerini işçi sınıfına program adı altında sunmanın asgarî bir ciddiyetle bile bağdaşmayacağı açıktır.

Geriye TİP ve TSİP kalıyor. Doğaldır ki, bu ikisini öbürleriyle aynı kefeye koymak, hattâ bu ikisini birbiriyle aynı çuvala doldurmak doğru olmaz.

Ancak, yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, bu kuruluşların tümünün yöneticileri salt bir «legalizm» hastalığıyla malûldurlar. Böylesi bir tek yönlü yaklaşım, işçi sınıfını pusulasız, rotasız, yırtık yelkenle okyanuslara salmak demektir.

Bir gerçeği akılda mıh gibi tutmakta yarar var. İşçi sınıfı bağımsızlığını, teori ve ideolojisinin arıklığını burjuva ideolojisinin her tür ve biçimine karşı gözünün bebeği gibi korumak zorundadır. İşçi sınıfının dünya görüşü ve bunun ışığında bağımsız eylemi, burjuvazinin koyduğu yasaklara, sınırlara ve burjuvazinin iznine bağlı olamaz. İşçi sınıfının dünya görüşünün, yani Marksizm - Leninizm'in ise iki temel taşı vardır; Proletarya enternasyonalizmi ve proletarya diktatörlüğü. İşçi sınıfının gerçek partisi, ideolojik ödün vermez. Hele bu iki temel ilkeden hiç vermez.

Öyleyse Türkiye'nin bugünkü koşullarında, Ceza Yasası'nın 141 - 142, Siyasî Partiler ve Seçim Yasaları'nın ilgili maddeleri ve öteki anti - demokratik hükümler karşısında gerçek anlamda legal bir işçi sınıfı partisi olmak mümkün değildir. Mümkün gibi gözükse bile, bu, işçi sınıfının kendi eliyle tüm yöneticilerini ve kadrolarını burjuvaziye tesliminden öte bir anlam taşımaz. Ama bu-

nun böyle olması, işçi sınıfının gerçek partisine ters düşmeyen, onun dediklerine kulak veren, onunla aynı doğrultuda yürüyen legal bir sosyalist parti olamaz anlamına gelmez. Hele bu, gerçek işçi sınıfı partisinin en zor koşullar altında bile legal olanakları sonuna kadar zorlamayacağı ve zorlamadığı anlamına hiç gelmez.

Burada sözkonusu sosyalist partileri, «programlarında neden proletarya enternasyonalizmi ve proletarya diktatörlüğüne yer vermedikleri ya da gerektiği gibi yer vermedikleri» için eleştirecek değiliz. Ama Marksizm - Leninizm'in devrimci özünün yer almadığı bir programa gerçek bir işçi sınıfı partisinin programı, böylesi partilere de gerçek bir işçi sınıfı partisi denemeyeceği son derece açıktır. Dahası, işçi sınıfının önüne bütünlükten yoksun, tek yönlü bir yaklaşımla ve seçmece bir yamalar yığınıyla çıkmak ve kendini gerçek işçi sınıfı partisiymiş gibi sunmaya kalkmak, devrimci - demokratik harekete zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda işçi sınıfının gerçek partisiyle aynı doğrultuda yürüyebilecek sağlıklı bir hareketin gelişmesine de engel olur. Nitekim bu partilerin bugün içine yuvarlandıkları kısırlığın, sürekli gelişememekten yakınıp durmalarının ana nedeni bizce budur.

YAKIN AMAÇ: İLERİ DEMOKRATİK BİR DÜZEN

Bu yazının temel konusu, TKP programı ve Marksizm - Leninizm'in ışığında, legal sosyalist partilerin programlarındaki bellibaşlı yanlışları sergilemek olacaktır. Bunu yaparken eleştirilerimizi, Marksizm - Leninizm'in ülke koşullarına uygulanması ve devrim yolunun çizilmesi noktalarında toplamaya çalışacağız.

Bilindiği gibi, işçi sınıfı partisinin programı, işçi sınıfının tarihsel görevine uygun olarak, yaşanılan ülkedeki toplumsal yapıyı (temeli ve üstyapısıyla) devrim yoluyla belli dönüşümlere, değişikliklere uğratmaya yöneliktir. Programlar, bu dönüşümlerin hedeflerini ortaya koyan, kitleleri bu hedefler doğrultusunda savaşıma çekmeyi amaçlayan belgelerdir.

Sömürüsüz bir toplum düzenine, sosyalizme giden yolu açabilmek için, önce henüz sosyalist kuruculuğun öğeleri sayılamayacak bir dizi temel dönüşümün gerçekleştirilmesi, yani sosyalizmin kuruluş aşamasına gelmeden bir ara aşamadan geçilmesi gerektiği tartışma götürmez bir gerçektir.

Ne var ki, sosyalizme yol açacak bu ilk dönüşümlerin ve bunları gerçekleştirecek iktidarın niteliği konusunda görüşler birden farklılaşmakta ve ak koyun - kara koyun burada ortaya çıkmaktadır. **Çünkü temel sorun buradadır.** Sosyalizmi istemek, bunun için önce başka bazı adımların atılması gerektiğini söylemek, günümüzde olağan, sıradan birşeydir. Önemli olan bunun nasıl yapılacağını doğru olarak koyabilmektir. **Eğer uzak amaç olan sos-**

yalizme ulaşmak isteniyorsa, en temel sorun bu uzak amaca yol açacak olan yakın amacın ne olduğunu ve bunun nasıl gerçekleştirileceğini ortaya koyabilmektir. Düğüm buradadır. Legal sosyalist partilerin, programlarındaki temel yanlışlık da burada, bu düğümü çözememelerinde, tersine kendi açılarından içinden çıkılmaz bir duruma getirmelerinde yatar.

Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. Türkiye işçi sınıfının devrimci savaşımı açısından da aynı şey geçerlidir. «Nasıl bir iktidar istiyoruz?» Bu sorunun yanıtı birincil önem taşır. İkinci olarak, «Savunduğumuz iktidarın ne gibi dönüşümleri gerçekleştirmesini istiyoruz» sorusu gelir. Konuyu somuta indirmenin en geçerli yolu bu iki sorunun bilimsel yanıtlarını getirmektir.

Parti programı, bu sorulara bilimsel yanıt getirmekle işçi sınıfı partisinin programı olmaya hak kazanır. Onun için legal sosyalist partilerin programlarını öncelikle bu iki soruya getirdikleri yanıtlar açısından inceleyeceğiz.

Bugün Türkiye işçi sınıfı hareketinin yakın amacı, ileri demokratik devrim düzeyine ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köy emekçilerinin, geniş orta tabakaların, devrimci aydın ve gençliğin savaş ve eylem birliğiyle ulaşmaktır. Bütün bu güçlerin Ulusal Demokratik Cephe birliği, bu amaca ulaşmada tarihsel bir rol oynıyacaktır. Bu aşamada bütün ulusal, anti - emperyalist, anti - feodal dönüşümler gerçekleştirilecektir. Uzak amaç, Türkiye'de sosyalizmi kurmaktır.

Köklü sosyal - ekonomik ve politik dönüşümlerin gerçekleşmesi, halkımıza, yakın amaç olan ileri demokratik bir düzene, oradan da sosyalizme geçme olanaklarını sağlar.

Bu, işçi sınıfının toplumsal gelişime yaklaşımıdır. İşçi sınıfının kendi uzak amacına ulaşmada, tarihsel görevi olan sömürüsüz ve daha sonra sınıfsız toplumu kurmada yurt ve dünya gerçeklerinden çıkarak bulduğu yoldur. **Ne var ki, bu yolun gerçekçi bir yol olması, söz konusu İleri Demokrasi hedefinin salt işçi sınıfı için değil, aynı zamanda onun dışında kalan çok geniş yığınlar için de, köylülük, gençlik, kadınlar, memurlar, aydınlar, esnaf ve zanaatkârlar, küçük ve orta işletme sahipleri için de somut bir hedef olmasında yatar.** Burada sorun, işçi sınıfının bağlaşıkları sorunudur. Sorun, işçi sınıfı kendi hedefine tek başına mı yürüyecek, yoksa mümkün olan en ileri noktaya kadar ötekilerle birlikte mi yürüyecektir, sorusudur.

Türkiye'de sosyalist çevrelerde bugün kimse işçi sınıfının tek başına kalmasını görünüşte savunmuyor, bağlaşıklıkların dirimsel önemi herkes tarafından benimseniyor. Tüm legal sosyalist partilerin programlarında bu konuya yer veriliyor. Ama nasıl? Olması gerektiği gibi mi, yoksa kendi niyetlerine göre mi? Göreceğiz.

İşçi sınıfının kendi dışındaki güçlerle bağlaşıklığa girmesi, ancak onlara içinde yaşadıkları somut koşullar gereği benimseye-

bilecekleri, benimsemeleri gereken öneriler yapması ile olanaklıdır. **Bağlaşıklık ancak tarafların ortak çıkarları çevresinde kurulabilir.**

Program konusuna bu saptama şöyle yansır: Programda yakın amaç olarak getirilen hedef, aynı zamanda işçi sınıfının tüm **somut ve potansiyel** bağlaşıklarının da hedefi midir, değil midir? Eğer yakın amaca tek başına varılması olanaksız olarak kabul ediliyorsa, işçi sınıfının ilk önerileri, mutlaka kendisiyle bağlaşıklığa girmesi mümkün olanların çıkarları ile uyuşmalıdır. Başka türlü, bir bağlaşıklık kurmak mümkün değildir.

O zaman legal sosyalist partilerin programlarını bu açıdan ele almak gerekir. Bunlar işçi sınıfının dışında kalan ve kendileri tarafından bağlaşık olarak kabul edilen kesimlere ne öneriyorlar, bunu araştırmamız gerekir.

Belirttiğimiz gibi bu konu, kurulması istenen iktidarın biçimi ve bu iktidarın yapacakları olarak somutlanır. İktidara kim gelecek ve ne yapacak? Daha da somutlarsak, işçi sınıfı tek başına mı iktidara gelecek, yoksa bağlaşıklarıyla birlikte mi? Sözkonusu iktidar, salt işçi sınıfının kendi nihai amaçlarına hizmet edecek girişimlerde de mi bulunacak, yoksa bunu yaparken işçi sınıfının ve tüm bağlaşıklarının çıkarlarını ortak mı gerçekleştirecek? İşçi sınıfı kendi programı ile bağlaşıklarına bu konularda **ne öneriyor?** Birlikte yürümeyi, onların gönüllü olarak benimseyeceği bir birlikte yürümeyi somutlayabiliyor mu?

TKP Programı, yakın amacı gerçekleştirecek iktidarın, tek başına işçi sınıfının iktidarı, olmasını savunmuyor, işçi sınıfının tüm bağlaşıklarıyla **birlikte** iktidara gelmesini amaçlıyor. «TKP'nin yakın amacı olan bu ileri demokratik devrim düzeyine ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köy emekçilerinin, geniş orta tabakaların, devrimci aydın ve gençliğin savaş ve eylem birliği ile ulaşılacaktır» deniyor. Bu yakın amacı gerçekleştirecek iktidarın bileşimi ise şöyle tanımlanıyor: «Halkın ezici çoğunluğunun menfaatlerini, Anayurdun çıkarlarını gerçekten savunan, ilerici güçlerin, geniş halk tabakalarının temsilcilerinden kurulacak bir hükümet, halkın üzerinde direndiği sorunları, istemleri çözebilir.»

Böylesi bir iktidarın gerçekleştirmesi gerekenler ise, TKP Programı'nın en geniş bölümünü kapsıyor. Demokratik Dönüşümler, Ulusal Egemenliğin Yeniden Kurulması, Ekonomik Alanda ve İleri Demokrasi başlığını taşıyan bölümler bunları sayıyor. Görüleceği gibi, bütün bu sayılanlar, gerek işçi sınıfının gerekse bağlaşıklarının sorunlarını çözümleyecek maddelerdir. **Bu niteliği ile program, işçi sınıfının bağlaşıklarıyla gerçek bir bağlaşıklık kurmasını, bunu yaşatmasını sağlama özelliğine sahip olmaktadır.** İşte legal sosyalist partilerin programlarında olmayan budur. Bunlar kendilerinden başka kimseyi birleştirme niteliğine sahip

değildir. İşçi sınıfının bağlaşıklarına, aynı ulusal demokratik cephe içinde birleşmesi gereken ortak çıkarlara sahip güçler olarak değil, kullanılacak, alet edilecek sonra yarı yolda bırakılacak güçler olarak bakmaktadırlar. Savundukları dünya görüşü budur. Bu yüzden de işçi sınıfının çıkarına olacak hiçbir bağlaşıklık kurma yeteneğine sahip değillerdir.

TKP Programı ile legal sosyalist partilerin programları arasında işçi sınıfının bağlaşıkları konusunda da farklılıklar vardır. Ulusal burjuvazi var mıdır - yok mudur, varsa bağlaşık sayılır mı sayılmaz mı, yoksul köylülük temel güç müdür - değil midir vb. gibi konularda tartışma yürütülebilir. Sözkonusu partilerin işçi sınıfını bazı bağlaşıklarından yalıtlamaya yönelik programlara sahip oldukları gösterilebilir. Ne var ki, önemli olan burası değil, **bunların bağlaşıklık sorununu tümden yanlış kavramalarıdır.** Farklı bağlaşıklara nasıl baktıkları burada ayrıntıdır. Ayrı bir yazı konusu olabilir. Bizim burada vurgulamak istediğimiz konu, bunların devrimci savaşımın yakın amaç - uzak amaç ayrımını ve bunun temel öğesi olan bağlaşıklık sorununu kavramamış olduklarıdır. Ağızlarından eksik etmedikleri bütün cephe ya da güçbirliği sözlerine rağmen, Ulusal Demokratik Cephe çağrısına var güçleriyle karşı çıkmaları, bunun oluşmasını engellemeye çalışmaları, bunu açık bir şekilde gözler önüne sermiştir.

Özetlersek, Türkiye işçi sınıfının yakın amacı sosyalizmi kurmak değildir. Önce anti - emperyalist, anti - tekel, anti - faşist, anti - feodal bazı temel dönüşümlerin gerçekleştirilmesi zorunludur. İşçi sınıfı bunun için, emperyalizmden, faşizmin tırmanışından, tekeller egemenliğinden, derebeylik kalıntılarından zarar gören tüm kesimlerin, yani işçi sınıfı ile bağlaşıklarının ortak savaşımını savunur, bunu gerçekleştirmeye çalışır. Onun için, işçi sınıfının yakın amacını dile getiren asgari programı, tüm bağlaşıklarının çıkarlarını savunmak, onların sorunlarına geçerli çözüm yollarını göstermek zorundadır. **İşçi sınıfı partisi ortak savaşımı ve ortak sorunların çözümü için ortak iktidarı savunmak zorundadır.** Bunun için TKP Programı'nda Ulusal Demokratik Cephe özellikle vurgulanır. Tüm halk kesimlerine, UDC içinde birleşmelerinin zorunluluğu gösterilir. Legal partilerin programlarında cephe sorunu ya hiç yoktur, ya da kısaca geçiştirilir. Bunlar, bunun stratejik önemini kesinlikle kavramamıştır.

Açıktır ki, bu ortak savaşımdaki öncülük, ortak iktidardaki ağırlık ve etkinlik, işçi sınıfının asgari programının tüm maddelerinin ortak iktidarca uygulanması, yakın amaçtan uzak amaca, sosyalizme geçişin gerçekleştirilmesi gibi sorunlar, yalnız ve yalnız işçi sınıfının, onun politik ve ekonomik örgütlerinin gücüne, işçi sınıfı partisinin olanak ve becerisine kalmış bir sorundur, onu ilgilendirir, onun görevidir.

İşçi sınıfı; bağlaşıklarına, ne kendi öncülüğünü, ne de sosyalizme geçişin zorunluluğunu şart koşar, bunları dayatmaz. Kendi

gücüne dayanarak bunları gerçekleştirmeye çalışır. Ama şunu da her zaman belirtir; işçi sınıfının öncülüğü sağlanmadan, sosyalizme geçilmeden hiç bir kazanıma kalıcı gözüyle bakılamaz, ne işçi sınıfının, ne de herhangi bir bağlaşığının hiç bir sorunu temelli ve sürekli bir çözüme ulaştırılamaz.

Bu doğrular program konusuna da yansır. Asgari program, işçi sınıfının tüm bağlaşıklarıyla ortak olan hedeflerine ağırlık verir.

İşçi sınıfının bunu yaparken amacı, işbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı mümkün olan en geniş birliği sağlamaya çalışmaktır. Ancak şu ayırıma da dikkat etmek gerekir: İşçi sınıfının tüm halkın çıkarı için savunduğu temel dönüşümler, sosyalist toplumun kurulması için zorunludur. Sosyalist bir iktidar ise, bunlar gerçekleşmeden de, daha önce de mümkün olabilir. Sosyalist üretim tarzının kurulmasının önkoşulları ile sosyalist devrimin önkoşulları özdeş değildir. Temel dönüşümlerin ya da bir bölümünün gerçekleştirilmesi sosyalist bir iktidarın kurulmasını hazırlayabileceği gibi, bunlar sosyalist iktidarın görevleri arasında da yer alabilir. Çünkü devrim sorunu öncelikle iktidar sorunudur. Bunda ise öznel koşulların, işçi - köylü bağlaşıklığının derecesinin temel önemi vardır.

TKP Programı'nın yakın amaç olarak ileri demokratik bir iktidarı savunması, sosyalist **devrim** için, öncelikle sayılan temel dönüşümlerin gerçekleştirilmesinin zorunlu olmasından değil, bugün için böylesi bir devrimin, sosyalist proletarya iktidarının önkoşullarının mevcut olmamasıdır.

Ama önemli olan bugünden yığınlara somut hedefler gösterebilmek, onları bu somut hedefler doğrultusunda savaşıma sokabilmektir. İleri Demokrasi hedefi böylesi bir hedeftir. Bu hedef için savaşım, hem geniş yığınları sınıf düşmanının karşısında birleştirecek, hem de geniş yığınlarda sosyalizmin zorunluluğu bilincini pekiştirecek, sosyalist devrimi yakınlaştıracaktır. İşçi sınıfı bugünden yarının sınıfsal güçler dengesine göre hesaplar yapamaz, tersine yarın bu dengenin kendi lehine olması için, bugünden en geniş yığınları ortak savaşıma sokmanın yollarını açar.

Şimdi bu çerçeve içide legal sosyalist partilerin programlarını ele alalım.

TİP Programı

TİP Programı'na büyük bir çelişki egemendir. Bu programı kaleme alanların bile içinden çıkamıyacakları bir çelişkidir bu. TİP Programı'nın temel savı, Türkiye için demokratik devrimin söz konusu olmadığı, «Bundan böyle devrim gündeme geldiğinde, bu, sosyalist devrim olacaktır» görüşüdür (s. 8). TİP yöneticilerinin 1960'lı yıllardan beri inatla sürdürdükleri bu sava göre, Türkiye sosyalist devrim aşamasındadır. Buna kanıt olarak da Türkiye'nin çoktan kapitalist yola girdiği, burjuva demokratik devri-

min tamamlandığı, böylesi koşullarda ise ulusal demokratik devrimin, ya da genel olarak demokratik devrimin gündemde olamıyacağıdır.

Bu görüşlerin hiçbir tutarlılığı yoktur. Günümüzde en ileri kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri bile önlerindeki aşamanın sosyalist devrim olduğunu ileri sürmüyorlar, sosyalizmin önkoşulları ile sosyalist devrimin önkoşullarını birbirine karıştırmıyorlar.

Feodal kalıntıların hâlâ varlığını sürdürdüğü, 141 ve 142 gibi maddelerin yürürlükte olduğu, emperyalizme bağımlılığın sürdüğü, faşizmin hızla tırmandığı, nüfusun yarıya yakınının okuma yazma bilmediği bir ülkede demokratik devrimin nasıl tamamlanmış olabileceği bir yana, «devrim gündeme geldiğinde» (sanki kendiliğinden gelecekmiş gibi), «bu sosyalist devrim olacaktır,» demek, işçi sınıfının tek başına iktidarı alacağını ileri sürmek demektir.

Ne var ki, TİP Programı'nı kaleme alanlar da, sosyalist devrim savının hayalciliğinin çok iyi bilincindeler. Çünkü programda bağımsızlık ve demokrasi hedefleri de yer alıyor. Üstelik TİP Programı da iki bölümden oluşuyor. Birinci bölümde, ülkenin demokratikleştirilmesi ve emperyalizmin geriletilmesi için verilecek savaşım anlatılıyor, ikinci bölümde ise sosyalizmin nasıl gerçekleştirileceği belirtiliyor. İlk bölümün başına «sosyalizm doğrultusunda» demokratikleştirilme vb. ibaresi konmuş olmasına rağmen, **bizzat TİP Programı devrimci savaşımı iki aşamada ele alıyor.** Kendi deyimleriyle «sosyalizm doğrultusundaki» savaşım ve «sosyalizmi gerçekleştirme» savaşımı. Ne var ki, sosyalizm doğrultusundaki savaşım bölümünde TİP programına giren maddeler, genel olarak emperyalizme karşı ve demokrasiyi savunan maddeler olarak beliriyor. TİP Programı'nın 38 - 46. sayfaları arasında yer alan bu bölümün sonunda şöyle deniyor: «TİP bu hedefler etrafında bütün anti - emperyalist ve demokratik güçlerin dayanışmasını ve eylem birliğini sağlamayı görev bilir.» Öte yandan bu bölümde sayılan hedefler, ki aralarında yabancı sermayenin kamulaştırılması, tekellerin gücünün kırılması, NATO'dan çıkılması vb. gibi temel dönüşümler de var, nasıl ve hangi iktidar aracılığıyla gerçekleştirilecek, sorusu tamamen cevapsız kalıyor. Daha da önemlisi, bu bölümde salt hedefler sayılıyor ve TİP'in bu hedeflere ulaşılmasını **öngördüğü** belirtiliyor.

Oysa sosyalizmin gerçekleştirilmesine ayrılan programın ikinci bölümü (s. 46 - 58), «Türkiye İşçi Partisi iktidara geldiğinde,» ibaresiyle başlıyor ve TİP iktidarının görevleri olarak sosyalizmin nasıl kurulacağı anlatılıyor. İki bölüm arasındaki bu üslûp farkı önemlidir. Çünkü buna göre, emperyalizmin geriletilmesi ve ülkenin demokratikleştirilmesi için TİP iktidarı öngörülmemektedir (nasıl bir iktidarın öngörüldüğü ise belli değildir), öte yandan

bunlar yapıldıktan sonra TİP'in iktidara gelip sosyalizmi kuracağı ileri sürülmektedir. İşte TİP Programı'nın sosyalizmden anladığı budur.

TİP Programı sosyalist devrimi savunmaktadır, bunun ancak TİP'in tek başına iktidara gelmesiyle başlayacağını belirtmektedir ve programının ikinci bölümü bu kuruluşa ayrılmıştır.

Aynı program bundan önce emperyalizmin geriletilmesi ve ülkenin demokratikleştirilmesi gerektiğini de vurgulamaktadır, TİP'in bu amaçlar için savaşım vereceğini, hattâ işçi sınıfının dışındaki öteki güçlerle dayanışma ve eylem birliği yapacağını da belirtmekte, ama bunun, yani emperyalizmin geriletilmesi ile demokratlaşmanın nasıl sağlanacağı, bunu kimin gerçekleştireceği konusuna hiç değinmemektedir. Güdülen mantık sanki şudur: «Biz sosyalist devrimi savunuyoruz, onun için sosyalizmin nasıl kurulacağından kendimizi sorumlu tutarız, programa bunu yazarız, ama ondan öncesine, ki bu maalesef demokratik devrimin konusuna giriyor, biz karışmayız. Bu konuda çözüm getiremeyiz.» Evet, TİP Programı'nı okuyan herkes, iki bölümü karşılaştırdığında bu sonuca varabilir.

Daha da ilginci, devrim gündeme geldiğinde bunun sosyalist bir devrim olacağını vurgulayan TİP Programı, birinci bölümde sosyalizmin yolunun açılması için emperyalizmin geriletilmesi ve ülkenin demokratikleştirilmesi gerektiğini anlatınca, doğal olarak, bu sayılanların **herhangi bir devrim olmadan gerçekleşebileceği** sonucu çıkmaktadır. Programın başlangıç bölümünde kapitalizm terkedilmedikçe bağımsızlık ve demokrasi sağlanamaz deniyorsa da, bu çelişki giderilemiyor. TİP programı bir yandan sosyalist devrimi savunmakla, bir yandan da demokrasi ve bağımsızlığı nasıl sağlanacağı belli olmayan hedefler olarak getirmekle, açık bir çelişkiye düşmektedir.

Başka bir ilginç nokta da, programda bağımsızlık kavramının önüne ulusal sıfatının konulmasından özenle kaçınılmasıdır. Aynı tavır TSİP programında da gözleniyor. Emperyalizme karşı verilen savaşımın soyut bir bağımsızlık savaşımı olmadığı, bunun bütün işçi sınıf partilerince ulusal bağımsızlık savaşımı olarak tanımlandığı bilinen bir gerçektir. Ne var ki TİP programını kaleme alanlar, akıllarınca MDD'ci olmadıklarını göstermek için, ulusal kavramını hep geçiştirmektedirler. Bu bilinçli bir çabadır. Ulusal demokratik devrimin gündemde olmadığını sözde kanıtlamak için girişilmiş sıradan bir taktiktir. Ulusal bağımsızlığa sahip çıkılacağı yerde, TİP Programı'nda, «emperyalizmi geriletmek»ten, «anti-emperyalist aktif bir dış politika izlenmesi»nden, soyut bir «bağımsızlık»tan söz edilmektedir. Bu tavır, doğal olarak işçi sınıfının bağlaşıklarına yaklaşıma da yansımakta, TKP Programı'nın belirttiği gibi ulusal güçlerin birliği savunulacağı yerde, işçi sınıfını yalnız bırakmaya yönelik bir bağnazlığa varılmaktadır.

TİP Programı'ndaki sözünü ettiğimiz çelişki hemen hemen her yerde ortaya çıkmaktadır. Bir yerde, «bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerinin öncelikle çözüme ulaştırılabilecek mücadeleler olarak yürütülmesinin» doğru olmadığı yani bunların ancak sosyalizmle sağlanabileceği söylenirken (s. 38), birkaç satır sonra, «Bugün ve önümüzdeki sürede Türkiye'nin güncel ve ivedi sorunu politik alanda ülkenin demokratikleştirilmesidir» denilebilmektedir.

Sözde iki aşamalı devrim stratejisi reddedilmekte, ama yine de program iki bölümden oluşturulmakta; «demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm birbirine sıkı sıkıya bağlıdır» (s. 40) denilmesine rağmen, ilk ikisi programda sadece **öngörülen hedefler**, sosyalizm ise, **TİP iktidarının görevi** olarak getirilebilmektedir.

Ekonomik alanda demokratikleşme sağlanmadan, politik alanda nasıl sağlanacağı ayrı bir sorudur. TİP Programı bunu nasıl ve kimden beklemektedir, burası pek anlaşılamamaktadır. Ama şu söylenebilir ki, TİP ne zaman geleceği belirsiz hayali bir sosyalist devrimi beklemekte, bu zamana kadar anti - emperyalist, anti - feodal ve anti - tekel bütün dönüşümler için savaşımın öncülüğünü bilinmeyen başka bir güce ya da güçlere bırakmaktadır. Böylesi dönüşümleri gerçeklestirecek bir iktidara TİP, tek başına ya da ortak olarak aday değildir. Programdan çıkan sonuç budur. İşçi sınıfına sadece bir sosyalist devrim için iktidar olma hedefini göstermek, öbür dönüşümlerin nasıl ve hangi iktidarca gerçekleştirileceğini belirtmemek bundan başka bir anlama gelmez.

O zaman da TİP Programı bir boş sözler yığını olmaktan başka bir önem taşımaz. Yakın amaç konusunda işçi sınıfına hiçbir hedef göstermeyen bir programın, bir işçi sınıfı partisinin programı olduğunu ileri sürmeye kimsenin yüzü tutmaması gerektir.

TİP Programı'nda 12 sayfa, sosyalizmin nasıl kurulacağına ayrılmıştır. Öyle ki bu sayfalarda gelişmiş sosyalist toplum aşamasının konuları bile ele alınmıştır. Bu tavra sadece hafiflik sıfatı uygun düşer kanısındayız. Daha da ilginci, dış ticaretin, tekellerin devletleştirilmesi, toprak reformu, yönetime katılma gibi bazı temel dönüşümler TİP Programı'nın hem birinci bölümünde, hem de ikinci bölümünde yer alıyor. Kafa karışıklığı burada iyice belirginleşiyor. Örneğin 42. sayfada ve 46. sayfada aynı kamulaştırmalardan iki ayrı konumda söz edilmektedir. Bu kamulaştırmalar TİP iktidara tek başına geldikten sonra mı, yoksa önce mi olacak, burası pek açık değil.

Sosyalizmin kuruluşuna ayrılan ikinci bölüm ise, program yazarlarının sosyalist kuruluş hakkında bütün bildiklerini, okuyup öğrendiklerini gösterme çabasıyla dolu. Bizzat kendilerine oldukca uzak gelen bir sosyalist devrimden sonra yapılacakları bugünden böylesine ayrıntılı bilebilmek ve bunu gösterebilmek, ol-

dukça yetenek istese gerektir. Bizce asıl ağırlık yakın amaca verilmesi gerektiği için, TİP Programı'nın sosyalizmi kurma bölümünü eleştirmeyi gereksiz görüyoruz. Uzak amacın şimdiden bir partinin programında ayrıntılı olarak ele alınmasının yanlışlığını yinelemeye de pek gerek yoktur sanıyoruz.

TİP Programı gerekçesiyle birlikte sık dizilmiş 58 sayfadan oluşmaktadır. Birçok bölümü, program olmaktan çok, TİP'in siyasal görüşlerinin savunusu olmaktadır. Bu niteliği ile de TİP Programı, Lenin'in, «Program, partinin amaçladığı ve uğrunda savaştığı herşeyin kısa, açık ve kesin bir şekilde ifade edilmesidir» sözlerine oldukça ters düşmektedir.

TİP programı genel olarak işçi sınıfını devrimci savaşımında yalnız bırakmaya, onu bağlaşıklarından koparmaya yönelik bir nitelik taşımaktadır. Örneğin programda Cephe kavramı yer almamaktadır. İşçi sınıfının öteki emekçi kesimlerle «dayanışması ve güçbirliği» ile yetinilmektedir. Bu konu da oldukca bulanıktır. **TİP Programı, isci sınıfının bağlaşıklık kurmasını, TİP'in bütün halkı örgütleyerek, iktidara «yürümesi» olarak anlamaktadır.** Bu nedenle de işçi sınıfı partisinden ayrı bir cephe örgütlenmesi TİP'e göre gereksiz olmaktadır. Aynı şeyler büyük ölçüde TSİP Programı için de geçerlidir.

TİP'in savunduğu stratejiyi göstermek için, Program'dan, «Sosyalizme Giden Yollar Açılacaktır» başlıklı bölümü aynen almakta yarar görüyoruz. Bu bölüm, emperyalizmin geriletilmesi ve ülkenin demokratikleştirilmesi için öngörülen dönüşümlerin sayılmasından sonra ve TİP'in sosyalizmi kurmak üzere iktidara gelince yapacaklarını anlatan bölümden önce yer almaktadır. Bu konumuyla da, **TİP'in devrimi nasıl yapacağını** anlatmış olmaktadır. İzleyelim:

«Önceki bölümde belirtilen nitelikte bir eylem programı ve birliği ve böyle bir hareket içinde işçi ve müttefiki emekçi sınıf ve tabakaların, kendi sosyalist niteliğini koruyan mücadelesi, bu uğurda atılan her adım, ve kazanılan her başarı, yalnız emperyalizme ve faşizme karşı olan demokratik güçlerin etkinliğini artırıp, emperyalizmi ve faşizmi geriletmekle kalmayacak,

— Kitlelerin politik bilincini geliştirip yükseltecek ve onları sosyalizm çizgisine sürekli yaklaştıracak,

— Sınıfsal güçler ilişkilerini kitlelerden yana geliştirerek toplum yapısında derin ve köklü dönüşümler oluşturacak ve bu oluşumu hızlandıracaktır. Sosyalizme giden yollar açılacaktır.

Sınıfsal ittifaklar yelpazesini bu süreç içinde derece derece oluşturup pekiştiren işçi sınıfı, böylesine geniş bir tabana dayanarak kendi partisi aracılığıyla iktidara gelecek vs. vs...» (s. 46)

«İşçi ve müttefiki emekçi sınıf ve tabakaların kendi sosyalist niteliğini koruyan mücadelesi» gibi ilginç görüşlerin ne anlama geldiğini sormasak bile, şu soruları sormadan TİP Programı'nı

kapatmak mümkün olmaz. İşçi sınıfı partisi iktidara gelmeden önce, «kazanılan başarılar» var, daha da önemlisi, «toplum yapısında derin ve köklü dönüşümler» oluyor. Bu işçi ve emekçi sınıf ve tabakaların savaşımıyla oluyor ama, bu köklü dönüşümler olurken, işçi ve emekçi sınıf ve tabakalar, hele hele TİP nerede? Açık olmayan konu burası ve bu da zaten TİP Programı'nı bilim dışı kılan temel nokta. Yani bunlar iktidar olmuş mu, yoksa iktidarda sömürücü sınıflar varken mi, bu dönüşümler oluyor ve sosyalizme giden yollar açılıyor?

Programın genel mantığı içinde TİP Programı'nın yazarlarının ikinci yanıtın doğru olduğunu söylemeleri gerekir gibi geliyor bize. Çünkü programda da belirtildiği gibi işçi sınıfı partisi ancak sosyalizme giden yollar açıldıktan sonra iktidara gelip, sosyalizmi kuracaktır.

Bir programın işçi sınıfı partisinin programı olması için böylesi önemli konulara geçerli yanıtlar getirmesi gerekir. TKP Programı UDC'nin gerekliliğine işaret ederek, bunun nasıl bir hükümet oluşturması gerektiğini belirterek, bu iktidarın İleri Demokrasi için yapması gereken görevleri bir bir sayarak, yakın amacı açık ve duru bir şekilde koymuştur. TİP Programı ise tam bir kargaşadır.

TİP programında ayrıca «sosyalizmin özüne aykırı bürokratlığa son verileceği gibi, yeniden doğması da önlenecektir» (s. 49), «Sosyalizm kuruluo ilerledikce, sanayileşme hızlanıp gelistikçe, tüketim sorunu daha önem kazanacaktır... Bu durumda, kapitalist toplumlar benzeri bir 'tüketim toplumu'na kayılmamasına önemle dikkat edilecektir» (s. 51 - 52) gibi dış görünüşüyle bulanık ifadeli, Aybar benzeri «Sovyetler Birliği'nde böyle oldu, ama bizde böyle olmayacak» demeye getiren cümleler de var.

Ayrıca sınıf özü belirsiz, soyut bir «dışa bağımlılık» ibaresi yinelenip duruyor TİP programında. «Bunları dışarıdan daha ucuza elde etmek mümkün olsa bile, bu yola gidilmeyip iç kaynaklar sonuna kadar geliştirilecektir» (s. 53) gibi kardeş ülkeler arasında ekonomik işbölümünü gözardı eden, Maoculuğun «kendi kendine yeterlik» ilkesinden esinlenmişe benzeyen cümlelere de raslanmıyor değil.

Böylesi bir program, onu kılavuz edinenleri iktidara götürür mü, götürmez mi pek kestiremeyiz ama burjuvazinin kucağına götüreceğinden hiç kuşkumuz yoktur.

TSİP Programı

1974'de kurulduğu zaman, Kıvılcımlı'nın görüşlerinin etkisinde kalmış uzun bir programla ortaya çıkan TSİP, 1976'daki ilk kongresinde programını değiştirmiş, Kıvılcımlı'nın ütopik görüşlerinin etkisinden sıyrılmayı denemiştir. Bir yandan da, sanırız, Lenin'in yukarıda sözünü ettiğimiz kısalık önerisine uyacağım di-

ye, sonuçta 21 sayfalık bir program kabul etmiştir. Bunun da 11 sayfası gerekçe bölümüdür. TSIP yöneticileri işi çok kısa tuttuklarını kendileri de farketmiş olsalar gerek ki, aynı kongrede 60 sayfa tutan Kongre kararları almışlar, birçok programatik konuyu buraya koymuşlardır.

Ancak biz eleştirilerimizde adı Parti Programı olarak konmuş bulunan belgeyi ele alacağız.

TSİP Programı'nın Gerekçe bölümünde, uzak amaç olarak sosyalizm konulduktan sonra, şöyle denilmektedir: «İşçi sınıfımızın yakın hedefi, emperyalizme bağımlı tekelci burjuvazinin ve müttefiklerinin egemenliğine son vererek, bağımsızlığın ve demokrasinin gerçekleştirilmesidir. Bu hedef işçi sınıfının öncülüğünde halkın demokratik iktidarını mümkün ve zorunlu kılar.»

Yakın amaç bu şekilde belirlendikten sonra şöyle deniyor: «Halkın demokratik iktidarının kurulması için sürdürülen mücadele, ülkemizde çıkarları bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana olan tüm toplum kesimlerinin birlikteliğini gerektirir. Bu gereksinim HALK CEPHESİ'nde somutlanır. Halk Cephesi'nin temelini işçi - köylü ittifakı oluşturur» (s. 12)

Bağımsızlık kavramının başına TİP Programı'nda olduğu gibi bilinçli bir şekilde ulusal sıfatının konulmamasının, Cephe'nin UDC yerine Halk Cephesi olarak adlandırılmasının dışında, TSİP Programı'nın bu yakın amaç tespiti yanlış değildir. Terimler üzerinde tartışmayı gereksiz bulursak, yakın amaç doğru bir şekilde konulmuştur da diyebiliriz.

TSİP Programı'nın ikinci bölümü, «Demokratik Halk İktidarının Hedefleri ve Görevleri» başlığını taşımaktadır. Bu bölüm siyasi hedefler, ekonomik görevler ve sosyal görevler olarak üç başlık altında toplanmıştır.

TSİP Programı, işçi sınıfının önündeki adımın sosyalist devrim mi, yoksa demokratik devrim mi olduğu sorusuna açık bir yanıt getirmemekle birlikte, uzak amaç olarak sosyalizmi getirmesi ve buna geçişi sağlamak için önce bir Demokratik Halk İktidarı öngörmesiyle TKP Programı'nı «andırmaktadır». Ama «Demokratik Halk İktidarı»nın nasıl, hangi yolla kurulacağının belirtilmemesi, TSİP programını, hemen reformist bir parti programına indirgiyiveriyor. TSİP programı, emperyalizmden kurtuluşun, demokrasinin gerçekleştirilmesinin, daha da önemlisi bunları gerçekleştirecek iktidarın devrim yoluyla mümkün olacağını belirtmiyor, böyle bir amaç taşımıyor. TSİP, devrimi öngörmeyen bir programı öne sürüyor.

TSİP Programı'nın ikinci bölümü incelendiğinde işin içyüzü tamamen ortaya çıkmaya başlıyor.

İşçi sınıfının öncülüğündeki demokratik halk iktidarının görevleri sayılırken, ister istemez, ne şimdiki tekelci kapitalizm, ne de sosyalizm olan bir düzen tanımlanmış oluyor. TKP'nin savun-

duğu, ileri demokratik düzen kavramını şiddetle reddeden TSİP, kendi programının zorunlu olarak benzer bir ara aşama oluşturması gerçeğini gizlemek için, «demokratik halk iktidarı daha ilk adımda, sosyalizm doğrultusundaki köklü dönüşümlerini mümkün ve zorunlu kılar» (s. 12) demek gereğini duyuyor. Oysa, sosyalizme geçişten önceki aşamanın daha ilk başında, «sosyalizm doğrultusunda köklü dönüşümler» yapılmasının zorunlu olması, bunun yine de henüz sosyalizm olmayan bir ara aşama olması gerçeğini hiç de değiştirmez. Oysa sorun, başta da belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı ile bağlaşıkları arasındaki ilişkiler sorunudur, bizzat bu bağlaşıklık sorunudur.

İşçi sınıfı mevcut ve potansiyel bağlaşıklarına, demokrasi ve ulusal bağımsızlık hedefleri için bağlaşıklık önerirken, onlara böylesi ortak hedefler için bir program sunarken, neyi gözetecektir?

Bu sorunun tek yanıtı vardır: İşçi sınıfı bağlaşıklarına, onların çıkar ve isteklerine uygun öneriler getirmek zorundadır. Elbette bu öneriler, ancak işçi sınıfının kendi çıkarlarına da uygunsa getirilir ve savunulur. Ama, salt işçi sınıfının çıkarları için, köylülüğün, memurların, aydınların, gençlerin işçi sınıfı ile bağlaşıklık içine girmesini istersek, bunu hiçbir zaman sağlayamayız. **Hiçbir şey yapmadan, işçi sınıfının dışında kalan halk kesimlerinin, bugünden sosyalizm için savaşım vermelerini beklersek, işçi sınıfını tek başına savaşıma zorlamaktan başka birşeye hizmet etmiş olmayız.**

İşte TSİP Programı da bu temel konuda geçerli bir çözüm getirememektedir. Onun Demokratik Halk İktidarı dediği, sonunda yine işçi sınıfının tek başına iktidarı, hem de devrimci yoldan kurulmamış bir iktidar (!)

İşçi sınıfı kendi sosyalizm amacını her zaman vurgular, bunu bağlaşıklarından gizlemez. Programında bunu belirtir, proletarya diktatörlüğünü savunur. İleri Demokrasi'nin sosyalizme açılması gerektiğini belirtir. Ne var ki, İleri Demokrasi, TKP Programı'nda getiriliş biçimiyle, aynı zamanda bugün için sosyalizme geçmek gibi bir amacı olmayan öteki halk kesimlerinin çıkarlarına da uygun düşüyor. Halbuki TSİP'in Demokratik Halk İktidarı'nın hedefleri, işçi sınıfının bağlaşıklarına sosyalizm amacından başka birşey göstermiyor, onlara kendileriyle ilgili olarak **bugün onaylayabilecekleri** somut hedefler gösteremiyor.

İşçi sınıfı partisinin programının getirdiği yakın amaç, öteki halk kesimleri için de, bu sömürü ve baskı düzeninin yerine, gerçekleştirilmesi mümkün gerçek bir alternatif oluşturmak zorundadır. Bu, bağlaşıklıkların kurulmasının temel koşuludur.

İşçi sınıfı partisi her zaman tüm halk kesimleri içinde çalışma yapar, kendi görüşlerini onlara benimsetmeye, yakın hedeflerini tanıtmaya, tüm insanlığın gerçek kurtuluşunun ancak sosyalizmde olacağını kavratmaya çalışır. Bu, onun temel görevidir.

Ne var ki, yakın hedefini belirlerken, öbür kesimlere bu hedef için ortak savaşım önerirken, onların işçi sınıfının uzak amacını, sosyalizm hedefini benimsemelerini şart koşmaz.

Tersine bilir ki, geniş yığınlar sosyalizmin zorunluğunu ancak savaşım içinde kavrayacaktır. Bugün kendi kısmî ve özgül sorunları için işçi sınıfının yanında savaşıma girenler, yarın bu savaşım içinde, kendi özgül sorunlarının kapitalizmin genel sorunlarından ayrı düşünülemeyeceğini ve bunların ancak kapitalizmin tüm olarak aşılmasıyla kalıcı çözümlere ulaşabileceğini göreceklerdir. İleri demokratik bir iktidar kurulduğunda, temel dönüşümler gerçekleştirilmeye başlandığında bile, kalıcı çözümlerin henüz sağlanmadığını, burada kalmanın yeterli olmayacağını, işçi sınıfı ile birlikte sosyalizme geçmenin zorunlu olduğunu, geniş yığınlar ancak savaşım içinde kavrayacaktır.

Bunun için işçi sınıfı bugünden geniş yığınları somut sınıf savaşımına sokmak zorundadır, programının böylesi bir niteliğe sahip olması gerekir. Kendi dışındaki halk kesimlerinin, kendi uzak amacı olan sosyalizmi bugünden benimsemelerini bekleyemez, tersine bunun için savaşım vermek zorundadır. İşçi sınıfının demokrasi ve ulusal bağımsızlık için savaşım verirken, aynı zamanda sosyalizm için de savaşım veriyor olması, bu gerçeklerden kaynaklanır. Ama bu hiç de, demokratik ve anti - emperyalist görevlerle, sosyalist görevlerin birbirine karıştırılması demek değildir.

Şimdi bu açıdan TSİP Programı'nı inceleyelim. Çünkü bu konuda TSİP Programı'nda oldukça çelişkiler vardır. Demokratik, anti - emperyalist görevlerle, sosyalist görevler birbirine karışmış durumdadır.

İşçiler için sosyal görevler bölümünde, «İşçiler, işyerinin yönetimine ve denetimine katılacaklar ve son söz hakkı işçilerde bulunacak» deniyor. «Son söz hakkı» gibi bir kavramın, gelişmiş sosyalist toplumda bile, merkezi planlama ile işçileri ayrı ayrı ele almaya kadar işi götürebileceğini bir yana bırakalım, ama şurasını TSİP yazarları nasıl açıklarlar: TSİP Programı, sadece büyük işletmelerin vb. millileştirileceğini belirtiyor (s. 17). İtirazımız yok. Peki, millileştirilmeyen işletmelerin sahipleri ne olacak? İşletmelerinin başında kalmıyacaklar mı? Bunların işletmeleri merkezi planlamaya uygun bir şekilde çalıştığı ve ulusal ekonomiye katkıda bulunduğu sürece, demokratik halk iktidarı tarafından teşvik edilmeyecek mi? TSİP Programı bu sorulara hiçbir yanıt getirmiyor. Bu durumda, millileştirilmesi öngörülen işletmelerin sahipleriyle, diğerlerinin birleşmesini nasıl önleyeceksiniz? Yani ulusal burjuvazi ile (sizin deyiminizle orta sermaye ile) işbirlikçi tekelci sermayenin halka karşı birleşmesini nasıl önleyeceksiniz? TSİP Programı'nın böyle bir sorunu yok. Çünkü tüm işletmelerde son söz hakkını işçilere vermeyi vadediyor. «Peki o zaman doğ-

rudan tüm işletmeleri niçin millileştirmeyi öngörmüyor programınız?» diye sormak geliyor insanın aklına.

TİP Programı işçilerin yönetime katılmasını savunuyor, TSİP bununla yetinmiyor, son söz hakkının işçilerde olmasını savunuyor. Yönetime katılma ile son söz hakkının (her ne demekse) ayrı ayrı anlamlar taşıdığını görmüyor, belki de farkına varmadan «özyönetim»e sahip çıkmış oluyor.

Aynı bölümde, «işçilerin ülke çapında tek bir sendikal birlik içinde toplanmaları sağlanacaktır» deniyor. İşçi sınıfının sendikal birliğini istemek, bunun için savaşım vermek başka şeydir, tek sendikayı zorunlu kılmak başka şeydir. İşçi sınıfı sendikal birliğini kendi savaşımıyla sağlar. Bu gönüllü bir birliktir. Demokratik halk iktidarının görevi sendikal hakları ve özgürlükleri alabildiğine genişletmek, güvence altına almaktır. Yoksa, sendikal birlik iktidarca sağlanacaktır denilirse, «istenmeden» Türkeş'lerin durumuna düşülür.

Örneğin bugün baskıyla Türk - İş içinde tutulanların dışında, şu ya da bu nedenle DİSK'i benimsemeyen, DİSK'e geçmek istemeyen belki onbinlerce işçi vardır. Bir işçi sınıfı partisinin, şimdi böylelerinin karşısına çıkıp, ki çıkması gerekir, ben hepinizi bir sendikada toplayacağım, demesi, ne derece gerçekçi olur? İşçi sınıfının sendikal birliği, işçi sınıfı militanlarının örgütlü çalışmalarıyla sağlanır. Bu savaşım içinde tek tek işçiler doğruları ve gerçekleri görüp gönüllü olarak sınıf sendikacılığının çatısı altında birleşirler. Sendikal hak ve özgürlüklerin artması ise bu birliği hızlandırır. TSİP Programı'nın ilkesi, vaadçiliktir, doğru savaşım hedefleri göstermek değil.

Sosyal görevler bölümünde «herkese iş temin edilecek, çalışmayan yemeyecektir» (s. 19) deniliyor. Kulağa çok hoş geliyor, ama gerçekten de öyle mi acaba? TSİP Programı'ndaki demokratik halk iktidarı altında küçük ve orta kapitalistler olmayacak mı, yanında birkaç işçi çalıştıran dükkan sahipleri vb., yanaşma çalıştıran zengin köylüler vb., olmayacak mı? Bunlar bal gibi çalışmadan yemeye devam edecekler. Ya babasından kendine miras kalan bir apartman dairesinin kira gelirini almaya devam edecek olan bir kişi. Bu, çalışmadan yemek olmayacak mı? Yoksa her düzeyde miras hakkını kaldıracak mısınız? Şöyle ya da böyle, bunlar varlığını sürdürecekse, TSİP Programı'ndaki bu, «çalışmayan yemez» ilkesinin anlamı nedir?

Ne istediğimizi, neyi amaçladığımızı iyi bilmek zorundayız. Herkesi iş rakibi yapmayı amaçlamak doğru birşeydir, ama herkesin sadece emeğinin ürününden yaşamasını, çalışmasının ürünü olmayan bir gelir sahibi olmasını yasaklamak, bir anda, bütün bağlaşıklıklar, güçbirlikleri vb. konularını altüst etmek demektir. Bunlar küçük örneklerdir, ama TSİP Programı'na egemen olan dar anlayışın açık göstergeleridir.

TSİP Programı'nın en ilginç iki bölümü, «diğer çalışanlar için» ve «gençlik için» başlıklarını taşıyan bölümler.

İşçiler ve köylüler için TSİP'in Halk İktidarı'nın yapacakları sayıldıktan sonra, bugün Türkiye'de sayıları milyonlarla ölçülen memurlar, aydınlar, doktorlar, avukatlar, esnaflar, zanaatkârlar vb. için yapılacakların hepsini TSİP Programı aynen şöyle sayıyor: «İşçiler dışındaki bütün çalışanların bir bütünsellik içinde sendikal ve mesleki örgütlenmeleri sağlanacaktır.» (s. 21). Bitti, işte hepsi bu kadar! Bir parti bu vaadle, bu geniş yığınlarla işçi sınıfının bağlaşıklığını kuracak! Halk Cephesi'ni örgütleyecek, bu geniş yığınların Demokratik Halk İktidarı için savaşmasını isteyecek? Ne için? Salt örgütlenme hakkına kavuşmak için! Sanki bunların çözüm bekleyen hiçbir ekonomik, sosyal sorunu yok, tek örgütleri kalmış eksik, o tamamlanacak! Halk Cephesi'ni savunan bir partinin programında halkın en önemli kesimlerinden birini oluşturan bu yığınları nasıl gördüğünü açıkça ortaya koyuyor bu bölüm. Üstelik işçiler için gösterdiği «duyarlık», burada da sürüyor, «bütünsellik içinde örgütlenmeleri sağlanacak»mış!

Gençlik konusuna yaklaşım çok daha ilginç. 22. sayfadaki gençlik için bölümü de aynen şöyle: «Gençlik dinamizminin halk yararına yönlendirilmesi, toplumun geleceğinin daha ileri bir seviyeye ulaştırılması için, tavırda bağımlı, örgütsel olarak bağımsız sosyalist gençlik örgütlenmesinin tüm çalışan ve öğrenci gençliği kapsayacak şekilde yurt sathına yayılacak, diğer demokratik ve mesleki gençlik örgütleri teşvik edilerek gençliğin tümüyle örgütlü bir bütünlüğe kavuşması sağlanacaktır. Böylece üretime dönük girişimlerde gençliğin gönüllü yardımı teşkilatlandırılacaktır.»

Tıpkı diğer çalışanlar için olduğu gibi, gençliğe de örgütten başka verecek birşeyi yok TSİP Programı'nın. Herhangi bir gençlik örgütünün sıradan bir bildirisinde bile, TSİP yazarları, gençliğin çözüm bekleyen ne kadar çok soruna sahip olduğunu görebilirlerdi. Böyle bir program maddesiyle, gençliğin geniş yığınlarının demokratik bir iktidar için savaşıma katılması nasıl beklenebilir? Yurt sorunu, ders kitaplarının durumu, parasızlık vb. gibi sayısız sorun altında ezilen, herhangi bir siyasal görüşü de olmayan sıradan bir üniversite öğrencisinin, TSİP Programı'nı okuduğunda sosyalistler hakkında neler düşüneceğini gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz? Halbuki işçi sınıfı partisinin programı herkese, bugünkü düzenin sorunlarını çözümleyebilecek gerçek bir alternatif göstermek zorundadır. Bu niteliği taşımayan bir şeye program demek mümkün değildir.

Herkese örgüt sağlamaktan başka pek birşeyle uğraşmayan TSİP Programı'nı okuduğunda, insan, acaba «Demokratik Halk İktidarı'nda herkes TSİP üyesi yapılacaktır» diye bir program maddesi niçin konulmamış diye düşünmüyor değil.

Aynı keskin sosyalizm kuruculuğu tavrı, «çocuklar için» bölümünde de var: «Tüm sosyal olanaklarını çocuğun sosyalist toplumun insanı olarak yetişmesine seferber edecektir» (23).

Sadece ve sadece ulusal bağımsızlık ve demokrasi hedeflerini benimsediği için TSİP'in Halk Cephesi'ne katılmak isteyen ve Demokratik Halk İktidarı'nı benimseyen bir köylünün, bir memurun ya da bir ev kadınının, **bugünden**, çocuklarının sosyalist toplumun insanı olarak yetiştirilmesini isteyeceğine ilişkin bir güvence verebilirler mi TSİP yazarları? Bütün bu örneklerin altından Maoculuğun o ipliği pazara çıkmış «kışla komünizmi» sırıtmıyor mu?

14. sayfada da siyasi hedefler başlığı altında, «genel silahsızlanmanın sağlanması için olanca çaba gösterilecektir» deniyor. Çok parlak sözler, ama içi tamamen boş. Eğer dünyadaki barış savaşımı kasdediliyorsa, önce askersel yumuşamanın sağlanması için çalışmak gelir. Bu söylenmeden genel silahsızlanma boş sözdür. Türkiye için kasdediliyorsa, ulusal savunma, ordu vb. konularda tek bir satıra yer vermeden, bunu savunmak, hiç olmayacak birşeydir. Kavram kargaşası demekle yetinelim.

Bu nitelikleriyle TSİP Programı da işçi sınıfına yol gösterecek bir program olmaktan çok uzaktır. Görünüşte yakın amaç doğru bir şekilde getirilmekte, fakat bu yakın amaç irdelendiğinde, altından soyut, hayali bir sosyalizm kuruculuğu çıkmaktadır. Hem de halkın zorunlu örgütlenmeye tabi tutulduğu bir sosyalizm.

Böylece TSİP programı, işçi sınıfının önünde en temel sorun olan işçi - köylü bağlaşıklığı temelinde yükselecek cephe sorununu, bunun hedefi olan ileri demokratik düzen sorununu hasıraltı eden ve sonuçta işçi sınıfını tüm bağlaşıklarından koparmaya yönelen bir program olmaktadır. Bu programı işçi sınıfının programı sanıp da okuyan ve işçi olmayan her emekçi, her aydın, her genç, işçi sınıfının kendi dışındaki halk kesimlerinin hiçbir sorununa sahip çıkmadığını, kendi çıkarlarıyla işçi sınıfının çıkarları arasında bir uyum olmadığını düşünür.

İşçi sınıfının, onun politik örgütünün tutumu bu değildir, bu olamaz. **TSİP Programı, ülkedeki ileri gelişmeler sonucu bazı bilimsel doğruları kabul eder görünmek çabasında olan, ama özünde bu doğruları altüst etmekten, herşeyi birbirine karıştırmaktan başka bir sonuca varamayan, Kıvılcımlı'nın görüşlerinden arınayım derken, hiçbir yere varamayan eklektik bir montajdan başka birşey değildir.**

SONUÇ

Legal sosyalist partilerin programlarını daha kapsamlı bir biçimde, bütün yanlarıyla, bunların dünya ve Türkiye'nin durumu

konusunda getirdikleri çözümleme ve önerdikleri yolları ayrıntılı olarak eleştirmek mümkündü. Biz bu partilere olan eleştirilerimizi daha çok bir temel konu çevresinde toplama yolunu tuttuk. Bu temel konudaki görüşlerin eleştirilmesi, sözkonusu programların genel yapısı ve niteliği bakımından okuyucuya açık - seçik bir fikir verecektir, kanısındayız.

Vardığımız sonuç, bu programların işçi sınıfını ve emekçi halkı hiçbir yere götüremeyeceği oldu. Bu partiler içine düştükleri kısır döngünün nedenini biraz olsun burada aramalıdırlar.

Öte yandan bu yazımız legal sosyalist akımların bir eleştirisi olmadı. Yalnızca kâğıt üzerinde yazılı programların teorik bir eleştirisini yapmaya çalıştık. Bunların kendi yazdıkları programlara bile ne denli uygun davrandıkları, neler yaptıkları, neler yazdıkları; bunlar ayrı bir yazının konusu olabilir. Bu nedenle bu yazımız yalnızca programlarla sınırlı olduğu için, bu akımların genel bir eleştirisi olma savına sahip değil. Ama sanırız, bu kadarıyla bile, bunların işçi sınıfının çıkarlarından çok, kendi grup çıkarlarını kolladıklarını göstermeye yetmektedir. Bu tavrın ise, bunu sürdürenlere bile bir yarar sağlamadığını tarih defalarca kanıtlamıştır.

Oysa bu partilerin, sözkonusu programları hazırlarlarken, önlerinde TKP programı, Uluslararası Konferanslar'ın belgeleri, kardeş partilerin programları vardı. Ama kendi bildiklerini okumayı yeğlediler. Hem ilerici güçleri bölmeyi, hem de oluşturdukları grupları bilimsizliğin peşine takmayı görev bildiler. Ancak onlara geçici olarak kapılan iyi niyetli militanlar kendilerinden koptukça daha da hırçınlaştılar ve işçi sınıfının partisine saldırılarını daha da artırdılar. Burada kimi kaşarlanmış yöneticilere söyleyecek bir sözümüz yok. Ama bu partilerde sağduyu sahibi, aklı başında yöneticilerin böylesi bir tutumun hem kendilerine, hem de devrimci harekete daha öte zararlar vereceğini anlamaları, işçi sınıfının partisiyle aynı doğrultuda yürüyebilecek sosyalist akımın devrimci - demokratik harekette her zaman olumlu bir işlev ve yeri olacağını kavramaları için vakit henüz geç değildir. Tersi yolda ısrar edenlerin vardıkları yer, hep burjuvazinin safları olmuştur. Dünya ve Türkiye işçi sınıfı hareketinin tarihi bunun örnekleriyle doludur.

İşçiler, köylüler, esnaf ve zanaatkârlar, memurlar ev kadınları, emekliler dar gelirli yurttaşlar! Gerici - faşist karması MC'nin pahalılık, enflasyon, ekonomik iflas politikasına karşı savaş birliğine!

• Dünyada İlk Anti - Faşist Ayaklanma (Eylül 1923) **İvan Michailov** (Toplatıldı)	6 Lira
• Toplumda Kadının Rolü üzerine — **V. İ. Lenin** (Toplatıldı)	5 Lira
• Mağlup Edilemeyen Vietnam ve Kamboçya **A. Boudanov, G. Sotchevko** (Tükendi)	6 Lira
• Uzaktan Mektuplar — **V. İ. Lenin** (Tükendi)	6 Lira
• Reddettiğimiz Miras — **V. İ. Lenin**	6 Lira
• Sosyalist Teorinin Sorunları — **Richard Kosolapov**	12 Lira
• Seçilmiş Şiirler — **N. Y. Vaptsarov** (Toplatıldı)	7.5 Lira
• Troçkistler Gençliği Nereye Götürüyor **Mikhail Basmanov** (Tükendi)	8 Lira
• Dünya Sendikalar Federasyonu'nun 30 Yılı	12 Lira
• SBKP Parti Yaşamı — **L. Brejnev, Z. Klyucheva** (Toplatıldı)	5 Lira
• Maoizm ve Gençlik Hareketi — **A. Yelnikov, V. Turusov** (Tükendi)	9 Lira
• Bulgaristan'da Bugünkü Durum — **Todor Jivkov**	10 Lira
• MPLA Halktır (PROGRAM - TÜZÜK) — (Tükendi)	6 Lira
• Tarım Üretici Kooperatifleri ve Uluslararası Kooperatif Hareketi — **Stoyan Syulemezov**	11 Lira
• Komünist ve İşçi Partilerinin 4 Toplantısı	30 Lira
• ASBP IX Kongre Raporu — **Erich Honecker**	15 Lira
• Ulusal Politika ve Proletarya Enternasyonalizmi **V. İ. Lenin**	17.5 Lira
• Devlet Sektörü ve Sendikaların Rolü — **Dünya Sendikalar Federasyonu**	6 Lira
• Devrimci Savaşım İçin Temel Bilgiler — **Önder Sağlam**	7 Lira
• Gençliğin Rolü üzerine — **V. İ. Lenin** (Toplatıldı)	7 Lira
• Anarşizm, Troçkizm, Maoizm — **Boris Leibzon**	17.5 Lira
• Güneşli Dünya — **S. Üstüngel**	25 Lira
• ABD Kapitalizminin Bunalımı ve Direniş — **Gus Hall**	15 Lira

15 lira